

JOHN HABBERTON

HELÉN KICSIKÉI

**milyen drágák, ártatlankák, gonoszak, angyaliak, ördögösök,
rémületesek és semmirevalók, valaminthogy mi mindent műveltek
angyali létüknek ama tiz napja alatt, mit közelükben töltött
utolsó áldozatuk.**

**ANGOLBÓL FORDITOTTA
KARINTHY FRIGYES**

**MÜHLBECK KÁROLY
ILLUSTRACIÓIVAL**

**BUDAPEST, 1923.
„URÁNIA” KÖNYVKIADÓVÁLLALAT
(ACZÉL TESTVÉREK)**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2017
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-159-1 (online)
MEK-16676

Beharangozó

Apa, anya százezerszámra van az Egyesült Államokban, de valamennyinek a gyereke a világon a legjobb gyerek. A dolgok eme furcsa örök rendje arra indit, hogy művemet

**azoknak a szülőknek ajánl-
jam, kiknek a kerek vilá-
gon legjobb gyermekük van,**

szíves emlékeztetésül megjegyezvén, hogy úgy illik, miszerint kinek könyvet ajánlottak, megvásárolja és elolvassa azt.

HELÉN KICSIKÉI.

Ez a könyv születését amennyire meg lehet állapítani, nagyrészt az alábbi levélnek köszönheti. A levelet egyetlen, férjes asszony-testvérem írja. Énrám cimzi: Harry Burton; nagykereskedő. (Agglegény; huszonnyolc esztendő.) Épp akkor talált meg a levél, mikor azon töprengtem: hol tölthetném kétheti vakációm.

Hillcrest, 1875. június tizenötödike.

„Kedves Harry! Eszembe jutott, hányszor panaszkodtál: arra se kerülközik időd, hogy könyvet olvass. Ha ezen a nyáron újra a kompániáddal töltöd majd a vakációd, akkor nem fogsz olvasni ezután se. Azért írok hát neked, hogy megkérjelek: jere le hozzánk arra a két hétre. (Bevallom: nem pusztá érdeknélküliség vezet, mikor imígyen beinvitálalak. Ugy áll a dolog, hogy Tomot meg engem régi iskolatársam, Alice Wayne meghívott pár napra. Emlékszel; Alice Wayne; a legdrágább gyerek a világon. Neked persze nem volt elég eszed ahoz, hogy nekem engedelmessédj és feleségül vedd őt, mielőtt Frank Wayne megjelent a színen. No de a tárgyra: minket egész elkábitott az öröm; borzasztóan szerettünk volna menni.

Frank és Alice nagylábon élnek; tudod, erősen jómóduak. Hanem a meghívójukban a mi kicsikéink nem szerepeltek. Nekik nincsenek gyermekeik. Így hát Budge-t meg Toddie-t odahaza kell hagynunk. Biztos vagyok benne, hogy nem lesz semmi bajuk a világon. A gyereklány csupa kincs: imádja a gyerekeket. De én mégis sokkal jobban érezném magam, ha férfit tudnék a háznál. Tudod, a sok ezüst. Minden betörő meglapul, ha vad, marcona férfit sejt a háznál. (Lényegtelen, hogy én mit szólok a bókhoz.) Hát lennél ilyen kedves? Annyira megnyugodnék. A gyerekek nem fognak zavarni semmit se. A világon a legjobb gyerekek. Mindenki azt tartja róluk.

Tomnak rengeteg a szivarja. (A sok szép bankó, min nekem kellett volna új kosztümöt kapnom, mind a trafikosé lett.) Aztán idei „claret” is áll a szekrényében. (Magánkívül van, mikor magasztalni kezdi. Én meg nem tudom különböztetni a tintától.) A lovaink kitűnő állapotban vannak. Hires virágoskertünk is. Nem felejtettem el, hogy szereted a virágot. Végezetül pedig soha még annyi szép lány Hillcrestben nem volt, amennyi az idén nyaral itt. Azok, akiket tavalyról ismersz, majd gondoskodnak, hogy mindig friss anyag kerülközzön.

*Kérlek, sürgönyözz. Persze: csakis igennel felelhetsz.
Irtam sietségemben; szerető testvéred.*

Helén.

PS. A saját szobánkat kapod; nagyon kellemes, szellős és a kilátás gyönyörű. A gyerek-szoba ajtaja egyenesen belenyilik. Ha esetleg mégis csak történik valami éjjel a mi drágáinkkal, legalább ott vagy, hallod.”

- Kitűnő! - így én. És öt perccel később már megy is a sürgöny Helénnek: elfogadom a meghívást. Csak úgy fejből annyi olvasnivalót csomagoltam össze, amennyivel nem végzek tizenkét vakáció alatt se. Ami a gyerekeket illeti - anélkül, hogy osztanám Helén abbéli fel-fogását, hogy az ő gyermekei a legjobb gyerekek a világon - annyira már ismertem őket, hogy afelől biztos legyek: nem sok vizet zavarnak. Hisz csak ketten vannak már, *Phil baba* tavaly halt meg. Budge, az idősebbik, ötesztendő. A Helénnél történt néhányszori látogatás úgy ismertette meg velem, mint félénk, komoly, gondolkodó, nemes arcvonású gyermeket. Nagy,

tiszta, átható a szeme: szinte fél az ember belepillantani. Tom állítása szerint született „filantróp”; esetleg próféta. Helén - ábrándosan - egy „Miss Muloch” sorait idézte:

„Eljön a nap, hogy lánykérőbe mégy majd
Budge fiam, te is...”

Toddie mindössze három nyarat látott. Boldog, sejtelem nélkül való lény. Teli a feje arany, göndörödő fürtöcskével. Az a szenvedélye, hogy napsugarat keres folyton; ha talál, táncolni kezd benne. Tom: a lovát, kertjét, házatáját régóta irigylem. Mégis csak ér valamit, ha pár napig én leszek ur azon a portán. Szivarok, borok iránti jól kifejlett izlését mindig tiszteltem. Hillcrest hölgylakói: úgy emlékszem, általánosságban hasonlítanak a többi külvárosok hölgyeihez. Tudniillik: szépek mindenütt.

Három nappal később mögöttem volt már a Newyork és Hillcrest közt elterülő másfélórás ut. Ott kinn kocsit béreltem: az vigyen át Tomékhoz. Lehattunk félkilométernyire a sógorom házatól, mikor a lovak hirtelen megtorpannak. A kocsis néhány teremtetten után hátrafordult:

- Nohát ez csakis az egyik „ördögfajzat” lehet.

- Ördögfajzat? -

- Az; a gazember; mindig az bokrosítja az állatot. És tessék elhinni, ahoz is van mersze, hogy megszólítson: rimánkodik, vegyem fel a kocsimba. Ahol ni; hisz gyün is má’. Hol lehet a másik? Mer’ mindig együtt dolgoznak. Azér’ hijjuk itt errefelé ördögfajzatnak őket, mert veszettül ki vannak tanulva minden gasságra. Vagy lovat vadítanak, vagy tehén után járnak, avagy csirkét hajszolnak. Pedig az apjok, anyjok tisztességes népek. Az a furcsa, hogy kire üthet az ien vásott kölök.

Alig végzi, már ott van az ördögfajzat. Liheg; fuldoklik. Nagyon piszkos matrózzuhát visel; a fején széles karimájú szalmakalap. Harisnya csak az egyik lábán. A cipője két gombon csüng. És... ez a gyerek... az én unokaöcsém; az; valóban az: Budge! És az ut bokra mögül feltűnik egy másik, sokkal kisebb gyerek. Zöld gingham ruha rajta; a nyaka körül fodrocska, ami valamikor fehér lehetett. Nagyon piszkos harisnya; lábujja zöld papucsból kandikál elő. Fején régidivatu szalmatok. Az egyik bokorról hatalmas, zöld gallyat vágott le: azt csapkodja az ut porába a lovak elé. Hozzá nagyot ordít: - A kaszám; az az én kaszám! - Olyan porfelhőben tusakodik felénk, hogy az megfelelt volna Egyiptomban Izráel seregeinek is. Ahogy a por kicsit leülepszik, abbahagyja a visitást. Toddie gyermek félreismerhetlen körvonalait kezdem felfedezni benne!

- Izé... no... az unokaöccseim; - nyögöm.

- Micsoda! - kiált a kocsis. - No biz Isten; elfelejtettem, hogy Colonel Lawrence-hez tetszik tartani. ‘Isz nem montam én semmit róluk, csak a szintiszta igazságot; biz Isten; egész kedves lurkók, mán amennyire hát fíjugyerek helyes lehet; hanem ezek ugyan soha bele nem hálnak majd a tanulásba, akit a többi iskolásgyerek panaszol.

- Te Budge; - mondok és összeszedem a rendelkezésemre álló minden komolyságomat; - megismersz? -

Az embrió-filantróp-próféta kutató szeme rámmered darabig; aztán a tulajdonos felel:

- Meg; a Harry bácsi vagy. Hoztál valamit?

- ‘Osztál valamit? - visszhangozza Toddie.

- Bár hoztam volna pár jókora ustort, - mondok igen nagy modorbeli szigorúsággal; - amivel megdolgozhatlak, amért ilyen csunyán viselkedtek. Szálljatok be! -

- Gyere Tod! - üvölt Budge, bár Toddie egyik füle alig van pár centiméternyire Budge szájától. - Harry bácsi kocsikázni visz.

- 'Ocsikázni visz! - visszhangzik újra Toddie; mintegy álmatagon. Ugy a visszhang, mint az álmodozás - nemsokára megtudtam - a Toddie jellegzetes tulajdonsága, lényege. Észrevettem, hogy mind a kettő valami rendkívül piszkos törülközőt hord magánál. A két törülköző a középen olyan boggal van begobozva, amit a közéletben „bebujós”-nak hívnak; roppant feszes bog. Pár pillanatig undorral szemléltem e rongyokat, anélkül, hogy sejtelmem lett volna a rendeltetésükről. Megkérdeztem Budgiet, mire azok a törülközők.

- Nem törülközők ezek; kis babuskák - mond röviden unokaöcsém.

- Uristen! - kiáltok. - Azt hinné az ember, az anyátok tisztességes babákat is tud vásárolni; nem enged nyilvánosan megjelenni ilyen utálatos rongyokkal! -

- Nem szerettyük az oan babuskát, akit vásároltak! - magyarázza Budge. - Ez a babák gyönyörű; az enyim Mary, a Toddie Marfa. -

- Marfa? - kérdem.

- Persze; hát nem tudod

Marfa és Mary utnak eredtek
Csilingelnek a csöngetyűk

akikről ünnepkor dalolnak?

- Tán Márta?

- Az; persze; Marfa; hát aszmondom. Toddie babuskája barnaszemű, az enyim meg kék.

- Mutazsd az órát; - jegyzi meg Toddie, az óraláncom után kap és belegurul az ölembe.

- Ne-he-kem i-h-i-his; - ordít Budge és gyorsan az egyik térdemre telepszik; - utközben „in transito” végighuzván lábát nadrágomon és a kabátom szegélyén. Mindkét rosszcsont egyik karját fonja körém, hogy erősebb legyen a tartás. Előhuzom háromszáz dolláros időjelzőmet; mutatom a számokat.

- Szeretném látni, hogy mennek a kerekek; - így Budge.

- 'Átni, ho'ommennek a kerekek; - a visszhang.

- Nem a'; nem nyithatom ki az órám, mikor annyi itt a por; - mondok.

- MÉR? - kérdé Budge.

- 'Átni, hommennek a kerekek; - ismétli Toddie.

- Belemegy a por az órába és elrontja; - magyarázom.

- 'Átni, hommennek a kerekek; - véli Toddie újból.

- Mondom, hogy nem lehet, Toddie; - mondok tekintélyes szigorral. - A por elrontja az órát. -

Az ártatlan szürke szem csodálkozva pillant föl; piszkos, de csinos kis ajkai megnyílnak; úgy mormog Toddie:

- 'Átni, hommennek a kerekek. -

Gyorsan lecsukom az órám és zsebrevágom. Toddie alsóajka rögtön kifelé fordul; ezt folytatja mindaddig, míg attól tartok, állkapcsa ki fog látszani. Aztán leesik az alsó álla; bömböl:

- O-ho-ho-ho-ho-ho... 'átni, hommennek a kere-k-e-e-k.

- Károly (az a keresztnéve) - te Károly; - kiáltok némi haraggal; - rögtön abbahagyod; érted? -

- E-h-é-r-tem; - ö-ö-ö-öö. -

- Akkor hadd abba.

- 'Átni hommennek a...

- Toddie; cukor van a bőröndömben; nem kapsz egy szemet se, ha nem hagyod rögtön abba ezt az átkozott muzsikát.

- No én 'átni akarom, hommennek. Ö-hö-hö!

- Toddie; ne bögj úgy, drága Toddie. Nézd; itt jönnek kocsin a hölgyek; hát csak nem akarod, hogy *azok* is lássák, mikor így bögsz? Megmutatom a kereket, ha hazaérünk.

Kocsi közeledett; hölgyekkel teli. Toddie újból emel a hangon:

- Ö-Hö-Hö... hommennek a kerekek - -

Mint az örült, rángatom ki az órát a zsebemből; felnyitom a borítólapot és bemutatom a szerkezetet. Az a másik kocsi elérte a miénket; lehajtom a fejem, nehogy felismerjenek az ismeretlen kocsibanülőket. Az a pár perc, amit unokaöccseimmel való közvetlen érintkezésben töltöttem, végtelen rendetlenség külső érzetét kelti bennem. A kocsi, amiben a hölgyek ültek, hirtelen megállott. A saját nevemet hallottam; gyorsan fölemelem a fejem (Budgie belém-ütődő buksija a kalapom tetszetős külsejének megadta a kegyelemdöfést) és a kocsiba pillantok. Egyenesen, frissen - (ilyen volna akkor is, ha a feltámadás angyala most futta volna el borzalmas kürtjét) - Miss Alice Mayton, egy ismerős ifju hölgy, akit körülbelül egy évvel ezelőtt a távolból volt szerencsém imádkozni.

- Mikor érkezett, Mr. Burton? - kérdi. - Aztán mióta üzi a „játszótárs” hivatal? Egész boldog kis hármass... Olyan szokatlan. Utálom, mikor a gyerek úgy van felöltözve, mint valami drótbáb. Aztán úgy fest, Mr. Burton, mintha pompásan éreznék így együtt magukat...

- Én... izé... biztosítom, Miss Mayton, - dadogok - hogy rosszul fest úgy... Én nem érzem pompásan magam. Ha élne még Heródes király, felcsapnék hóhérrak; két érdekes esettel gazdagítanám a bűnlajstromát.

- Rémes ember! - kiált a hölgy. - Anyám, hadd mutassalak be Mr Burtonnak, - Lawrence Helén bátyja. Mit csinál a testvére, Mr Burton?

- Nem tudom, hogy mit csinál, - felelek, - kétheti szabadságot vett magának és a férjével Wayne kapitányt és Mrs Wayne-t mentek meglátogatni. Elég bolond voltam megígérni, hogy felügyelek a házuk tájára, míg odasznek.

- Ejnye de kedves dolog! - jelenti ki Miss Mayton. - *Micsoda* lovaik vannak azoknak! *Micsoda* virágoskertjük! *Milyen* szakácsné!

- És *micsoda* gyerekek! - mondom, töprengve pillantva a két ördögfajzatra s egy zsebkendőt szabadítván ki Toddie kezéből, ami a zsebemből jutott az ő birtokába; vitorlakép lengette a szélben.

- Ejnye no; hisz ezek a világon a legjobb gyerekek. Maga Helén mondta nekem, mikor először találkoztunk a szezonban. A gyerek az gyerek, hiába. Mult nyáron három kis unokatestvér volt velünk; mikor elbucsuztak, pár évvel idősebbnek látszottam, mint amennyi vagyok.

- Milyen borzasztóan fiatalnak kell akkor lennie, Miss Mayton! - mondom. Azt hiszem, úgy tekintettem rá, mintha tényleg komolyan beszéltem volna, mert bár könnyedén meghajtotta a fejét és azt mondta: „Köszönöm”, nem háritotta el magától a bókot szokott megközelíthetetlen módján. De akármi lett légyen is a beszéd tárgya, száz másodpercnél tovább sohse vette el

Alice Mayton jókedvét. Hamarosan visszanyerte rendes kifejezését, tartását, ami a következő feleletből is kitetszett:

- Nem kegyed rendezte a virágdiszítést az elmúlt ünnepélyen? Ugye, kegyed volt az Mr Burton? Az évad legizlésebb kiállítása volt. Nem panaszképen mondom, de a Mrs Clarkson kertjében, ahol mi vagyunk megszállva, nincs az égvilágon semmiféle virág. Csunyául meg szoktam szegni a Tizparancsolatot, valahányszor elmegyek Colonel Lawrence kertje előtt. - No Isten vele, Mr Burton!

- Ó, kérem; legyen szerencsém akkor nálunk! Nagyon örültem!

- De ugye ön is meglátogat bennünket; - mond Miss Mayton, ahogy a kocsijuk megindul. - Olyan unalmas itten; nincs fiatalemberünk, csak vasárnaponkint.

Meghajtottam a fejem: hogy szívesen. Elmerülve sok könnyed lehetőség képébe, amit a Miss Maytonnal való beszélgetés idézett fel, megfeledkeztem tisztátalan megjelenésemről és annak két okozójáról. Miss Mayton jelenlétében a rosszcsontok szigorú hallgatásba merültek; most megoldódott a nyelvük.

- Harry bácsi; - kérdi Budge; - mondd, tudsz te füttyölőket csinálni?

- 'Ari bácsi; - mormog Toddie maga elé; - nadon szeeted aszt a nénit?

- Nem a', Toddie; nem én.

- Akkó lossz embe vaty és a jóisten nem hágy bele a menyorszádba, ha nem szeeted a néniket.

- Rendben van, Budge; - felelek gyorsan; - tudok füttyölőt csinálni. Majd csinállok egyet neked.

- Jjóissten nem háty bele menyorszádba, ha nem szereted néniket; - idéz Toddie.

- No rendben van, Toddie; - mondok. - Talán majd másképp mégis megtetszek a jóistennek. Kocsis, gyerünk; lehet? Szeretném beszolgáltatni a kicsikéket a gyereklánynak; megkérem, rakja be őket a kádba.

Helén a lehető legkényelmesebben készített elő mindent. Szobájukból gyönyörű kilátás nyílt a hegyoldalra, a völgyre; még az is, hogy a rosszcsontok hálósobája az enyémben nyílik, kapóra jött. Gondoltam, milyen kellemes lesz elnézni őket, mikor alszanak, mikor nem képesek szerencsétlen nagybátyjukat kizárni.

Asztalnál Budge meg Toddie kifogástalanul tisztán jelennek meg; érvényre kerül valódi ábrázatuk. Budge leül az asztal mellé, Toddie hátratulja magas gyerekszékét, belemászik, onnan kiabál:

- Rakd a lábam az asztal alá-á.

Ugy fogtam föl ezt a kérelmet, mint amelyikkel az asztalhoz közelebb akar jutni; eleget tettem kívánságának. A lány teát töltött nekem és tejet a gyerekeknek, aztán visszavonult. Nagy aggodalmamra eszembe jutott Helén ama szokása, hogy a leánynak sohse szabad a szobában bentmaradnia, kivéve egyes egész rendkívüli alkalmakat. Ugy vélte, a lányok továbbadják ismerőseiknek a meghitt családi kör magánbeszédeit. Elvben igazat adtam neki; de súlyos volt a gyakorlati kivétel. Oldalamnál ez a két vészmadár nagyobb kin, mint aminőt elv kedvéért hajlandó vagyok általában elviselni. Hanem segíteni nem lehet. Lehajtom a fejem; mindenre elhatározottan mormogom: Áldassék az ur minden adománya; - és megkérdem Budge-t, vajjon kenyeret, avagy süteményt eszik-e.

- 'Isz még nem imádkoztunk; - mond.

- De én imádkoztam, Budge. Nem hallottad?

- Az, amit mos montál?

- Az.

- No, aszhiszem, az nem vót ima. Papa sose mond ien imát.

- Hát milyet mond papa? - kérdem illő szelidséggel.

- Nohát papa aszmongya: - És add meg nekünk a mindennapi kenyерünket. Amen. - Eszt mongya.

- Ugyanaz, Budge. -

- Nem hiszem, hogy ugyanaz vóna; aztán Toddie se monta el az ő imáját. Nem fog tecceni a jóistennek, ha így mondod. -

- Dehogynem, öregem; ő tudja, mit ért az ember alatta. -

- Nohát hogy tuggya akkor, mit ért a Toddie alatta, mikor nem tud semmit se mondani? -

- Akaom asz imát; - vinnyog Toddie. -

Elég ennyi; rövid társalgásunk óta megtanultam ez ifju gentleman jellembeli erősségét megismerni. Ujra lehajtom a fejem és elismétlem, ami Budge szerint „papa imája”. Budge szépen kijavít olyan helyeken, ahol az emlékezőtehetségem elhagy. Ahogy elkezdem, Toddie rögtön hangosan fecsegni, csattogni kezd. Mikor az Amen ki van mondva, vigan felemeli a fejét; sok elégtétel a hangjában, mikor kijelenti:

- Kéccser montam el asz imát. -

Budge komolyan jelenti ki:

- Nohát most rendbe vónánk. -

Az ebéd kitünő, de ezeknek a borzalmas gyerekeknek az étvágya megakadályozott abban, hogy igaz lelkesedéssel nekiláthassak. Gyorsan behívtam a lányt; megmondtam, vigyázzon rá, hogy a gyerekek jóllakjanak; magam pedig visszavonultam. Azt is kijelentettem, hogy ebéd után rögtön ágyba kerüljenek; aztán szivarra gyujtottam és lesétáltam a kertbe. A rózsák teli, pompás nyílásban; a levegő terhes a méz illatától. Ott vannak a rhododendronok; sok kedvenc virágomat látom bimbóformában. Bevallom, azért vettem erős vizsgálat alá a kertet, mert azon tünődtem, milyen virágból kössek csokrot Miss Maytonnak. Az előttem levő anyag olyan kielégítő, hogy legjobban szerettem volna rögtön nekilátni a virágfüzésnek. De hát ez mégis korai; az arcomat elrejtette a jó kiadós dohányfüst. Álmodozásnak adtam át magam. Azon tünődtem, vajjon van-e értelem a virágok nyelvében; bolondos írók sokszor emlegettek ilyesmit. Szerettem volna tudni hirtelenében virágnyelven is; azon töprengtem, vajjon Miss Maytonnak vannak-e ilyenmü tapasztalatai. Mindenesetre úgy éreztem, hogy izléses bokkrétát tudok kötni akármelyik hölgynek, ha csak egyszer láttam is az arcát; Alice Maytonnak olyan remekművet állítanék össze, hogy az arca bizonyára felragyog, ha meglátja. Azon tünődtem, mint tüzelne kékesszürke szeme, mint válnék pirossá arca. - Nem az érzelem festené olyanra, Isten ments! hanem az öröm - hogyan nyílnak meg erős, szép ajkai - hogyan mondanak el kedves dolgokat, melyeket eltitkolna akkor, ha mással érintkezik s kordában tartja magát. Lám én; tisztafejű, okos, számító kereskedő azt kívánom, bár ithagyhatnám a tizenkilencedik század valamennyi nagyszerűségét s válnék tünderré, olyanná, miben csak bolondos lányok és örült poéták hisznek. Bár láttatlanul részesévé válnék annak a találkozásnak, mikor virágaim üdvözik azt a másikat, de egyetlen virágfajtát, mely nagyvárosaink terméke, disze. - Ugyan melyik virághoz hasonlít leginkább? Tán liliomhoz? Nem; ahoz tulságosan - merész; vagyis nem; - nem hogy merész, inkább olyan... izé; nohát; nem jut eszembe, hogy milyen; de nem merész a helyes kifejezés. Rózsa! Persze, nem a vakító, pompás vörös rózsa - de nem is a

félénk, finom, étherszerű tearózsa. Tán mint a gyönyörű Gloire de Dijon; erős, biztos, életteljes; derékságával válik ki rózsatestvérei közül. Mégis formás; vonalakban tökéletes; drága, soha határozottan meg nem állapítható színű és mégis mindenkit magával ragad. Imádóit meg újra emlékezteti szóval ki nem fejezhető tökélyére - változatlan ragyogására.

- E-e-e -ó-ó-ó-ő-ő- - hallik az ablakból a fejem fölött. Aztán üvöltés: „Harry bácsi!” A hang Budge-é. Nem feleltem; vannak pillanatok, mikor a lélek úgy el van telve mindenfélével, amit gyermeki fül nem hall, gyermeki szem nem vesz észre! Ha-r-y bácsi! - ismétli Budge. Aztán hallom, mint rántják ottfönn ki az ablakot:

„Harry bácsi; gyere föl mesét mondani nekünk!” - hallom Budge-t.

Fölpillantok és épp vad Nem!-et akarok küldeni abba az irányba, mikor az ablakban ismeretlen arcot pillantok meg, mégis olyant, mit már láttam valahol. Azok a nagy, kifejezésteljes szemek, az az angyali száj, az a szellemes tekintet csak tán nem Budge-é? Mégis; úgy lehet; a fölfelé igyekvő orr és a nagy fül... nem másé. Gyorsan megfordulok és a házba lépek. A lépcső alján két fehérbe öltözött kis alak fogad; nagyobbik megjegyzi:

- Mongyál mesét!... papa mindig mond este mesét! -

- Nohát: usgye; rögtön be az ágyba. Micsoda mesét akartok?

- Ó; Jónásról. - Mond Budge.

- ‘Ónásról; - ismétli Toddie.

- Jól van. Jónás kint sütkérezett valamelyik reggel a napon; egyszerre csak hirtelen nagy fa nyílt ki a földből előtte, naggyá, árnyékossá lett; eltakarta; aztán úgy el is tűnt, ahogy jött. -

Darabig halotti csönd; aztán Budge méltatlankodva jegyzi meg:

- Ez nincs Jónásról. Tudom, mi van Jónásról. -

- Tudod? Ejha. Nohát akkor légy szives és mondd el nekem. -

- El?! -

- Hát ha jobban tudod, hogy mi van Jónással, akkor mondd el nekem; nagy örömmel fogom hallgatni. -

- No persze; - felel Budge. - Hát az Ur aszmongya valamikor Jónásnak, hogy menjen Ninivébe. Mongya meg ottand az embereknek hogy mien rosszak. Hanem Jónás nem akart odamenni; inkább egy hajóra ült, aki Joppába ment. Asztán nagy vihar lett; esett, meg villámlott is. Akorasztn gondolták a matrózok, hogy biztosan van valaki a hajóba, akit nem szeret az Istenke. Akkor Jónás aszongya, hogy aszongya: úgy gondolja, ő az az ember. Hát fölvtették őtet és belefujtották az óceányba. De nem vót mégse szép tőlük, hogy így tettek, mikor Jónás elmondta nekik a tiszta - igazságot. Nohát gyött ám egy nagy cethal utánnuk. Borzasztóan éhes volt szegény, mer azok a kis halak, akiket meg szokott enni, mind lementek az ócejány fenekibe. A cethal nem mehet bele az ócejány fenekibe, mer neki lélegzeni köll és a kis halaknak nem muszáj. Jónás látta, hogy nagyon sötét van a cethalban; még kályha se volt; aztán vizes volt és nem vehette le magáról a ruhát, hogy megszáríccsa. Mer hej se vót ottan, akire akaszthatta vóna, de még ablak se vót, a kin kinézhetett vóna; aztán nem vót enni se semmi, de nem vót semmi, meg semmi, meg semmi. Akkor kérte a Jóistenkét, hogy engesse ki őtet; de a jóistenke aszmongya sajnálja. Akkor a cethal közel ment a parthoz; akkor Jónás hamar kiugrott a gyomrából... Hogy örült! Akkor asztán mégis elment Ninivébe és megmonta otand, hogy mit üzent az uristenke. Asztat pedig megtehetette vóna má sokkal hamarabb, ha tutta vóna, hogy mi jó. -

- Má sokkal amarabb, ha tuta vóna mi jó; - biztosit Toddie, bátyja segítségére sietvén. - Mongyál másikat. -

- A nem; inkább énekelj valamit; - véli Budge.

- Énekejj valamit; - rá a Toddie visszhangja.

Kutatok emlékezetemben valami dal után; de az egyetlen, ami hirtelenében eszembe jut, vig, tréfás dal, szövegecske; talán friss mulatónóta. Budge félbeszakit:

- Nem hinném, hogy ez valami finom nóta. -

- Már mért ne, Budge? -

- Csak. Egy szót se értek belüle. -

- Astat énekelj hogy „Glória, glória, feltámatott”; - véli Toddie. Szó nélkül engedelmeskedem. Csodás hatással van rám a régi dallam. Hallottam Nyugat katonáitól meg néger-fészerekben gyermekkoromban; láttam a huszonkettes Massachusett-katonákat, amint Broadway-n haladtak lefelé a háboru első napjaiban. Harcosoktól hallottam majdnem valamennyi déli államban; háromszáz jó öreg Hunker demokrata énekelte, mikor New-York első színes hadseregét kísérték tengerre. Öreg kapitányom lágyan fujta, de olyan lendülettel, mely rettenetes volt komolyságában. Onnan hallott ki a lövészárokból roham előtt közvetlenül. Hallottam jó egynéhány boldogult kamerád sirja mellett. A lovasság csupa ihlet, hazafiság lett, mikor ezt a dallamot huzzák; mikor erre engedték masirozni annyi idegen ütem után! - Ugyancsak a Glória hangzott fel barakkjainkban azon a dicsfényes reggelen, mikor megtudtuk, hogy vége a háborunak. Az alkalomnak megfelelő szavakat talált a dallamhoz pár rebellis barátom első nyilvános találkozásunkkor a háboru után. Ezek az emlékek mind megrohanták az agyamat, mialatt énekeltem; talán tudtomon kívül kelleténél jobban felizgattak, mert Budge megjegyezte:

- Esztet ne mindennap énekelj, Harry bácsi; ugy kiabálsz, hogy belefájdul a fejem. -

- Bocsánatot kérek, Budge, - mondok. - No jó éjszakát. -

- Micsoda, Harry bácsi, már méssz? Hisz még nem montuk el az imánkat; papa előtt mindig el kell mondani. -

- Hm. No: halljuk. -

- Előbb neked kell ám, Harry bácsi. Papa is ugy csinálja. -

- Jól van; - mondok és elismétlem Szent Chrysostom püspöki kiszólásait. Alig mondom ki az Áment, már hallom Budge-t:

- Papám nem mond ám ennyi mindent; nem hiszem, hogy ez valami jó ima lenne.

- No hát mondj te egy jó imát, Budge.

- All right. - Budge lehunyja a szemét; a hangja a leglágyabb, legtökéletesebb könyörgés; az arca alvó angyalé. - Aztán megszólal:

- Jó Isten; köszönjük, hogy oan szép napot attál máma. Reméljük, hogy a kisfijuknak mindeütt jó napjuk volt máma. Kérünk tégedet, hogy vigyázz ránk és mindenki másokra is ma éjjel, hogy ne legyen semmi bajuk. Igaz persze; és Harry bácsinak cukor is van a bőröndjébe; monta nekünk a kocsiba. Köszönjük szépen, hogy Harry bácsi eljött hozzánk és aztat hisszük, hogy *borzasztó* sok cukor van a bőröndbe - egész nagy skatuják. És kérünk tégedet, hogy vigyázz mind a kisfijukra és kislányokra, akiknek nincsen papájuk meg mamájuk; meg Harry bácsijuk meg cukruk meg ágyacskájuk, akibe belealuszna. Aztán hogyha meghalunk, mind-

nyáján jussunk bele a menyországba; Krisztus nevében Ámen. - Nohát add ide a cukrot, Harry bácsi. -

- Csitt, Budge - hát Toddie nem mond imát? -

- De mond: kezd el, Tod. -

Toddie lehunyja a szemét; fintorokat vág; liheg; úgy tesz, mintha az ima fizikai megerőltetés volna. Végre ő is nekikezd:

- „Jó istenke; ne legyen én olyan nagyon rossz; áld meg papát és mamát; a Budgiet is; napapát és mintakét namamákat; meg minden jó embeeket eben a hásban; meg a babámat. Á-á-á-men.” -

- No most add ide a cukrot; - mond Budge. Most ő a szokásos visszhang.

Gyorsan előszedem a cukrot a bőröndömből; adok belőle mindkét fiúnak. Sikítanak örömben. Ujra jóéjt kívánok. -

- Ó; hát nem attál még penny-t! - mond Budge. - Papa ad ám, hogy beletegyük a takarékkersejbe. Ad ám minden este. -

- Nohát most nincs nálam - várjatok - holnapig. -

- Hát akkor inni akarunk. -

- Majd szólok Maggienek, hogy adjon inni nektek. -

- A babám akaom; - mormog Toddie.

Meglelem a csomóba kötött törülközőt; óvatosan felemelem és az ágyra dobom.

- ‘Átni akaom, homennek mos a kerek; - mond Toddie.

Kisietek a szobából és jól bevágom az ajtót magam mögött. Az órára pillantok; - félkilenc; másfél órát töltöttem ezekkel a borzalmas gyerekekkel. Hisz *igaz*; nagyon mulatságosak - kacagtam méltatlankodásom dacára. Mégis - ha az időmet teljesen a maguk részére akarják lefoglalni, ahogyan eddig tették, mikor jutok én máshoz? Honnan vegyek időt olvasáshoz? Előszedem Fiske „Világbölcselemé”-t a bőröndömből; a hátsó nappaliba vonulok; szivarra gyujtok; a kis diáklámpát magam elé rakom és olvasásba fogok. Alig kezdek bele, kicsiny lábak topogása; idősebbik unokaöcsém áll előttem. Bánatos ellenkezés minden arcvonása; úgy jelenti:

- Nem montad - jójcaát; se Isten álgyon; - se semmit se montál.

- Ó - hát jójcaát. -

- Jójcaát. -

- Isten áldjon. -

- Isten álgyon. -

Budge, úgy tetszik, még várt valamire. Végre azt mondja:

- Papa asztat is mondja: Isten álgyon mindenkit. -

- Nohát: Isten áldjon mindenkit. -

- Isten áldjon mindenkit; - ismétli Budge; - csöndesen megfordul és fölfelé halad.

- Az Isten áldja meg azt a becsületes kis szivedet - mondom - ha az emberek úgy biznának Istenben, ahogy te a papában, kevés dolga akadna idelelni a prédikáló papnak. -

Gyönyörű volt az éjjel. Tiszta, friss levegő; csupa illat; mindenüvé behatol a virágok lehelete. Tücsökzene száll fel minden bokorból. Mintha maga a tavasz intene, hogy hagyjam abba az olvasott bölcseletet. Félretettem *Fiskét*, Paul Hayne új kötetét vettem elő; az „Egy nyár”-ból pár fejezetet olvastam el. Végére ágyba tértem magam is. Unokaöccseim édesen aludtak. Lehetetlen, hogy a tiszta, bájos, angyali arccsókák itt pár órával előbb még félelmes kinzóimé voltak. Az ágyamból kilátás nyílt a szeszélyes hegyháttra; a fölött ezüst csillagok az ég sötétjében; ott alul a kétoldalt megvilágított folyó; a háttér maga a sötétlő hegy. Kerékszaj, csattogás nem kinez; az az ezer hang, sipolás, robaj, mi a városi életet megtölti a nyugtalanság szellemével elmaradt mögöttem; majdnem méltatlankodó csodálkozás fogott el, hogyan élhetnek értelmes, kényelemszerető lények abban a rettenetes Newyorkban. Mikor ilyen édes, bájos otthonok alig másfélóránnyira elérhetők! Aztán Alice Mayton jutott eszembe; majd egy vevőm; később csillagok és védjegyek; koszorúk, csokrok, piszkos unokaöccsök; helytelenül kiállított számlák és vasuti jegyek; cukorka és Herbert Spencer; minden összezavarodott a fejemben. Megjelenik egy látomány: büszke angyal; divatos öltözékben és divatos fogaton; ott áll; minden egyéb látomást elűz világló fényével; drága öntudatlanság vesz erőt rajtam - -

- E-e-e ő-ő-ő- - bő-bő-bő - -

- Cs-ccs-cs! - sziszegek.

Hallgattak a pisszegésre; nemsokára újból álmaimnál tartok.

- Bő-ő-ő -ő-ő- e-e-e -

- Toddie; ustort akarsz? -

- Nem. -

- Akkor maradj csöndbe. -

- Evvesztettem a babám és nem találom sehelse nem. -

- No majd megleljük reggel. -

- Ó-ó-ó- a babámat aka-om - -

- Nem hallod, hogy reggelre megtaláljuk? -

- M-o-os kell énnekem - -

- Most nem lehet; most aludni kell. -

- Ó-ó-ó-ó - -

Mint az örült, úgy ugrom talpra; belépek a bűnös szobájába. Megfeledkeztem az ajtóról; a fejem vette először észre. Gyertyát gyújtok fogcsikorgatva; közben hangosan mondok valamit; mindegy, akármit.

- Ó; mien csunyat káromkottál; - dohog Toddie - nem mész má a menybe, ha meghalsz.

- De te se ám, ha úgy bőszi egész éjjel, mint valami démon. Akarsz most már csöndben maradni? -

- Aka-ok; de a babám. -

- Nem tudom, hol a babád; tán azt hiszed, az egész házat átkutatom az átkozott babáért? -

- Nem 'kozott. A babám aka-om. -

- Nem tudom, hol van; tán azt hiszed, elloptam a babád? -

- Aka-om a babám; a ágyamba aka-om. -

- Károly; - magyarázom; - ha reggel fölkelsz, remélem, meg fogod találni a babádat. Mostan nyugodtan kell maradnod és aludnod kell. Majd szépen betakarlak! - Elsímitom az ágyruhát. S íme a sorsüldözött baba, minden bánatom forrása, potyog ki a takaróból. Toddie megragadja: arca felragyog a gyöngéd örömtől. Ujra fölordít:

- I-itt van a drága kis babám; jere a papuskához; kis babám; jere, a papuska szeret. -

A kacagtató gyerek annyira elégedett, hogy érzésének tárgyát fellelte, hogy méltatlankodásom pompás művészi örömmel ad helyet. De az ember a szép képeket is megunhatja, különösen, ha nem egészen éber még és légvonatban áll a gyertyatartóval. Így hát betakartam az unokaöccseimet és visszafordultam a szobámba; ottan a gyermekes ellentmondásokon töprengtem, míg el nem aludtam.

Reggel nagyon korán keltett fel a szobába beözönlő napfény; az ablaktáblákat nyitva hagytam előttevaló este. A levegő madárdaltól hangos; a keleti ég olyan színekben fürdik, aminőt soha festő ecsetje meg nem rögzített. Csakhogy korai napfölkelt és madárdal nem olyan embereknek való dolgok, kik előttevaló este éjfélig olvastak. Gyorsan lehuzom a gördülő függönyt, beteszem az ablaktáblákat; újra lefekszem és hálát adok az Uristennek, hogy ilyen szép zene közepette térhetek vissza álmaimhoz. Egész biztos vagyok benne, hogy valamennyi ellenségemnek abban a pillanatban bocsátottam meg, mikor újra szememrejött a lágy szender. És ugyanabban a pillanatban vad dühre ingerel egy könnyű kéz, mely az arcomon siklik végig. Felugrom; Budge az, aki félénken hátrál az ágyam elől.

- Csak e'kicsit szerettelek, mer oan jó vótál; mer cukrot osztál nekünk. Papa engedi, hogy szeressük őtet, amikor csak akarjuk - bizony, megengedi minden reggel. -

- Olyan korán, mint most van? - kérdem.

- Igen oan korán, mikor látni birunk má'; ha csak akarjuk. -

Szegény Tommy! Soha, soha meg nem bírtam érteni, hogy az ember, akinek jó felesége, tisztességes jövedelme, tiszta lelkiismerete van, miért olyan megkinzott, sovány, - sokkal rosszabbul fest, mint akár a virginiai őserdőkben, akár Louisiana mocsaraiban. Hanem most már értek mindent. És mit csináljon az ember? A gyerek szeme, hangja - kifejezése; édeségben felülmulja valamennyi angyalokét, kikkel valaha dolgom akadt. Hisz ez a gyerek több önfeledt cselekedetre is ragadhatja az embert annál, mint hogy egyszerűen a reggeli álmát adja fel miatta. Csakugyan kikergette az álmot a szememből. Megcsókoltam hát:

- No most szaladj vissza az ágyba, kis öregem; hadd a bácsit; hadd aludjon még kicsikét. Majd reggeli után furulyát csinálok.

- Igazán? - Az angyalka gyerekké változik.

- Igazán; hanem most szaladj vissza.

- Hangos furulyát - olyat, aki igazán szól?

- Olyat; de csak akkor, ha rögtön visszaméssz az ágyba.

Két kis láb tipegése; megfordulok és lehunyom a szemem. Hamarosan úgy tetszett: gyöngébb lesz a madárdal; a gondolataim töredékké válnak. Mintha felhőkön folynék tovább magam is; körülöttem száz meg száz kis cherub; a vonása mindnek a Budge-é.

- Harry bácsi!

Hogy az Isten bocsássa meg nekem azt az imát, amit erre mondtam el!

- Harry bácsi!

- No majd megregulázlak, édes fiam; - gondolom. - Talán ha a gonosz kis torkod rekedtre kiabálsz, megtanulsz, hogy nem lehet büntetlenül kizsákmányolni a nagybácsit, aki épp az imént annyira megszeretett!

- Ha-a-rry bácsi!

- No csak ordíts tovább, ördögfajzat, - gondolom. - Felébresztettél; hadd szenvedje meg a tüdőd egy kicsit. - Hirtelen, bár álmos hangon, lustán forgó nyelvvel Toddiet hallom:

- Átni, hommennek a kee-kek.

- Budge! - kiáltok, afölötti kétségbeesésemben, hogy utóbb még majd Toddie is felébred; - mondd: mit akarsz?

- Harry bácsi!

- Mit akarsz?

- Harry bácsi! Milyen fából csinálod majd a furulyát?

- Egyáltalán nem csinálom furulyát; vastag vesszőt metszek és jól elhusángolok vele, amért nem maradsz csöndben, ahogy mondtam.

- Ugyan, Harry bácsi - papa nem husángol; csak úgy megver.

Uristen! Papa, papa, papa! Hát soha meg nem szabadulok az örökös „papá”-tól? Rémmel látom, hogy kitűnő sógorom iránt valami csuf gyűlölet kél bennem. Egy dolog mindenesetre holtbizonyos: aludni itten tovább nem lehet. Gyorsan felöltözöm; lemegyek a kertbe. A virágok illata, szépsége, a friss reggeli levegő nemsokára visszaadja rendes kedélyhangulatomat. Két órával később, ahogy a reggelire szóló csöngettyű hív, örömmel üdvözölhetem Budge-t.

- No Harry bácsi, hát te hol voltál? Az egész házat mind kikerestük, aztán nem találtunk belőled semmitse!

A reggeli pompás volt. Később megtudtam, hogy Helén - drága jó teremtes - maga állította össze az étlapot ott tartózkodásom minden napjára. Miután az az asztalfölötti társalgás, mely köztem és az öccsök között eshetett, nem olyan természetű, hogy bajt okoz, ha elismétlik, megkértem Maggiet, a szolgálólányt, hogy ügyeljen föl a gyermekekre; kérésemet kisebb bankóval sulyosbítottam. Így megmenekedtem unokaöccseim rémes étvágyának minden felelősségétől s magam is nekiláthattam a reggelinek. Sőt még arra is maradt időm, hogy érdeklődéssel szemléljem azt a munkát, amit Budge és Toddie végez apró kanálával, villájával. Eleinte igen gyorsan ettek; de az étvágyuk hamar oda volt. Hanem a nyelvük megoldódott.

- 'Ary bácsi; - mond Toddie; - odafönn van ám e' borzasztó fua áska - oan fua nagy áska! Maj memmutatom, ha meetted a 'eggelidet.

- Csacsi gyerek a Tod; - mond Budge; - a reggelit mindig 'egeli-nek mondja.

- Hm. Mit ért azalatt, hogy „áska”, Budge?

- Azt hiszem, nagy táskát gondol, - felel idősebb unokaöcsém.

Eszembe jut gyerekkorom azon nem kisméretű öröme, mikor régi táska tartalmát hánytam szerte-széjjel - lehetett úgy száz esztendeje. Miért is rokonszenves mosollyal fordulok Toddie felé, amin a gyerek nyilvánvalóan végtelenül boldog. Milyen bájos dolog, ha a gyerek-természetben rokonszenves húrta talál az ember, - gondoltam - milyen hamar felfogja a gyermekszem, mit jelent a tekintet, mely megelőzi a kimondott szót, eszmét! Drága Toddie; ott ülhattunk volna egy asztalnál, egymás mellett; egyik se törődik a másik szavaival. S te véletlenül megpendited azt a dolgot, mi gyerekes örömd okozója volt - a lelkeink olyan viszonyba kerülnek egymással, mely legédesebb emberi együttérzés... Ugyanaz, mi valószínűleg Megváltónk szívét töltötte be

egyik apostola iránt, ki szemmel láthatóan a leggyöngébb volt mind a tizenkettő közül. „Oan fua áska” hirtelen mintha elsöpörte volna a köztünk levő korkülömbiséget; megsemmisít minden ellentétet, élettapasztalatot köztem és a gyöngye fiucska közt. És aztán...

Rettenetes gondolat száguld keresztül az agyamon. Fölrohanok az emeletre, be a szobámba. Igenis: az *én* utitáskámat értette. *Én* nem láttam benne semmi furát; sőt ellenkezőleg. A rokonszeny szála köztem és unokaöcsém közt abban a percben szakadt széjjel. Ha abból a távolságból gondolok vissza az ügyre, mit a néhány közbeeső hét elmúltá ékelt közibénk, be kell látnom, hogy képtelen lettem volna az elémtároló jelenetet nyugodt és elfogulatlan kedéllyel megítélni. Nagy elégedettséggel jelenthetem ki, hogy a gyorsan született és gyorsan kimúlt rokonszeny, mi Toddie iránt kapott bennem lánggra, legékesebb jele az emberi gyarlóságnak, állhatatlanságnak. A lelkem találkozott az övével, mert ő is szeretett régi bőröndökben rendezkedni, és mert úgy képzeltem, hogy kellemes előtte az a látvány, az az anyag, mely hasonló művelet eredménye; az elémtároló kép kiokosított arról, hogy helyesen ítélt meg unokaöcsém természetét. Önző ösztöneim azonban siettek árnyat vetni ebbeli lelki örömömre; megakadályoztak abbéli kedvtelésemben, hogy átérezzem: „virágjában hullott le kedvem gyümölcse”.

Benne volt ebben az én bőröndömben a világon majdnem minden; hisz még a hadi életben a csomagolás tudományát tökélyig sajátítottam el. Ha az akkori kedélyállapotomban csak parányi részecske büszkeség foglaltatik benn, biztos, hogy a saját magam dicsőítésébe kezdek bele, mert lehetetlenség volt, hogy az, ami ott feküdt a földön, mind az én bőröndömben lett légyen. Világos, hogy Toddie nem amatőrje a csomagolásnak; ahhoz tulságos nagy szakértelmet árul el a végzett munka. Hamar felfedeztem, hogy milyen rendszerrel dolgozott; ez a felfedezés némi világot vetett az előttem elterülő hegy méreteire. Cilinderkalap, ha a skatulyában foglal helyet, majdnem félannyi területet foglal el, mint akkor, ha kettejük közt megszűnik a természetes viszony és külön-külön válnak, még akkor is, ha a skatulyába fénymázás doboz került, mit általában nem ott szoktak tartani; sőt még az esetben is, ha a cylinder bensejében néhány Bay-rumban fürdő szivart tartalmaz. Ugyanez mondható el hordozható ruha-szekrényemről és annak tartalmáról; egy katonapajtasom ajándéka; Bécsben vásárolta. Öreg harcosok állítása szerint tökéletes kis mű. Azok a zsinegek, a mik a vékony falakat tartják, hogy szét ne essen az alkotmány, el vannak most vágva; törve, vagy isten tudja milyen uton-módon választva széjjel. Az így keletkezett ürben ott fekszik gála-kabátom; szorosan összezsavarva. Dühített kiáltással emelve őt a levegőbe és széjjel teregetve, kiesik belőle - - a pokolbéli bábuk egyike. Ugyanakkor üvöltés harsan fel az ajtó irányából:

- - Kiszeted ababukámat a bölcsőjébül; gurigázni akaom a babukámat ...o...o...o...ő...ő...ő...
- Te kis gazfickó; - üvöltök, sőt bömbölök én is, annyira erőt vesz rajtam a méreg; - rögtön elmetszem a torkodat. Hogy mertél a bőröndömhöz nyulni?
- Ne-h-em tom'. - Toddie alsóajka elnyulik; azt hiszem, a bengáliai tigrist is megszelidítette volna ez a látvány. Hanem nekem ilyesmi eszembe se jutott.
- Hogy merted? -
- Me-her - -
- Mer mi? -
- Nem tu-ho-dom. -

Vad hörgés hallik a kert felől. A hogy kitekintek, Budge-t pillantom meg; csupa vér az egyik ujjá; a másik kezében a borotvakésem; később elmagyarázta, hogy hajót akart faragni; csak-hogy rossz ám az a kés. Tapaszt nyomni a vérző ujra csak egy perc műve; alig hogy ezt az orvosi műtétet befejeztem, máris megjelenik Tom kertész kocsisa; levelet nyújt át. Helén jólismert kezeirása; tartalma a következő (a zárójeles mondatok az én utángondolásaim.)

Bloomdale, 1875. június 21-én.

Kedves Harry; -

Ugy örülök a gondolaton, hogy drága gyermekeimmel vagy együtt s bár pompásan megy itt a sorunk, sokszor úgy szeretném, ha veletek lehetnék. (Hm; azt magam is szeretném.) Szeretném, ha két kis kincsünket jól kiismernéd. (Szépen köszönöm; nem kívánom az ismeretséget tovább fejleszteni, mint okvetlenül szükséges.) Olyan természetellenesnek találom, hogy rokonok olyan kevéssé ismerjék egymást. Különösen a saját vérünkből származó kicsikéket; ártatlan kis lelkeket, kiknek a létezéséről szinte semmit se tudnak. (Nem ám; különösen, ha bezáratlanul álldogáló bőröndök nincsenek kéznél, testvér.)

Most egy szivességre kérnélek. Mikor még fiuk, lányok voltunk odahaza, tengersokat tudtál beszélni arcokról, arckifejezésekről; a jellem félreismerhetetlen kifejezéseiről arcisméd keretében. Akkor azt hittem, badarság az egész, de ha hiszel benne valamelyest most is, szeretném, ha tanulmányoznád a gyerekeket; ha szabatos véleményt mondanál róluk. (Kész szörnyetegek, asszonyom; rosszcsonatok; gazfickók; kötélrevaló mindkettő.)

Nem bírok megszabadulni attól a gondolattól, hogy drága Budge-ünk nagynak, rendkívülinek született. (Igen; rendkívül nagy tehernek, bajnak.) Olyan gondolattelt, olyan elmerült néha, hogy szinte félek megzavarni; aztán van benne valami különös, erős kitartás, a mi olyan sok emberből hiányzott ahhoz, hogy naggyá legyen. (Isten bizony van benne; szép példáját is adta ma reggel, mikor az istennek se hagyott tovább aludni.)

Toddieből költő, zeneszerző, vagy más művész lesz. (Igaz biz a'; minden átkozott naplopó valami művészi hajlandóságot követ, hogy eltakarja vele akasztófárávalóságát.) Ha valamit elképzelsz, kigondol, az nagyon erősen tartja magát nála. (Ugy, ugy; „látni hommennek a keekek”!) Nincs benne Budge nagy komolysága; de nincs is arra szüksége; az az ellenállhatatlan erő, mi vonzza őt minden felé, mi szép, kártalanít e hiányért. (Ehe; ez magyarázza meg a bőröndömmel végzett műveletet.) Csakhogy a te véleményedet szeretném hallani; tudom, a te véleményed gondosabb, erősebb az enyémnél.

Abban a kellemes reményben, hogy már csak amiatt a sok szép olvasás miatt is meg vagy velem elégedve, a mit eddig valószínűleg élveztél s remélvén, hogy hamarosan kapok egy-két sort arról, hogy vannak drága kicsikéim maradtam

szerető testvéred

Helén. -"

Ritkán izgatott föl levél annyira, mint ez itten. Soha életemben nagyobb gyönyörűséggel nem festettem ki magamban a választ. Elhatároztam, hogy az elemzés, jellemrajz mesterműve leendő az; véleményem nyugodt, mégis végtelen erőteljes világítású képe.

Egy dologban egész kész volt a határozatom. Behívtam a lányt, megkérdeztem, hol van az a kulcs, a melyik abba az ajtóba illik, a mi az én szobám és a gyerekek szobája között épült.

- Igenis, sir; Toddie a kutba dobta. -

- Van lakatos a faluba? -

- Nem, sir; Patersonban van a legközelebb lakatos. -

- Van a házban csavarhúzó?

- Az van, sir. -

- Hozza el; aztán mondja meg a kocsisnak, hogy készüljön: Patersonba megyünk. -

Megkaptam a csavarhuzót; lefeszítettem vele a zárat; kocsiba ültem és a kocsisnak megmondtam, hogy a hegyoldalon menjünk át Patersonba. Amerika egyik legbájosabb utja.

- Paterson! - ordít Budge. - Ó! cukrász is van ottan a városban. Gyere, Toddie. -

Ugy? - gondolom én; megragadom az ostort és a lovak közé vágok. - Bizony nem; ha én is beleszólhatok. Hogy énekelem ezt a gyönyörű utat *ilyen* népség rontsa meg?!

Usgye; tovatűnnek a lovak; mögöttünk fülsiketítő ordítás, üvöltözés. Uglátszik, mind a két gyerek halálos sérülést szenvedett; gyorsan kitekintek, de csak azt látom, amint Budge és Toddie a kocsit után rohannak; keservesen bögnék. Rémes látvány; nem hagyhatom őket ott; még ha feketehimlőben maradtak is vissza. A kocsis megáll a saját jóvoltából - uglátszik, ismerte a gyerekek módszerét és a módszer eredményét; besegitem Budge-t és Toddiet. Ama félénk remény tölt el, hogy a Gondviselés szeme rajtam nyugszik; hogy ilyen önfeláldozó tettet nem mulasztanak el javamra irni. Ahogy a lankás hegyoldalba érünk, szinte növekszik unokaöccseim iránti jóságom; az előttem elterülő látvány kimondhatatlanul szép. A levegő vakítóan tiszta és két hatalmas torony mögül megpillantom a metropolist. Mögötte Greenwood csendes városa - ott az öböl; a szoros; a két ezüst folyó; s Brooklyntól délre im ott az óceán maga. Fények, árnyak csodás hatásai, összjátéka; festői csoportozatok; égbenyúló épülettömbök úgy egymásbaolvadva, mintha össze volnának gyurva; komor gyárak fordulnak bájos paloták felé a nap táncoló sugaraiban. Távolból a hatalmas hajók olyanok, mint lustán pihenő bábjáték; - látszatra élettelen mind. Az egész eszembejuttatja a gyerekkori tündérmeséket, elvarázsolt városokat. Nagyban emeli az egészet New York új, hatalmas postaépületének tetőzete, kupolája; olyan, mintha örködné az egész fölött.

- Harry bácsi! -

Ó; ettől féltem én! -

- Harry bács-i-i! -

- No; Budge? -

- Ugye hogy oán, mint a menyország? -

- Mi? -

- Nohát itten köröskörül - inntül odáig, a másik égi ottand hátul minden mögött. Amott meg ni (valami fényességre mutat, ami alighanem fotografus tetőlámpája) az a ház, amiben jó istenke lak.

Ejnye, hogy az Isten áldja meg a gyereket, bennem csak varázsos képpé alakult ki; pedig milyen büszke voltam a művészi érzékemre, hatásokat felfogó képességemre.

- Aztán ott az a világos, hosszú, széles *kis* darabka; - folytatja; - ottan van szegény kicsi Phillie testvérünk; ha csak odanézek, látom mindig, ahogy kinyújtja a kezét.

- Szegén kis Phillie; skatuába tették alunni; az Istenke asztán magához vette; - mormog Toddie; összeszedi minden tudományát, amit halálról tud, látott. Aztán fölemeli a hangját:

- Arry bácsi, tudod micsinállok, ha nagy leszek? Lesz nekem lovam meg kocsim; akkor belekocsikázok mint a utakba és a házakba és akkor átkocsikállok a világon és minden. Asztán eggész csomó mada-ak belegyönnék a kocsikába és dalolnak hosszám; te is gyöhecs, ha akalsz. Fad-laltot meg epert eszünk és láttyuk a kis halakat, ahogy beleuszik a vízben; oán nagy házunk lesz aki kívül is gyönyörű és beül is gyönyörű és ekkész a mienk lesz és asztat csinálunk ottand akit akaunk.

- Ideálista vagy, Toddie.

- Nem vaok álista.
 - Toddie liba; - állítja meg nagy komolysággal Budge. - Harry bácsi, hiszed, hogy a menyország *oan* szép, mint az ottan odaát?
 - Persze Budge; még sokkal szebb.
 - Akkor mér nem halunk meg mingyá, hogy odamehessünk? Nem akarok mindig csak élni; mindig élni. Nem tudom mér nem halunk meg eccerre; asztat hiszem, elég napokat éltünk má'.
 - Istenke azt akarja, hogy éljünk addig, míg nagyok, jók és erősek leszünk; aztán sok jót kell tennünk, mielőtt meghalunk, öreg; - azért nem halunk meg egyszerre. -
 - Jól van; de én szeretném látni szegén kis Philliet; ha a jó istenke nem ereszti ide le ötet, akkor hatyhatná, hogy én meghajjak és felmennyelek a menyországba. Szegén Phillie mindig nevetett, ha bukfencet csináltam. Harry bácsi; ugye angyalnak szárnyuk van? -
 - Sokan azt tartják, hogy van, öregem. -
 - No látod; én tudom, hogy *nincs* nekük; mer ha a Phillienek szárnya vóna, akkor egyenesen leröpült volna; azér nincs nekik. -
 - De hátha egyéb dolga van, Budge; vagy talán lejön, csak hogy te nem látod. A *mi* szemünkkel nem látjuk ám az angyalokat. -
 - Akkor Izrael gyermekei mér láttak mégis megjelenni oát a lángokba? Hisz azoknak is *oan* szemük volt, mind nekünk? Nem is bánom; *borzasztóan* szeretném látni szegén Philliet. Harry bácsi; tudod mit csinálnék, ha fölmennék a menyországba?
 - Mit csinálnál, Budge? -
 - Hát mikó' má láttam a szegén Philliet, igenyesen továbbmennék a jó istenkéhez, aztán belecsimpaszkodnék a nyakába. -
 - Minek, Budge? -
 - No mert hát *oan* szép időket élünk meg mer ő atta mamát és papát is meg a Philliet is - igaz, hogy asztotat megin visszavette... és ő atta a Toddiet is; csak hogy a Toddie néha borzasztó rossz fiú. -
 - Igazad van, Budge; - mondok, a bőröndömre, valamint utazásom céljára gondolva.
 - Harry bácsi, láttad te már a jó istenkét? -
 - Nem; Budge; elégszer volt már hozzám nagyon közel; de látni nem láttam még soha. -
 - No én láttam; látom, mikor csak fölnezek az égre mindig. Amikó' nincs mellettem senki. -
- A kocsis suttogva megfordul: - Mindig esztötet mongya; hát isten engem ussegéljen; el is 'iszem neki. Néha úgy véli az ember, maguk a mennybéli égi szentek is lekacsingatnak, mikor a gyerek ilyen mód gagyog.

Igazán furcsa. Budge arca most olyan étheri, mintha nem volna erről a földről való; folytatja elmélkedéseit arról a jobb világról, meg az ott-tartózkodó polgárokról. Toddie nyelve egy percre meg nem áll; bár a hangja alig hallható. Mikor véletlenül megakad a szemem az arc-kifejezésén, az olyan különös, ámuló, hogy az ölembe veszem; hadd halljam, mit gagyog. Rajtakapom magam, hogy a fejemben készen levő, Helénhez intézett leveleimen itt-ott módosítok; hogy szinte szégyelem magam miatta. De se Toddie álmodozása, se Budge szelleme nem feledtetik el velem utam célját. Találtam lakatost; otthagytam a zárat, hogy kulcsot illesszenek bele; aztán a vizeséshez hajtattunk. Mindkét gyerek a kérdések özönével támadt

rám, amint ott álltunk a bugyborékoló forrásnál; az a tény, hogy a lezuhogó víztömegek zaja megakadályoz engem abban, hogy a kérdéseiket halljam, csöppet se zavarja őket. A szállodába megyek szivarért; a gyerekek velem jönnek. Biztos, hogy nem töltöttem több időt avval, hogy szivart válasszak és rágyujtsak, mint három percet; pár kérdést intéztem még a víz-esésről a trafikushoz. Mikor megfordultam; gyerek nincs sehol egy se; nem is látom őket semmilyen irányban. A zuhatag innenső oldalának szélén hirtelen két sárga karikát fedezek föl; ez alighanem az öccsök két kalapja. A kalapok között és magam között két apró alakot fedezek föl, a mint ott fekszenek a földön. Nem mertem kiáltani, nehogy felijesszem őket a hangommal. Átnyargalok a fűvön; mind káromkodva, imádkozva. Ott nyújtóznak a hasukon; a sziklacsucs széléről pillantanak lefelé. Lábujjhegyen közeledem feléjük; a földre vetem magam és mindenik gyermeknek megkapom a lábát.

- Oh, Harry bácsi! - üvölt Budge a fülembé; amint magamhoz rántom és fölváltva rángatom, megcsókolgatom - én jobban kilóktam, mint a Tod. -

- Nem i-i-ga-az; én só-ók-al jobban; s-ó-kal jobban; - védekezik Toddie.

Ezt a délutánt arra használtam föl, hogy bokkrétát kössek Miss Maytonnak; kitűnő foglalatosságnak találtam. Nem olyan virágkereskedő-fajta bokréta, a miben csak két-háromféle virág van képviselve; drótra van fűzve és mértani alaknak kidolgozva. Én sok mindenféle ritka virágot használtam; szerény virágocskát is, a melyik nem pompázik a virágkereskedés kirakátaban. Aztán majdnem annyi a szín, amennyi a virág; az egésznek olyan az illata, hogy a városi virágosbolt illata csupa idegen ahoz. Nagyon szeretek bokkrétát kötni; hanem ebből az alkalomból jobban örültem, mint valaha. Nem mintha szerelmes lettem volna Maytonba; a férfi becsületesen, őszintén bámulhat szép, pompás nőt anélkül, hogy szerelmes lenne belé. Gyönyörűségét találhatja abban, hogy örömet okoz neki anélkül, hogy annak a szükségességét érezné, hogy cserébe a nő sajátmagát adja. Mióta benőtt a fejem lágya; „diszkrétebb” éveim küszöbét átléptem, mindig mosolyogtam az olyan férfiakon, kik bőkezűek, ha szerelmesek; úgy tetszik, óriási árat követelnek azért, a mit adnak. Ilyesféle érzésem nem volt Miss Maytonnal szemben. Voltak pogányok, a kik istennőiknek mesés ajándékot vittek anélkül, hogy pompás istenségüknek kizárólagos társaságát kívánták volna érte élvezni. Sohse voltam figyelmesebb Miss Mayton iránt, mint hogy jóbarátságban maradjak ezekkel az ajándékozó derék öreg hitetlenekkel; meg az olyan keresztény hívőkkel, a kik csakigy gondolkodnak. Minél bájosabb lett a virágbokkrétám, annál teljesebb az örömöm; annál jobban élveztem azt a gondolatot, hogyan örül majd ő izlésemnek ezen tökéletes megnyilvánulásán.

Végre elkészült: örömet azonban megrontotta, szürke felleggel vont be a rettenetes gondolat: - Mit mondanak majd az emberek? - Ha Hillcrest helyett New-Yorkban vagyunk, csak a virágkereskedő, a kiküldöttje, a hölgy és jómagam tudnánk a dologról: de Hillcrest! Pár száz bennszülött hirharang; itten mindenki ismeri a másikat és a másiknak valamennyi ügyes-bajos dolgát - biz itt pletykától tart az ember. Mike-nak, a kocsisnak diszkréciójára bizonyossággal számítottam - nem egy kényesebb természetű dologgal megbiztam már őt. De hisz mindenki tudja, hol van Mike alkalmazva; biz tudja mindenki és titokzatos, láthatatlan és meglepő az a mód, a hogy falun szárnyal tova a hír! - Hisz én vagyok az egyedüli fiatalember, ki Colonel Lawrence házában lakik. Hopp! - megvan. A könyvszekrényben felfedeztem valami nagyobb fajtájú dobozt; abba határozottan belefér. Meg is találtam; tényleg; akkora, a mekkorára szükségem van. A tetejébe kerül a névjegyem - nem félek attól, hogy valamely hölgy ne találna meg névjegyeket, mikor az virágnak a kísézője. A bokkrétát csinosan behelyeztem a doboz közepébe; aztán Mike keresésére indultam. Barátságosan intett, mikor elmagyaráztam neki utjának természetét; vidáman suttozta:

- Ugy megcsinálom, hogy csak úgy ropog. Mistress Clarkson szakácsnéja meg én, mink nagyon jól megértjük egymást. Amugy is a hátulsó ajtón szokok én oda bejárni. Nem lát engem meg senki, hacsak az angyalok nem; azok meg nem mondják. -

- Rendben van, Mike; itt egy dollár; a doboz ott benn van a kalap fogas mellett a hallban.

Félórával később, a hogy ott ülök a szobám ablakában és olvasgatok, megpillantottam Mike-t. Tisztára van borotválva; kiöltözködött; kikefélté magát; felfelé halad az uton; az én dobozomat egyik hatalmas mancsában szorongatja. A fejem teli kellemes ábránddal; úgy megyek le a vacsorához. Új barátaim rendkívül szelidek. Kisétálták magukat; úgy látszik, kicsit letompult lármás kedélyük; kicsit kifáradt apró lelkük. Az étvágyuk nem csökkent; csak épp, hogy nem beszéltek sokat. Amit mondtak, mind helyes, furcsa, vagy megkapó. Annyira, hogy vacsora után - mikor arra kértek, fektetném le őket - örömmel belementem a dologba. Toddie eltűnt valahol; erősen vigasztalan ábrázattal tért vissza.

- 'Emm tanáлом a babukám böcsőjét; - vinnyog.

- Nem baj, öreg cimbora; - vigasztalom. - Gyere; majd a bácsi térdén fogsz lovagolni. -

- A babukám böcsőjét akaom; - mond, száanalomraméltón lebiggyesztve alsó ajkát.

Eszembe jutott az a tapasztalat, mikor Toddie „'átni akarja, hommennek” és remegtem.

- Toddie; - mondom olyan meggyőző hangon, hogy biztos ezer fontot hoz az nékem évenként, ha mint kereskedő, illő helyen tudom alkalmazni; - Toddie; nem akarsz a bácsi hátán lovagolni? -

- Nem; a babukám böcsőjét - akaa-om. -

- Nem akarsz egy szép mesét hallani? -

Pillanatra Toddie arca rettenetes benső küzdelmet árul el; az öreg Ádám és Éva anyánk közt válogat. A kíváncsiság kerül fölül a természetes lehangoltságon. Toddie halkán morogja:

- Jóvan. -

- Hát miről beszéljek? -

- Nóbáráról. -

- Miről? -

- Noéről, meg a bárkájáról; - magyaráz Budge.

- Hát ast mondom; Nóbáráról; jelenti ki Toddie.

- No igen; - mondom s gyorsan felfrissítem emlékezetemben a történetet az ottlevő biblia segítségével - Helén, mint nagyon sokan, biztos, hogy kinnfelejtí a kikészített bibliát, ha darab időre megszökik otthonából.

- Nohát egyszer esett negyven nap és negyven éjjel. Mindenkit elsöpört az ár a föld színéről, kivéve Noét; a ki igaz ember volt; meg is menekedett egész családjával egy bárkában, a miről a jó isten mondta neki már előre, hogy jó lesz megépíteni. -

- Harry bácsi; - mond Budge, nagyrameredt tekintettel méregetve engem, a szája nyitva legalább két percig, mikor befejeztem a mondókámat: - gondolod, hogy ez a Noé? -

- Persze, hogy az, Budge; itt van ni az egész történet a bibliában. -

- Nohát én nem hiszem; ez egy csöppet se Noé; - mond növekvő nyomatékkal. -

- Ugy látszik, Budge, kétféle bibliát olvasunk. No halljuk a te történeted? -

- Hő? -

- Hát beszélj *te* énnekem Noéről, ha olyan sokat tudsz róla. -

- Nem bánom, ha akarod. Eccer oan rosszul érezte magát a jó isten, mer az emberek rosszak voltak, hogy sajnálta má, hogy csinyáta az egészet; esztet a világot, meg esztet a mindent. De Noé nem vót rossz; őtet nagyon szerette az istenke. Monta neki; csak épiccsen egy nagy-nagy bárkát; akkor az isten csinyál borzasztó nagy essőt; akkor abba bele is fullad mindenki hanem csak a Noé nem. Meg az ő kislányai és kisleányai se; kutyuskák meg cicuskák se, meg tehenek se meg kis fífiu-tehenek meg kisleánytehenek se; meg a lovak se meg semmik és azok mind belementek a bárkába. És nem lettek vizesek egy csöppet se nem, mikor oan nagyon esett. És Noé borzasztó sok mindeneket bevitt magával a bárkába ennivalókat is. Szakácsnékat, tejet, zablisztet meg szedret; - meg buzát; - meg puddingot meg almáslepént is. De Noé nem akarta, hogy mindenkik megfulagyanak azért kijött és beszélt a népekhez, aszmonta: *Borzasztó* hamar esni fog nagyon; jobb volna, ha inkább jók lennétek; akkor az istenke beleengedne titeket is az én bárkámba. De azok csak nevettek; - ő; mikor esik, akkor mink belemegyünk a házba és megvárjuk, míg eláll. - Aztán más népek meg aszmonták: - Mink nem félünk az esőtől; van nekünk jó esernyők. - Asztán meg mások aszmonták, hogy ők bizony nem félnek egy kis essőtől. Aztán *igazán* esett és akkor az emberek meg a népek belementek a házakba; akkor belegyött a víz a házakba és ők fölmentek az emeletre. És belementek nagy fák tetejére is; és nagy hegyekre; hanem a víz utána ment mindenkinek és mindenkit belefújtott; csak éppen Noét nem meg azokat a népeket, akit belevitt a bárkába. És akoraszta esett negyven napot és negyven éjeltet és akkor megált és Noé kigyött a bárkából. És ő meg a kisleányai meg a kisleányai elmentek mindenhová, ahová csak akartak és övék volt az egész világ és minden a mi csak a világba volt az minden volt az övék. Nem volt ottand senki a ki monta volna nekik mennyetek haza; nem voltak „Kindergarten” iskolák akibe el kő menni; nem voltak rossz fífiuk se akiket a földhő kell teremteni és semmise. - Mongyál másik mesét. -

Elhatároztam, hogy az Irás módján nem adok elő több történetet - nem volt bátorító az idevágó tapasztalatom. Inkább harci történetbe kezdtem bele.

- Tudod, mi volt a háború? - kértem.

- Tudom; papa is benn' volt; - mond Budge; - kapott egy nagy kardot. Látod? Amott lóg ni. -

Igen; látom. Az arra való emlékezés, mikor a harcmező rettenetességei között láttam Tom kezében, munkában - meg ez a csendes szoba, a hol most nyugodtan lóg, álmodozásba ringat, miből Budge riaszt föl:

- Hát nem mondsz háborút? -

- De, Budge. Valamelyik nap, mikor nagyban állt a harc, egész csomó katona haladt végig az országuton. Olyan éhesek voltak, hogy csoda; nem ettek semmit egész nap. -

- Mért nem mentek a házakba; mért nem monták a népeknek, hogy éhesek? *Én* mindig aszt mondom, ha az országuton megyek. -

- Mert abban az országban a nép nem szerette őket; azoknak a népeknek a fivérei, papái és férjei mind katonák voltak; hanem azok nem szerették azokat a katonákat, a kikről szóltam; meg is akarták ölni őket. -

- Nahát nem voltak valami kedvesek; - mond nagy határozottsággal Budge.

- Jól van; de azok az első katonák meg *őket* akarták leölni. -

- No akkor mindnyájan nagyon rosszak voltak; meg akarták egymást ölni! -

- Ó nem; nem voltak rosszak; mind a két rész igazán csupa jó emberből állott. -

Szegény Budge szomoru csodálkozásba esik; ehez igazán minden joga megvan; hisz a legjobb, legokosabb emberek is tanácstalanul, ostobán állnak a háborus érzelmekkel szemben.

- Hát mind a kétféle katona lóháton volt; - folytatom; - és nagyon közel voltak egymáshoz. És mikor meglátták egymást, akkor gyorsan egymás felé szalajtották a lovaikat; a kürtök bugtak és a katonák mind előszedték a kardjaikat, hogy leöldössék egymást vele. Hát épp akkor valamelyik kisfiu - tudod; kint járt az erdőn, hogy epret szedjen anyjukájának - át akar ám szaladni az út közepén. Véletlenül beleakadt valamibe a lába; elesett, sirásra fakadt. Akkor valaki nagyon hangosan elkiáltotta magát „Halt!” - és egyik oldalon megállott valamennyi ló; egyik katona leugrott a lováról és fölszedte a kisfiut - - lehetett akkora, mint te vagy, Budge; - próbálta megvigasztalni. Aztán a másik oldalról odajött egy katona, hogy megnézzze; aztán mind több, több katona jött mindkét táborból, hogy megnézzék a kisfiut. Mire a kisfiu magához tért és menni tudott, hazaszaladt; a katonák pedig megfordultak és messzire ellovagolt egymástól a két tábor; az nap nem volt már kedvük verekedni. -

- Ó; Harry bácsi! az *borzasztó* jó katona lehetett, a melyik leugrott a lováról a kisfiuért. -

- Mit gondolsz, Budge, ki volt az? -

- Nem tom'. -

- Papád. -

- Ó-ó-ó - Bár látta volna Tom a kisfia arcán ezt a kifejezést! Nem sokat törődik akkor avval, a mit lovassági hadnagy korában vesztett dicsőségben. A fiu minden mozzanatában felfogta a történetet; a szemében olyan mély, olyan messzireható kifejezés, hogy azt földi teremtmény komolyságban követni, felfogni nem bírja.

Toddie azonban - rajongó anyja művészet iránt való lelkesedést, érzéket akart belemagyarázni - Toddie elbeszélésem egész ideje alatt olyan ember tartásában marad, a ki a saját dolgaival van elfoglalva. Alig hangzik el Budge felkiáltása, mikor Toddie a legextravagánsabb kijelentést kockáztatja:

- Mikor én vótam katona; - mond igen komolyan; - vót kabátom és sipkám; meg muffon meg gis álatom a nyakamba hogy me-eegem legyen. De esett meg zápo' esett meg zivata' vót meg nagy vihar vót és rosz vót nagyon és akor foktam egy nagy kardot és leöltem magam vele. -

- Hát akkor hogy kerültél ide? - kérdem olyan érdeklődéssel, a mit Toddie elbeszélése megérdemel.

- Ó akorasztán fölébrettem a leölésből és hazagyöttem ide. A babukám böcsőjét aka-o-om. -

Akaratos kis sárkány! Ha nagykoru volnál, micsoda szerencsés üzletember lennél! -

- Harry bácsi; jó vóna, ha a papám most mindjárt hazagyönnne; - mond Budge.

- Minek, Budge? -

- Szeretném ötet nagyon szeretni, mer oan jó volt ahhoz a kisfijuhoz a háboruba. -

- Ary bácsi; aka-om a babukám böcsőjét; mér mer benne van a babukám és én see-etném látni ötet; - imigyen szól közbe Toddie.

- Nem gondolod, hogy a jó isten sokkal, nagyon sokkal jobban szerette a papámat mer oan nagyon kedves volt ahoz a kisfijuhoz? - kérdi Budge.

- Persze, öregem; egész biztosan jobban szerette.

- Istenke na-on see-eti papámat és azé' én naon see-etem Istenkét; - jegyzi meg Toddie. - A babukám böcsőjét aka-om meg a babukámat. -

- Toddie; én nem tudom, hogy hol van a bölcső, meg a babuka; - kérlek; várj holnap reggelig, akkor Harry bácsi majd megkeresi. -

- Nem is tudom, hogy birja ott fönn az istenke az égben a papám nélkül; - mond Budge.

- A' istenke fölviszi maj papát azs égbe meg engem meg Budge-t meg Ary bácsit; maj ott sétálunk és látjuk is maj a jó istenkét és akkor jácunk a angyalok szárnyával. És jó mulatunk és sose feksünk le sohase feksünk le sohase sohase. -

Tisztalelkü kis ártatlanok! Ha azokhoz az emberekhez hasonlítalak, a kiket ismerek - mennyivel nagyobb a hitetek; mennyivel csekélyebbek hibáitok! - - Mennyivel drágább az a szeretet, melyet ti nyújtotok...

Hanem kopognak. - Tessék! - kiáltok.

Mike az; csupa sejtelmes titokzatosság az ábrázata. Levelet ad át és pont ugyanazt a dobozt, a melyet én Miss Maytonnak küldöttem volt. Hát ez *mi* lehet? Gyorsan felbontom a borítékot; ugyanabban a percben felüvölt Toddie:

- Juj juj; itt a babu-ká-ám böcsője! - itt van! - megkapja és felbontja a dobozt; előszedi belőle a - - babuskáját! A szivem összegémberedik és nem tér meg eredeti állapotába a következő sorok olvasása alatt:

... 1875. június 20.

„Ezen sorok kíséretében Miss Mayton visszaküldi Mr Burtonnak azt a dobozt, a melyik épp most érkezett címére Mr Burton névjegyével. Ugy véli, a doboz tartalmában Mr Burton unokaöccsei egyikének tulajdonát ismerte fel; de képtelen felfogni, hogy azt mért küldötték el neki.”

- Te Toddie! - üvöltöm, míg ifjabb rokonom gyalázatos bábuját ölelgeti és vigasztaló szavakat suttog hozzá - honnan vetted te elő ezt a skatulyát?

- A ka-ap-ávvány mellől - mond az ifju csemete, a hangjában árnyéka sincs a félelemnek. - Ottand tartom mindik a könyv-sek-ény aljába azstán vaa-ki kivette és csunya'onda öeg virágokat rakott bee. -

- Hol vannak azok a virágok? - kérdem.

Toddie meglepetve tekint föl; nagyon egyszerűen felel:

- E-dobtam; nem kee nekem csunya onda öeg viág a babukám böcsőjébe. Látod; ugyis - sii a szegénke! - Emberi reménységeknek ez a borzalmas kis elpusztítója a legnagyobb közömbösséggel dajkálja, babusgatja a dobozt, ahogy gyönyörű bokkrétámról gyalázó szavakat ereget világgá.

Hogy szemrehányóan pillantottam Toddiera, az valódi érzéseimnek szavakban lehető legrosszabbul visszaadott tükörképe. És hogy a Toddie iránti sajátlagos érzéseimnek kölcsönöznek szavakat, azt teljességgel lehetetlennek találom. Két-három röpke perc alatt fölfedeztem, mennyire igyekeztem, mennyire azon voltam, hogy Miss Maytonból barátságos érzelmeket váltsak ki. S milyen más ez a barátságos viszonzás, a mit kaptam. Tulságosan nevetséges most bevallani, hogy én, akinek éveken keresztül a legbájosabb hölgyismerősei voltak és soha ép eszemet el nem vesztettem rajtok; én, ki mindig férfiatlannak tartottam, hogy egy hölgy iránt érdeklődjek valaki mindaddig, míg biztos ötezer font évi jövedelme nincs - én, ki olyan ügyesen, olyan sokszor vitattam, hogy az egész életre való lekötés, vagy hasonló kísérlet a léleknek, jellemnek leggondosabb előzetes tanulmányozása nélkül legmegbocsáthatatlanabb örület - ime *én* léptem könnyedén keresztül valamennyi általam felállított szabályon. Mintha a

sors mindenféle állítólagos bölcsességemért akarna kigunyolni - gyöngességemet ime három-
esztendő kis semmirevaló és rongybábja csufolják meg!

Azonban irgalmas, lelketnemesítő vigasz, mellyel a sors képessé tesz bennünket, hogy saját szenvedéseink közepette mások szenvedésének csökkentésével némileg kárpótoljon. Szigorú tekintetem alatt Toddie lassan-lassan kevesebb érdeklődést mutat babuskája iránt; alsóajkát a lehetőség határáig lebiggyeszi és szivettépően zokogni kezd.

- Istenkém édes istenkém mé csinyátá oán lossnak! - kiált könnyein keresztül. Nem hiszem, hogy teljes tudatában volt annak, a mit mondott, és annak se, hogy kihez intézte szavait, de ha az ima szerzője olyan ábrázatot vág a kéréséhez, a minőt Toddie szerkesztett ebben a percben, egy pillanatra se tagadják meg tőle azt a kérést. Toddie magától vonul egy sarokba; magárvett büntetésképp az arcát is eltakarja.

- Hadd el, Toddie; - mondok szomorúan; - hisz nem akartad; tudom, hogy nem akartad. -

- See-tni akaa-lak! - zokog Toddie.

- Gyere ide, szegény kis ördög, - mondok, a karomat kitarva; azon gondolkoztam vajjon nem-e valami hasonló bűnös láttán írta a derék Tegner püspök ur:

„A szeretet mélysége mélysége a vezeklésnek;
mert vezeklés a szeretet.”

Toddie a karomba repül; szabadon folytatta végig könnyeit kikeményített ingmellemen; végre igen nagyot sóhajtván jegyzi meg:

- Mos má te see-ssél engemet. -

Belemegyek ebbe is. Már régen elméleti híve vagyok annak, hogy a Teremtő legmélyebb bölcsességét nagyon gyakran átcsillogtatja legártatlanabb teremtményein. Lám; az elméletem bizonyítéka; hisz ugyan ki tanított volna másképp meg annak az elvnek gyakorlati keresztülvitelére, hogyan bánják a sértett fél sértőjével? Megcsókolom Toddiet; becézem; végre sikerül is megnyugtatnom őt; kicsiny arca, bár piszkos és teli a könnyek nyomaival most sokkal bájosabb, mint valaha is, mikor a tulajdonosa örömben uszott. Komolyan, bizalomteljesen pillant a szemembe; én pedig gratulálok magamnak afölött, hogy mekkora bennem a megbocsátó szellem. Toddie azonban hirtelen újra feléleszti elszunnyadt ösztöneimet, megbocsátó lelkem tökéletlen voltát, mondván:

- Tsó-kód meg a babukám is. -

Engedelmeskedem. Engedékenységem diadala tökéletes; de a megalázottságomé is. Gyorsan véget vetek eszmecserénknek. Pár „Isten áldjon”-t mondunk egymásnak, ahogy előttevaló este Budge tanított ki rá - ezen jámbor megszokás résztvevői közül ez esetben az egyik fél remélhette, hogy a másik fél jókívánságai őszinték. Aztán a könyvtár-szobában karosszékbe ereszkedtem és gondolatokba mélyedtem. Igazán, komolyan bántott az ügy; - Toddie operációja a virágcsokrommal. Igaz; elmagyarázhatom a dolgot Miss Maytonnak; hogyne; azt megtehetem; sokkal okosabb nő, semminthogy nevetség és félreértés sérthetné, mit gyerek okoz. De *rajtam* fog nevetni... és hogyne tenné? - - És hogy Miss Mayton kacagjon rajtam, olyan gondolat, ami végtelenül kinos; amelyik miatt szégyelem magam magam előtt. Mint ifjú ember a többi fiatalok közt; elviseltem már magam is jó adag vaskos tréfát anélkül, hogy felhúztam volna az orrom miatt. Tulajdonképpen gyáva, megvetendő dolog, hogy annyira érzékenyvé tegyen az a nevetés, melyet valószínűleg csak Miss Mayton maga hall. De ha hódolatunk tárgya kacag rajtunk, az nagyon könnyen hozzájárulhat ahhoz, hogy kevesbitse a személyünk iránt való tiszteletet. Uristen! az elviselhetetlen gondolat! Mindenesetre, legjobb lesz, ha bocsánatkérő néhány sort írok. Mikor annak a cégnek a levelezője voltam,

amelyikben immár kereskedővé léptem elő, jó csomó elpártolt vevőt tudtam visszaédesgetni. Biztos, hogy ügyesen megírott levéllel visszaszerzem azt a tiszteletet, amelyet előbb birtam. Gyorsan meg is fogalmaztam pár sort; gondosan megcimeztem; lemásoltam; átküldöttem a hűséges Mike-al. Aztán olvasni igyekeztem, de annak nem volt semmi sikere. Órákon keresztül merengtem le a térre és egyik szivart a másik után fogyasztottam. Mikor végre visszavonultam, teli volt a fejem gonddal, reménnyel, aggodalommal s olyan töprengésekkel, ami azelőtt sohse volt a szokásom. Kötelességemhez hiven, bepillantottam az unokaöccsök hálószobájába; ott fekszenek a kicsik; bájosabbak, semmint ecset, véső valaha is lekaphatta volna őket. Különösen Toddie olyan bájos arcocskát vág, hogy nem birtam ellentálni a vágynak, hogy megcsókoljam. Azért persze óvatossági szempontból használatbavehettem új kulcsomat; jól bezártam a másik ajtót is.

Vasárnap volt a rákövetkező nap. Tökéletes hive lévén a negyedik parancsolat kötelező erejének, bölcseségének, lelkiismeretesen hozzá szoktattam volt ahhoz magam, hogy két órával tovább aludjam e szent nap reggelén, mint közönséges munkás, üzleti hétköznapiakon. De igaz új-angol lelkiismeretet örökölvén, új-angol iszonyattal viseltetem az ügy iránt is; ennél fogva szombat estéken a rendesnél két órával tovább szoktam fönnmaradni. Az az este, amelyik tehát ezen vasárnapot megelőzte, szintén nem képezett kivételt, amint az előbbiekből az olvasó könnyen képzelheti. Reggeli félhat lehetett; rájöttem, hogy unokaöcsém nincsenek velem egy véleményen a megünneplés törvényét illetően. Nemcsak hogy fönn voltak, hanem erőlyesen vitattak meg valamit; és nagyon hangosan vitatták meg, mert minden szót hallottam. Álmos leereszkedéssel igyekeztem tultenni magamat a lármás tiszteletlenségen. Hirtelen előtérbe léptette valaki a püspök vezeklési fejtegetéseit, amennyiben valami repülő test több vehemenciával, semmint sullyal egyenest orrontalál; az a valami gyorsan és szükségtelen erő kifejtéssel kényelembe helyezte magát a szememen. Egy álló percet töltöttem ijedelemben; afölötti csodálkozásomban, hogyan érhetett engem e küldemény zárt ajtón és ablakon keresztül. Felfedeztem, hogy fájdalmamat a „babuskák” egyike okozta; legmesszebbmenő piszkosságánál fogva a Toddienek ítéltam. Azt is fölfedeztem, hogy a két szobát összekötő ajtó nyitva áll. - Ki vágta ide ezt a babát? - ordítok szigorúan.

Nincs felelet.

- Halljátok? - üvöltök.

- Mi az, Harry bácsi? - kérdi Budge a legtökéletesebb udvariassággal.

- Ki vágta ide azt a babát?

- Hö? -

- Azt kérdezem, ki vágta ide azt a babát?! -

- Senki se vágta oda. -

- Toddie; ki vágta ide? -

- Budge; - felel Toddie elvesző hangon; mely azt engedi sejtetni, hogy az apró ajkakra testvéri tenyér nehezedett.

- Budge; mért vágta ide? -

- Mér - mér - mérmer - hát izé - a Toddie a szájamba gyömöszkölte a babáját; aztán a haja belement a szájamba; hát azér és én nem szeretem, ha a babukája a szájamba van és visszaküldtem neki; és az ágya lába nem fokta meg; és asztán a ajtón keresztül odatanát a Harry bácsi ágyába azér. -

A kimagyarázkodás sok hiányosságot tüntet föl; amitől a szemem nem lett jobb. Ezzel ellentétben az a figyelem, hogy az adott magyarázatot meghallgassam, további alhatást kérdésen kívül helyezett. Még aztán ez a nyitott ajtó - rabló volt a szobában? Nem; az órák helyén van.

- Budge; ki nyitotta ki ezt az ajtót? -

Némi habozás után, mintha azon csodákoznék, hogy hát igazában tulajdonképpen ki nyithatta ki, megszólal:

- Én. -

- Hogy nyitottad ki?

- No hát mer mink szomjasak vótunk és az ajtó be vót csukva; hát kimentünk az ablakon a korláttetőre és belementünk a te ablakodba. (Kis szünet.) *Oan* furcsa vót. És akkor kinyitottuk a ajtót és úgy visszagyöttünk.

No hát akkor úgy látszik, kényszerülve leszek lezárni az ablakomat is - vagy az övékét. Ilyenkor; nyár derekán! Oh, csak Helén akkor nyitott volna be a házába, mikor a fehér ruhás processzió ott haladt el az ablakpárkányon! Sok fölhasználatlan nagyságról elmélkedtem, mi a gyermekek millióiba van beleszorítva s csak arra való, hogy nyomorúságot hintsen sejtelem nélküli felnőttek útjára. Hirtelen könnyű léptek az ágyam mellett; kicsiny, szigorú, szomorú alak közeledik felém:

- Be aka-ok szállni az ágyadba. -

- Minek, Toddie? -

- Hogy övüljek; papa mintik engedi, hogy övüljek vasárnap reggel. - Budge gyee te is; 'Ary bácsi engedi, hogy övüjjünk. -

Budge visit az örömtől; kiugrik az ágyból; az én ágyamnak afelé a része felé tart, amit Toddie még nem foglalt le magának. Aztán harci riadót fúj a két kis vad és minden tartózkodás nélkül rámveti magát. Életem folyamán sokszor kerített hatalmába valami álomféle világos nappal, amiről nem szóltam soha senkinek. S van az álmok közt olyan is - most már nem olyan éles, mint a háboruban töltött négy esztendő előtt - mikor vad harcban találtam magam az őserdő rettenetes indiánjaival. Hallom a borzalmas harci riadót; s a saját személyemen vagyok kénytelen kitapasztalni, vajjon magasabb hát a valóságban a „sápadtarcu” szelleme, intelligenciája. Hanem ezen a bizonyos vasárnap reggelen feladtam örökre abbeli meggyőződésemet, hogy ez az álom volt a legborzasztóbb a világon. Akkor legalább hős voltam; de most ez apró harcosok csatakiáltása elől szó nélkül, gyáván megfutamodtam. Sokkal viharosabb ez a riadó, mint valamennyi indián harcosé együttvéve. Toddie véleménye az volt, hogy én igyekezzem azon, hogy ők „örüljenek”; - hanem az „örülést” saját hatáskörükben intézték el mégis. Ők vették az ügyet kicsiny, de határozott kezükbe. A térdemet Toddie „ló-paripa” gyűjtőfőnév alá fogta; rájt termett és nagyokat kacagott abbeli igyekezetemen, hogy levessem őt a nyeregből; ügyesen fenn birta tartani az egyensúlyt avval, hogy vaskos ujjait izmaimnak abba a részébe nyomta bele, amit legkönnyebben és legközelebb talált. Budgie felüvölt: - Nekem is ló kell! - és a mellemre ül. - Lám; így üget a lovacska! - mond és előre-hátra csuszik. Kezdem megérteni, hogy a sógorom - valamikor kitűnő tornász - mostanság mért szűkmellű, beteges színű. Budge arca kiszínesedik; a szeme ragyog; felkiált: - És aztán így vágtat, la! - Kiegyenesedik; a lábát megfeszíti s jól megtermett csomó kilót nyom, szorít bele a tudómba. Ezt a műveletet néhányszor végrehajtja az idő alatt, míg ijedtségemből magamhoz térek s lélegzethez jutok ennyi semmirekelőség és súly elszenvedésén. Végre is a fájdalom ad vissza önmagamnak; vad ugrással szabadítom ki magam ördögi lovasaim alól; a szoba közepére menekülök.

- Ah-h-h-h-h-h; - visit Toddie; - én 'ovacsászni akaok! -

- Bu-u-u-u-u-u-u; - ordít Budge; - látom má' nagyon rossz ember vagy. Nem is szeretlek csöppet se. -

Eltekintettem attól, hogy számbaveszem Toddie kívánságát, Budgie véleményét és személyem iránti érzéseik megváltozását. Gyors öltözködésbe kezdtem. Elfelejtettem a reggeli szunyókálás elmaradását; megköszöntem az Urnak a szép vasárnapot; legalább a templomban megszabadulok egy kicsinyt kinzóimtól. Reggelineél mindkét fiu ajánlkozott, hogy elkísér az istentiszteletre; de köszönet nélkül visszautasítottam az ajánlatot. Ha elviszem őket, igaz, alkalmam nyílnék őket jó dolgokra tanítani; csak hogy erősen kételkedtem benne, vajjon a legszigorubb Gondviselés is kötelességemmé teszi-e ilyes kísérlet következményeinek elviselését. Különben is: *lehet*, hogy találkozom Miss Maytonnal. Szerettem volna, de meg félttem is a találkozástól. Nem bírtam azonban azt a gondolatot elviselni, hogy a hódolatom felsülését okozó egyénnel jelenjek meg előtte. Budge ellenkezett; Toddie sirt: én erős maradtam; annyiból engedtem csak, hogy istentisztelet előtt megsétáltattam őket. A kis kirándulás főérdekesége abból állott, hogy a gyerekeket egy kigyó agyoncsapásával mulattattam, mely működésemmek karcsu sétapálcám adta meg az árát. Az én vigasztalásom maradhatott, hogy a pálcá maradványaiból kis botot csinálhattam Budge-nek. Mikor visszatértünk és én a templomba készülődtem, ünnepélyes megállapodásra léptem Budge-el. Az ilyen társas megállapodásokban rendesen ő a fő-megállapodó. Budge úgy a maga, mint testvére nevében arra kötelezte magát, hogy nem fogják megkísérelni a szobámba való benyomulást; nem fognak marakodni; sarat a földről csak a kis ásójukkal szednek föl; a már fölszedett sarat más célra fordítják, semminthogy a saját kalapjaikat és kötényüket töltik meg vele; virágot nem tépnek; vizcsövet fel nem bontanak; eltekintenek minden bosszantástól, amivel a szakácsnét munkájában akadályozzák; házat az új könyvekből, melyeket a könyvtár asztalra raktam, nem építenek. Ezen rendelkezések pontos betartásának elismerésekép én a magam részéről abban állapodtam meg Budge-el, hogy majd elviszem őt a vasárnapi iskolába, ami rögtön a reggeli istentisztelet után kezdődik. Találkozni fogunk, ha majd Maggie őt alaposan kitisztította, kicsinosította. Toddiet mindennap tizenegy órától kezdve egyig ágyban tartották; erről az oldalról nem fenyegetett veszedelem. Hódolhatok nyugodtan. Hisz ha egyedül van és csak egy-két óra áll rendelkezésére, Budge képtelen valami nagyobb szabásu büntényt elkövetni. A hillcresti templomban sokkal több az ülőhely, mint amennyi tagja van a kerületnek. Miután nem voltak még itt a nyaralók valamennyien, tapasztalhattam, mint báméskodik el rajtam a néhány bennszület. Magában véve elég kellemetlen; de nemcsak ez volt egyedül kellemetlen. Az egyházi egész az oltárig tuszkol előre; kis, zárt ülőhelyre vezet, aminek egyedüli másik vendége - Miss Mayton! Az ifju hölgy persze nem vesz rólam tudomást. Ahoz tulságosan jól van nevelve, hogy a fiatalembereket templomban észrevegye. Tíz kelletlen percet töltöttem avval, hogy a jó társaság szokásait elátkozzam magamban. Az istentisztelet kezdete némileg eloszlatta a kényelmetlen érzést. - Nem volt énekeskönyvem - a padon nem feküdt egy se - Miss Mayton tehát szeretetreméltóan felajánlotta a sajátjának egy részét. Hanem a viselkedése mégis annyira korrekt, idegenre valló, hogy azt tartottam, cselekedete csak keresztényi kötelesség; hisz ha maga vagyok a tatár kán, akkor se lett volna udvariasabb, hidegebb. Az első templomi ének dallamát nem ismertem; nyomoruságosan bukdácsoltam keresztül a tenorokon. Mellettem Miss Mayton szopránjába nem kerülközött egyetlen hamis hang. Az istentisztelet hosszabbra nyult, mint amilyenhez én voltam hozzászokva; sokszor észbekaptam, hogy oda se figyelek. Ami a hangulatomat, megjelenésemet illeti, soha egyiket se éreztem olyan nyomottnak, jelentéktelennek, mint e hosszú szolgálat alatt.

A lelkész elért odáig, hogy „végezetül pedig, szeretett atyámfiái”. Áhíttatosan fohászkodtam, hogy végezze gyorsan, sikeresen. Ugy hiszem, az egész gyülekezet rokonszenvezett evvel az érzésemmel, mert általános fészkelődés keletkezett e szavak nyomán. De nemsokára világossá lett előttem, hogy a hallgatókat más ok indította a fészkelődésre; magam mögött mély

suttogásokat hallok. Maga Miss Mayton is nagyobb fürgeséggel fordította meg fejét, mint amennyit az a báj engedett, amivel általában mozog. Én is megfordulok s megpillantom Budge unokaöcsémét; szépen kiöltözve; a fején sipka; uj botját kacéran suhogtatja meg a levegőben. Minden padsor előtt megáll; gondosan átvizsgálja a bennülőket; úgy tetszik; kutatásainak tárgyát nem lelte meg. Folytatja iparkodásait anélkül, hogy észrevenné, hogy meg akarom kapni a pillantását. Végre egy családi ismerőst fedez fel. Az előtt tárja ki keblét, olyan hangon jegyezvén meg, amit könnyen lehetett megérteni az egész templomban:

- Ke-resem a Harry bácsit. -

Pontosan akkor kapja meg a szemem; boldogan mosolyog; hozzám siet; kis puha gonosztevő-ábrázatját az enyémre fekteti, mialatt a templomi gyülekezeten hallható suttogás röppen keresztül. Nem igen tudtam, mit csináljak, mit mondjak; de szerencsésen megusztam a bajt; Miss Mayton, az arca csupa rosszul palástolt szigor, a szeme csupa gyöngédség, magához szorítja a kis gonosztevőt s hangosan csókol rajta egyet. Ugyanabban a percben a lelkész - talán kicsit habozva - „Tehát imádkozzunk”-ot mond. Gyorsan lehajtottam a fejem; örültem, hogy elrejthetem az arcom; de ahogy egy oldalt pillantást vetek a jámborság zavarójának okozójára, a szemem a Miss Maytonéval találkozik. Olyan derűsen kacag, hogy annak rám kell ragadnia; annál igazabban kacagtam, mert éreztem, hogy az egyik kis semmiházi jóvátette a másik kis semmiházi bűnét.

Az áldásosztás után Budge erős figyelem tárgya; én meg a keletkezett zavart arra használom föl, hogy megjegyezzem Miss Maytonnak:

- Még mindig a testvérem felfogását osztja Helén gyermekeiről? - kérdem.

- Olyan mulatságosak, hogy képtelenség haragudni rájuk; - mond nagy lelkesedéssel az ifju hölgy. - Ugy szeretném, ha elhozná őket hozzám látogatóba. Ugy szeretném látni azt az eredeti ifju urat. -

- Köszönöm a meghívást - mondok. - És majd gondoskodom róla, hogy Toddie vezekléskép virágcsokrot hozzon magával. -

- Jó lesz; - felel, amint félreállok, hogy a közön áthaladhasson. Jelentéktelen szócska; mégis, engem jókedvűvé tett.

- Látod, Harry bácsi; - mond Budge, ahogy együtt elhagyjuk a templomot; - a vasárnapi iskola nem vót ám még nyitva. Asztán szerettem volna hallani, hogy mit énekelnek a templomba; hát begyöttem. De te nem vótál ám a papa székibe. Aztán tuttam, hogy *valahol* vagy, hát kerestelek és meg is találtalak. -

- Hogy az isten áldjon meg; - mondok és a karomba ragadom, mintha a vasárnapi iskolába igyekeznék olyan erősen, de alapjában véve csak azért, hogy hálás csókot adjak át; - jól tetted; *egész* jól tetted. -

A vasárnapi ebéd minőség, mennyiség tekintetében páratlan. A sógor „claret”-je csakugyan világraszóló; de valami kényelmetlen érzés rágódott a kedélyemen; nem élveztem úgy mindent, ahogy élvezni kellett volna. A kényelmetlen érzés a felelősség és nemtudás két végletéből fakadt. Ugy éreztem, az volna a kötelességem, hogy unokaöcsém úgy töltsék a napot, ahogy azt a vasárnap követelményei előírják; de hogy hogyan kell ezt csinálni, bizony nem tudtam. Ahhoz kicsik a gyerekek, hogy előadást tartsak nekik a bibliából; ahhoz tulságosan élénkek, hogy akármiféle rendes foglalatossággal nyugalomra bírhatná őket az ember. Darabig elmélkedtem, aztán elhatároztam, hogy őket magukat kérdelem meg; majd megtudom, hogyan szokták a szülők.

- Budge; - mondok; - mit csináltok vasárnapokon, mikor papa, mama itthon vannak? Mit olvasnak elő nektek? - miről beszélnek? -

- Ó; játszanak; magasraemelnek! - mond Budge és a szeme ragyogni kezd.

- Erdőbe visznek! - jegyzi meg Toddie.

- Igen; - kiált Budge; - erdőbe; tudod?

- Hm, - tudom; emlékszem ilyesmire legifjabb napjaimból. - Rendesen oda, ahol nagy a sár; nem igaz? -

- Igen, de van olyan erdőbe patak is meg gesztenyefa is és ha nem vigyázol, akkor beleesöl a patakba mikor a fűzfavesszőér szalacsz. -

- Meg van ottan bagoj sikla; - furulyáz Toddie; - és papa a hátán vis föl minket, ha má belefá-attunk. -

- Oankor furuját is csinál; - mond Budge.

- Tudod mit, Budge? - mondom némi gyorsasággal; - ebből elég. A poéta nyelven

„E földi gyönyörrel lemondok”

és azon csodálkozom, hogy papád meg nem tanított rá, hogy szintén úgy cselekedj. Nem szokott inkább előolvasni?

- De! - tapsol Budge; - valami pompás gondolat cikkázhatott át az agyán. - Lehozza a bibliát - a nagy órjás bibliát; tudod? - és akkor lefekszünk a födre és akkor históriákat olvas ki belőle. Akkor elolvassa Dávidot, meg Noét; meg mikor kisfiu volt a Krisztuska; meg Józsefet meg nagyot fordulj Fáraó serege alleluja. - -

- Meg micsodát? -

- Nagyot fordulj Fáraó serege alleluja; - ismétli Budge. - Nem tudod, mikor Mózes kitartotta a botját a vörös tengerbe és a víz lement az egyik oldalon és fölgyűtt a másik oldalon és az izre-alliták mint keresztül tultak gyönni? Épp ojan vót az, mikor befullat az öreg Fáraó serege alleluja - hát nem tudod? -

- Budge; - mondok; - te ezt összetéveszted a karácsonyi énekkel.

- Ó és papa meg mama elénekli mind a sok szép karácsonyi meg ünnepi énekeket, hogy aszmongya „Mind a szép hives patak” meg „Föl, rajta, rajta gyeer-mee-kek”; meg „Nehéz az ut” meg „Jordán vize” és te is elénekelheted akármejjeket. -

- Papa evvisz az erdőbe és botokat is csinál nekünk; - mond Toddie.

- Igen; - mond Budge; - és ahol új házakat építenek, ottan fölmászik velünk a létrán. -

- Tán bizony meg szokta hosszabbítani a délutánt? -

- Aztat nem tudom, hogy mi; - mond Budge; - hanem nagy gummiköpenyt terít a före és akkor arra mindnyájan lefekszünk és úgy teszünk, mintha katonák vónánk, akik alusznak. Akkor csak néha mikor föl akarunk keln papá igazán elalut és akkor a mama nem engedi, hogy fölébresszük. Akkor az nem nagyon mulacsságos játék. -

- Nohát; a biblia-mesék lesznek a legszebbek; nem?

Budge kételkedni látszott. - Jobb, ha magasraemelnek; mond. - Nem; inkább az erdő - - tudod mit? megmondom; csinálj furuját; akkor azokon furujázhatunk; mikor megyünk a vesszőkér. Toddie; te nem szeretnél furuját és vesszőket?

- De - magasraemelnek - - és botokat - és bagojssiklát aka-ok - felel Toddie.

- Először talán a biblia-meséket; - vélem. - Nem szeretné a jóistenke, ha nem tanulnátok előbb valami szépet. -

- Igen; - mond Budge szabályszerűen jámbor-kötelességtudó arccal; - jó lesz. - Legjobban szeretem a Józsefről. -

- Mongyál a Gól-ról; - indítványozza Toddie.

- Dehogyis, Tod; - ellenkezik Budge; - József kabátja éppen olyan véres volt, mint a Góliát feje. - Budge felémfordul és elmagyarázza, hogy „csak azért szereti a Tod a Góliátot, mer mikor levágták a fejét, csupa vér vót a feje”. Toddie erre - a költői kedély, melyet anyja úgy ír le, hogy vonzza őt a világon minden, mi szép - Toddie fölpillant rám olyan szemmel, ahogy a mészárosinas mered a leszurt báránnyra és megjegyzi:

- A feje csupa vé-es vót és a Dávid kargya csupa vé-es vót - és oan vé-es vót minden vé-es vót. -

Gyors kis imát morzsolok le; kinyitom a bibliát; előkeresem József történetét, egész röviden adom elő:

- József jó kisfiu volt; a papája nagyon szerette. De a testvérei nem szerették. És eladták őt, hogy Egyiptomba vigyék. De nagyon helyes gyerek volt és elmondta az embereknek, hogy mit jelent az, a mit álmodtak és aztán nagy, hatalmas ember lett belőle. És mikor a testvérei Egyiptomba mentek, hogy gabonát vegyenek, József eladott nekik és megmondta nekik, hogy ő ki. És hazaküldte őket, hogy a papát is hozzák el Egyiptomba és akkor ottan mindnyájan együtt éltek.

- E' nem az; - jegyzi meg Toddie olyan ember hangján, a ki úgy érzi, valamiben megcsalták; - e nem a'; ugy-e, Budge? -

- Bizony nem; - mond Budge; - egy csöppet se olvastad jól; majd én elmondom, hogy vót. - Vót eccer kisfiu akit Józsefnek hittak és annak vót tizenegy testvére, *borzasztó* egy tizenegy testvérek vótak. És a papája új kabátot vett a Józsefnek és a többieknek csak egész régi kabátot kellett viselni. És akkor egyszer kivitte nekik az ebédet és ők beletették egy mély, na-agy, fekete lyukba, de nem tették be vele a szép új kabáttyát; - inkább megöltek egy báránnyt és csupa véresre csínyáták a ruhát - csak képzelt! oan szép új kabát! - belemártották a vérbe. -

- Csuppa vé-es; - visszhangozza Toddie lázas nyomatékkal. Budge folytatja:

- Akkor azon az úton gyöttek pár izmelaták és a borzasztó tizenegy testvérek kivették őket a mély, na-agyon sötét lyukból. És el is atták az izmelatáknak; elatták őket, hogy vigyék Egyiptomba. Asztán a szegén öreg papája csak sirt, csak sirt, mind csak sirt mer gondolta hogy valami nagy orosz lány fölfalta, megette őket neki. Pedig nem ette ám meg, csak hogy akkor nem vót ottand postahivatal meg vasuti kocsi se és sürgönydrót se vót akkor Egyiptomba és akkor a József nem mondhatta a papájának hogy én Egyiptomba vagyok. Asztán oan szépen viselte magát és oan hejes vót hogy Egyiptom kirája engette, adná ő el a búzát és hogy vigyázzon a pénzre. És akkor egy nap elgyöttek emberek, hogy vegyenek búzát és akkor József mind csak nézte nézte őket és azok az édes testvérei vótak! Aztán jól kiszitta őket; én úgy elagyabugyáltam volna ha én lettem volna József, de ő csak kiszitta és meg is monta nekik, hogy ő kicsoda és sorra megcsókóta őket. Nem verte meg őket ustorral és nem küldte haza reggeli nélkül; nem állította sarokba; semmi ilyesmit nem csínyát. Asztán hazakülte őket a papájáért és mikor látta na gyön a papája szalát szalát elibe és belecsimpaszkodott a nyakába és jól megcsókóta. József má nagy vót és azért nem kérdezte a papáját, hogy hozott-e cukrot, de azért mégis borzasztón örült, hogy látta. És a király adott József papájának egy szép kis farmot és akkor midnek nagyon jó dolga volt ezután. -

- És bele-ártották a kabátot a véé-be és csuppa véé-es lett; - idéz újból Toddie.
- Harry bácsi; - mond Budge; - mit gondolsz, mit csinálna az *én* papám, ha asz' hinné, hogy engemet megevett egy orosz lány? *Borzasztóan* sirna; nem igaz? No mos mongyál másik történetet - nem; majd *én* megmondom; - - olvassál csak. - -
- A Gólról; - veti közbe Toddie.
- No Toddie: *te* mondd el nekem. -
- Gól naty, eős naty embe vót; a Dávit meg eggész csöpp kis embe; és Gól monta: na gyere csak ide, had egyelek meg. És Dávit aszmonta csöppetse fé-ek tőlet! És akkó öt kicsike kis követ tet a zsebibe és kérte az istenkét hogy segiccsen. És akkó belelőte a öt köveket Gól szemibe és leütötte őtet és Dávit kivette a kezibül a Gól kargyá és levákta vele a fejít és csuppa véé-sre csinyáta és Gól elszalat. - Sokkal több, dusabb és váratlanabb taglejtéssel kísérté rövid mondókáját, mint a tiszteletes ur akármelyik hosszú beszédét.
- Én csöppet se szeretem Góliátot; - véli Budge. - Jobb szeretem hallani, mikor Tófrul mesélnek. -
- Kicsodáról? -
- Tófról; - már nem tudod? -
- Sohse hallottam róla, Budge. -
- Mi-i-! Hát nem volt papád, mikor kisfiju vótál? -
- Volt; de nem beszélt soha olyanról, a kit Tófnak hívtak. Ilyen nevezetű embert nem találsz a Klasszikus szótárban sem. Micsoda ember volt? -
- Istenem vót eccer egy ember és Tófnak hitták - és elment, hogy harcojjon a királyér; de ha akármejjik király elkezdett félni valakitül, akkor azér a kirájér má nem akart többet harcolni. És akkor eccer má nem tanát több kirájt a ki nem félt vóna senkitül. És monták neki az istenke a legnagyobb kiráj a világon és az nem fél senkitül a világon. És akkor ő kérdeszte, hogy hol tanáhatná meg az istenkét és monták neki ottfönn van a mennyekben és hogy nem is láthattya senkisé csak az angyalok. És hogy az istenke jobb szereti, ha az emberek *dolgoznak* neki inkább ahejet hogy háboruznak és vivnak. Akkor Tóf szerette vóna tudni, hogy mijen munkát dolgozzon és monták neki, hogy van itten nem messzi egy folyó akin nincsen csónak meg gőzhajó mer nem lehet mer a víz oan sebesen megy. És monták neki, ha ottan keresztülvinné a népeket, az biztosan teccene a jó istenkének. Akkor asztán Tóf el is ment oda és vágot egy jó erős fabotot és mikor valaki keresztül akart menni a folyón, akkor fokta a bottyát és keresztülvitte aztat az embert a hátán. -
- És akkor egy este ott ült a kis házacsájába a tűz előtt. És szitta a pipáját és olvasta az ujságját és esett az eső, a jég és villámlott és dörgött és zubogott és csapkodott és akkor ő örül hogy mijen jó hogy nem akar senkise átmenni a fojón. És akkor eccere hajja hogy valaki kiabál: „Tófi!” És kinézett az ablakon, de nem látott senkitse és akkó ujra leült. És akkó valaki kiabát megint „Tófi!” és ő kinyitotta az ajtót és ottand állt egy eggészen kicsi kis fiju; talán akkora, mind a Toddie. És akkor Tóf mekkérdezte: - Halló, kisfiju; tuggya a mamád, hogy ienkor még kinn vagy? - És a kisfiju monta: Szeretnék átmenni a fojón. - Jó van; - monta Tóf; - nagyon kicsi kis fiju vagy ahoz, hogy egyedül utazzál; de hotyha akarod, akkor hopp; topp. És a kisfiju fölugrott a Tót hátára és Tóf belement a vízbe. Oh istenkém... de *borzasztó* hideg vót a víz! És ahány lépést csak tett, a kisfiju mindig nehezebb lett úgy hogy Tóf majnemhogy leesett és majnemhogy mindaketten megfullattak. És mikor átmentek a fojón Tóf aszmongya: - Nahát te vagy ám a legnehezebb lurkó a kit csak valaha cipeltem a világon - és megfordut, hogy megnézzé, micsoda és akkor az má nem is vót kisfiju - nagy ember lett belőle! - a

Jézuska lett belőle. És aszmonta a Jézuska: - Tóf; hallottam, hogy én értem akartá dógozni és gondótam lejövök mer szerettelek vóna látni és hogy megmongyam, hogy ki vagyok. És mostan adok neked új nevet énrólam már nevezzenek „Kris-tóf”-nak; mer ez azt jelenti, hogy Krisztusér dolgozó. És attul kezdve mindenki Kristófnak szólította. Mer az aztotat jelenti, hogy Krisztus Jézusér dolgozott. És attul fogva hát úgy szólították és mikor meghalt, akkor Szent Kristóf lett belüle; mer ha jó emberek má mekhaltak, akkor szentnek nevezik őket. -

Magának Budgenek kész szent az arca, a hogy a történetet elmondja. A vonásainak tanulmányozásában Toddie gyorsan félbeszakít. Azt hiszem, nincs megelégedve a fivére izgalom nélkül való történetével. A kertbe osont. Belemarkolt valami darázsfészekbe; jól összecsapkédtek; irgalmatlan sikoltozásra fakadt. Gyorsan beszalad hozzám; ahogy fölemelem, még egyre zokog:

- Ringassál. Énekeld a „Toddie e’ sép napon gye-ek.”

Erősen ringatom; becézem; de mind újra zokog:

- Aztat hoty „Toddie e’ sép napon gye-ek”... -

- Mit *akar*? - kérdem Budge-t.

- Azt akarja, hogy aztat énekeld neki: „Károly gyerek egy szép napon”. - Mindig aztat kell a mamának énekelni, ha megszúrta, vagy megvákta magát. Akkó nem bög többet. -

- Azt nem ismerem; - mondok. - Nem lesz jó a „Szép hives patak?”, Toddie? -

- Majd *én* megmondom, hogy megy. - S a gyerek elénekli nekem a nótát; sorról sorra; én követem a szót, dallamot:

Hová lett szép kis kosaram?
Mind ezt jajongja, kérdi
Károly gyerek egy szép napon.
Ki vihette el neki?

Hát cicuskám ki vitte el?
Uristen! mit tegyek hát?
Csak mettanálnám kosaram!
Meg a szegén cicuskát!

Annyuska szobájába én
Benyitok és mennézem
Hisz szunyókálni ott szokott
Anyus karosszékeben!

Anyám! Ó jer csak, jó anyám!
Láttál már ilyen képet?
Itt a kosár! Benn a cicus!
Alunni odatévedt!

Hogyan pászol a költemény unokaöcsém jelenlegi siralmas állapotához, azt nem birtam fölfogni. De mikor a dalnak vége lett; abbahagyta a zokogást. Elégedetten sóhajtott.

- Toddie; - kérdem; - szereted Harry bácsidat? -

- Igen; see-tlek. -

- Akkor mondd meg nekem, hogyan vigasztalhat meg téged ez a hülye nóta? -

- See-tem a nótát; akkó má nem fáj semmi; csinos nóta; - felel Toddie.

- Nem volna neked éppen olyan jó, hogyha azt énekelném: „Kétségbeesés éjjelén?”

- Nem kő; nem see-tem a sékbeesést; ha a sékbeesés hozzámnyu'; belemások a képibe.

E tárgybeli értekezésünk befejeződött vakító megjegyzésével. Pár pillanatig azonban kedvetlenül eltöprengtem rajta, vajjon az az időszakos csekélymértű szellemi eltérés, mely Helén nagyapján itt-ott mutatkozott, nem tér-e vissza e gyermekben, legifjabb leszármazottjában? Töprengésemnek Budge vetett véget, a ki bizalmaskodó hangon szólított föl:

- Nohát Harry bácsi; most talán megkapjuk a furulyáinkat.

Eleget kívántam tenni felszólításának és megindultunk az erdő felé. Hickory Északamerikában ültetvény; én nem vágtam ilyet azóta se, mióta a háboruban megtanultam, micsoda meleg tábori tüzet ad a hickory-ág. Furulyának való fát azonban nem kerestem - - Uristen! - - lehet annak úgy egy negyed évszázada. Felidéztem emlékezetemben az időt; abban a veszedelemben forogtam, hogy úgy ellágyulok, hogy a végén vers lesz belőle. De mégse; unokaöccseim olyan élénk beszélgetésben tartottak, a milyenbe csak akkor eshetik az ember, ha e kérdéseket hallja, mit csak gyerek kérdezhet. Mikor elkészültem a furulyákkal, elvittek a patakhoz; olyan hely, a mit a fiucskák ösztönösen imádtak. Árnyas, alacsony a növényzet; mélyen a zöld alatt folyik a patak. A gyerekek látásról ismerik már a cserjét, bokrot, min szeder, bogyó nő; ha egy szemet fölfedeznek, a meglepetés örömteli felkiáltásával fogadják. Eleinte ijedten pillantottam oda, valahányszor egy-egy ordítás fölharsant, mire hozzászoktam, a figyelmemet mesés szép páfrányok kötötték le. Azonban egyszerre egész csomó visitás jelezte, hogy baj van alighanem. Nagylevelű páfrány mögül keservesen rettegő kis ábrázatot pillantottam meg. Budge segítségére sietett a testvérének és nemsokára ő is mélyen süppedt bele a fekete sárba a patak felső folyásánál. Magam is odasiettem; a bozóton vettem meg a lábam és a kezemet nyújtottam a fiuknak. De a gonosz bozót, ágbog engedett - gyönyörű ruccanás és magam is ott állok a fiuk közt. Ez az esemény Toddie szomorúságát kacajra váltotta. Én azonban nem vettem olyan könnyedén szerencsétlenségemet. Nem kellemes dolog, ha az ember *tiszta* vízbe esik, még halászat közben se. Hanem fehér nadrágban lenni és hirtelen mintegy térdig süppedni Földanyánk ölébe, megint egész más. A gyerekeket gyorsan megragadtam és partraszállítottam; káromkodva magam is felfelé igyekeztem; olyanféleképp ráztam, forgattam magam, a hogy újfundlandi kutyák szokták hasonló alkalmakkor. Nem nagyon sikerült rázás volt; a nadrág redőkben, vizesen csapódott a lábszáramhoz; rettenetes fekete csapadék sugarát egyenesen a cipőmbé öntözte. Drappszinü nyulszőrkalapom a partra esett; azt is alaposan befecskendeztem cihelődésem közepette. Szótlán felháborodással pillantottam ifjabbik unokaöcsémre.

- Harry bácsi; - mond Budge; - igazán szép volt a jóistenkétől, hogy ide küldött közibénk; másképp a Toddie belefulladt volna biztosan.

- Ugy van; - felelek - és én nem is nagyon, - -

- Arry bácsi! - sikolt Toddie és hevesen nekemszalad; lehuzza a fejemet és az arcomat veregeti kis, sártól fekete kezével - - u-ugy szeretlek, mer' kihusztál a vízből. -

- Elfogadom a bocsánatkérést; - felelek; - de azért csak siessünk haza. Csak kis urilak mellett kellett elhaladnunk, az meg hálaistennek úgy be volt futtatva repkénnyel, hogy a lakók nem láthattak ki az utra. Igaz; lovas-uton haladtunk; de öt perc alatt otthon lehettünk; aztán bemenekülhetünk az erdőbe, ha kocsit hallunk! Ha! Máris kocsizörej; mi volt ennél valaha szomorubb csoportozat? Hölgyek is vannak a kocsiban még hozzá s - lehetséges? - - Persze, hogy az - - tán a gonosz szellem, a melyik ezeket a gyerekeket kíséri, elküldött valakit Miss Maytonhoz is, mielőtt nekikezdett a délutáni munkájának? Pedig itt a hölgy; biz itt; - hüvös, helyes, csinos; azon igyekszik, hogy összeszedje magát, de az igyekezet erősen hiábavaló.

Hiába sütöttem volna le a szemem, mert már megismert. Olyan arcot fordítottam felé - hacsak nem harciasan határozottabban - a minőt két-három lovassági rohamom alkalmával vágtam volt.

- Ugy látszik, nagyon jól mulattak; - mond közönyös mosollyal, a hogy elhaladt mellettünk a kocsi. - Ne felejtse el: mindhárman meg vannak hiva hozzám holnap délutánra. -

Derék lány! A szive éppen olyan gyorsan beszél, a milyen gyorsan a szeme lát. - - Majdnem minden más fiatal hölgynek abban merült volna ki egész tudománya, hogy kacagjon. Ez megragadta a kínálkozó pillanatot arra, hogy örömet okozzon helyett, hogy szégyenbe hoz. Ilyen királyi szívű hölgy igazán megérdemli. - - Itt kaptam rajt magam a gondolaton - az arcom kipirul a sár alatt, mit Toddie helyezett rá - s attól kezdve sokkal több méltósággal vezetem a menetet, semmint külsőnkhez illett volna. Olyan ábrázattal szolgáltattam ki a gyermekeket a lánynak, a minőt tiszt vághat, mikor nagyszámu foglyot ad át, kiket maga fogott el. Gyorsan fölváltottam tönkrement öltözékemet a legjobb ruhámmal - nem mintha vártam volna valakit; de valahogy hirtelenében nagyot emelkedtem a saját szememben. Mikor a gyerekeket lefektették és egyedüli társaim gondolataim maradtak, egy-két pompás órácskát töltöttem avval, hogy mindenféle lehető változások ábrándjaiba merüljek; ilyesmit sohse mertem volna azelőtt.

Hétfőn reggel már napkeltekor a kertben voltam. Toddienak bocsánatkérő csokrát kellett elkészítenem; elhatároztam, hogy semmi fáradságot se kimélek; legyen a Toddie vezeklése formában gyönyörű. Minden virágágyat gondosan átszemléltem; végre olyan terv készült el a fejemben, mintha tollal, tintával lett volna kirajzolva. Mikor elkészültem, az unokaöcsém elrontatlan ruha-állománya iránt érdeklődtem. A lány kiteregette elem egész ruhatárukat; tüzetes szemle után kiválasztottam azon darabokat, mit a fiuk majd délután viselnek. A lánynak megemlítettem, hogy délután elviszem a gyerekeket látogatóba néhány hölgyhöz; tisztítsa, mossa ki őket alaposan.

- Tessék csak megmondani, uram, mikorra kívánja, hogy készen legyenek; - mond; - akkor aztán egy órával előbb nekikezdek. - Az az egyetlen utja annak, hogy ne okozzanak bajt. -

Reggelire egyebek közt osztrigát kaptunk levesestányéron.

- Óh Tod! - sikolt Budge; - ehun ni; a teknősbékák! Ó; hogy örülök! -

- Tegnős - bégák! - ujjong vele Toddie.

- Mi a csodát akartok vele, fiuk? - kérdem. - Majd megmutatom; - ajánlkozik Budge; - leugrik a székről és óvatosan felémhossa osztrigás tányérját. - No mostan hajtsad le a fejed egész a tányérom alá; aztán nézz föl és akkor teknősbékát látsz. -

Pillanatra elfelejtettem, hogy nem vagyok vendéglőben: fogtam a tányért, föltartottam és alulról néztem.

- Ahol ni; - mond Budge és a színes védjegyre mutat - nem látod a teknősbékát?

Rögtön leintettem Budge-t és a helyére parancsoltam; Toddie magyarázata se indított meg:

- Tek-nyősbékák azok; csa' hogy nem tunnak mászkálnyi összevissza min' más teknyősbékák! -

Reggeli után alapos időt szenteltem a saját magam személyének. Soha a ruhatáramat ilyen hiányosnak, rosszul összeválogatottnak nem találtam. Soha annyiszor meg nem vágtam magam borotválkozás közben; soha még ilyen használhatatlan cipőkenőcsöm nem volt. Végre kétségbeesetten föladtam a szándékomat, hogy elegánsul hassak; egész a virágbokrétnak szenteltem magam. Annyi virágot vágtam le, hogy templomot lehetett volna kicsinosítani; aztán bűnbánólag tettem félre mindent, a melyik nem volt tökéletesen szép. Mialatt a bokrétnak

kötöttem, unokaöccseim segítségét és jótanácsait vehettem igénybe; élénk eszmecserét folytattunk a virágokról.

- Arry bácsi; - mond Toddie; - oan a menyorszák is, min' ezek a virágok; csupa virág? Mer akkó nem tóm', minek gyűnnek ki onnant az angyalkák mikor oan szép. -

- Harry bácsi; - mond Budge; - mikor a viráglevelek így leesnek, meg keringőznek a levegőben, akkor beszélnek a szélhöz? -

- Azt - - azt hiszem, öregem. -

- Kinek csinyálod eztet a csokrot? - kérdi Budge.

- Egy hölgynek - - Mayton kisasszonynak; - annak a néninek, a ki tegnap délután látott bennünket, mikor olyan sárosak voltunk. -

- Ó; aztat szeretem; - mond Budge. - Olyan szép; csinos - olyan, mint valami sütemény - - mintha meg lehetne enni - - Ó; én nagyon szeretem; te nem? -

- De; nagyon nagyra becsülöm, Budge. -

- Csülöd? Mit tesz az, „csülni”?

- Nohát annyit tesz, hogy azt tartom felőle, igen kedves hölgy - olyan kedves-féle hölgy - a leghelyesebb az ilyenféle hölgy a világon. Tudod, olyanféle hölgy ez, a kit szívesen látok mindennap és jobban szeretem őtet látni, mint akárki mást. -

- No akkor szeretni és „csülni” egyremegy; nem igaz, Harry bácsi? - Nem ig- -

- Budge; - mondok kicsit sietve; - szaladj csak ki Maggiehoz és hozz darab kötelet! -

- Jól van, - mond Budge és kifelé indul; - de annyit jelent, nem igaz? -

Két órakor felszólítottam Maggiet, hogy kezdheti az öltöztetési műveletet; három órakor aztán megindultunk. Nem volt könnyű dolog a nagy bokrétát vinni; azontul pedig a Toddie és a Budge egy-egy kezét fogni, nehogy bozót közé tévedjenek; porba henteregjenek; de valahogy sikerült a dolog. Mikor Mrs Clarkson háza felé közeledtünk, éreztem, hogy a kalapom az egyik fülemre van csapva; a nyakkendőm ferde; de arra nem nyílt alkalom, hogy megigazíthassam; mert láttam már Mayton Alice-t a verandán és éreztem, hogy lát. Áadtam a csokrot Toddienak és három rud cukrot ígértem neki, ha vigyáz rá és nem hullatja el utközben; így léptünk a kertbe. Abban a percben, a hogy tul voltunk a sövényen és Toddie egy embert pillantott meg, akinél fűvágógép volt, elordítja magát: - „Ó. Ó! - ojjó!” és igaz lelkesedés nemtörődömségével vágja a bokrétát a földhöz. Megkaptam, mielőtt földet ért volna; a bűnben találtatott ifjut az ut irányában lökdöstem előre; köszöntöttem Miss Maytont és felszólítottam Toddiet, hogy adja át a csokrot a hölgynek. Ezt sikeresen keresztül is vitte; de mikor Miss Mayton lehajolt, hogy megcsókolja, kisiklott alóla és úgy siklott keresztül a verandán, mint valami ángolna. - „Gyere csak!” kiált a testvére és egy perccel később az „igazsi ojjó” után loholnak tiszteletteljes távolságban.

- Ezek itten a testvérem „legjobb gyermekei” a világon, - Miss Mayton. -

- Isten áldja meg a drága kicsikéket, - mond a hölgy; - *ugy* szeretem látni őket, mikor olyan jól érzik magukat maguk közt. -

- Én is; - mondok, - ha nem vagyok felelős a jóvoltukért; - de ha a sok igyekezetet, a mivel ezt a két fiut körülvettem, a munkaadóim érdekében fejtem ki, azok a tiszteletreméltó urak legalább megbecsülhetetlennek jelentenének ki. -

Miss Mayton jókedvű, szellemes választ ad; barátságos beszélgetésbe merülünk közös ismerőseinkről; könyvekről, képekről, zenéről, pletykáról. Szívesen elcsevegtem Spencerről, asszir

művészetről meg egyéb száraz tárgyokról Miss Maytonnal; éreztem, hogy gazdag jutalom mindezekért az, hogy láthatom. Szép, intelligens, jómodoru; izléseken öltözködik; árnya sincs benne a divatos, flörtre vágyó hölgynek. Igazán felkelti az imádat érzetét; minden férfias jóérzést. De sajnos! ugylátszik, nem érdemeltem ennyi örömet; rövidre szabta gondtalan boldogságomat az ég. Más hölgyek is laktak Mrs Clarksonék házában s amint Miss Mayton az igazságnak megfelelően jegyezte meg első találkozásunkkor; a férfiak nagyon ritkák Hillcrestben. Így tehát - csupa véletlenségből persze - egyik hölgy a másik után jelent meg a verandán. Valamennyit bemutatott; az udvariasság lehetetlenné tette aztán, hogy Miss Maytonhoz többet beszéljek, mint alkalmilag minden tíz percben egy-egy szót. Akármikor, bármilyen alkalommal ennyi hölgy ismeretsége igazán örömet okozott volna nekem, de most...

Hirtelen éles sikoly tör föl a tisztásról; a hölgyek valamennyien talpraugranak. Követtem a példájukat, de a fogamat erősen összeharaptam; azt reméltem, hogy akármelyik unokaöccs megsebesült; *csunyán* sebesülhetett meg. Toddie rohan im felénk; egyik keze a szájában; Budge mellette rohan; ő magyaráz:

- *Sz-eggény* kicsi Toddie! Ó ne sirj! *Nagyon* fáj? Nem baj no; majd Harry bácsi megvigasztal. No ne sirj ugy, kedves Toddie! -

Mindkét gyerek a veranda lépcsőjén fölmászik; Budge előadja az esetet:

- Harry bácsi; Toddie beletette az ujját a fűvágógép kicsi kerekei közé és éppen akkor fordult még egy kicsit és az megvágta.

Toddie hozzámrohan; a térdem alá kuszik, zokog.

- Énekelt „Toddie e’ szép napon gye-ek!”

A vér megfagyott ereimben. Meg birtam volna fojtani a rettenetes gyereket, még ha fáj is a sebe. Fölibehajoltam, simogattam, cukrot ígértem neki; kivettem az órát és engedtem, hogy játsszon vele; de mind visszatért az eredeti kérelméhez. Egyik hölgy - a leghelyesebb a társaságban - ajánlkozott, hogy beköti a kezét; áldottam őt magamban, de a gyerek örökösen visszatért a „Toddie e’ szép napon gye-ek”-höz.

Hozzá keservesen zokog.

- *Mit* akar avval a dallal? - kérdi Miss Mayton.

- Azt akarja, hogy Harry bácsi elénekelje neki „Károly gyerek egy szép napon” - magyaráz Budge; - mindig aztat kell elénekelni neki, hogyha megvágta, vagy megszurta magát.

- Ugyan énekelje el neki, Mr Burton; - kér Miss Mayton; - s a hölgyek valamennyien, karban: - Énekelje el. -

Dühösen felkapom Toddiet; dörmögöm az átkozott nóta ütemeit.

- Üjj bele a hintasékbe! - zokog Toddie.

Engedelmeskedem; kinzóm megjegyz:

- A szólkat nem montad; mond a szólkat is! -

Halkan eldalolom a szavakat is; egész a fülébe. De felüvölt:

- Hangosabban énekejj! -

- Nem tudom tovább, Toddie; - mondok kétségbeesetten.

- Ó; majd én elmondom újra, Harry bácsi; - ajánlkozik Budge. S e nagy hallgatóság előtt, s ő előtte, kénytelen vagyok eltrillázni a fülsértő hülye áriát. Sorról sorra; Budge elismétli. A fogam összeszoritom; a homlokom csupa barázda; Ugy meredek Toddiera; rettenetes

gondolatok cikkáznak át a fejemen. Nem nevetett senki - annyira kétségbeestem pedig, hogy a nevetgélés is felderített volna. Végre hallom, mint suttog valaki:

- Nézzétek, hogy szereti őket! Szegény ember! - lám; egész odáig van a kicsik miatti aggodalomtól! -

Ha a dal nem éri természetes végét, azt hiszem, sebesült unokaöcsémet keresztülvágtam volna a veranda korlátján. A hogy a dolog állt, most talpraállítottam; kifejeztem előtte abbéli nézetemet, hogy szükségessé válik az elvonulás; bucsuzni kezdtem; mikor Miss Mayton édesanyja kijelentette, hogy szeretné, ha ebédre maradnánk.

- Ami engem illet, én el lennék ragadtatva, Miss Mayton, - mondok én; de a kis unokaöcsém még nem tanulták meg a jó társaságban való viselkedést. Azt hiszem, a nővérem megbocsáthatatlannak találná, ha hallaná, hogy ebédre vittem őket el. -

- Ó; majd én vigyázok a kedves kicsikékre; - mond Miss Mayton; - ha *velem* vannak, akkor biztosan jól fogják magukat viselni.

- Nem lehetek olyan gonosz, hogy megengedjem a kísérletet, Miss Mayton, - felelek. - De ő makacskodott s akkora volt az örömöm azon, hogy engedhettem, hogy még nagyobb veszedelmet is elviseltem volna. Miss Mayton tehát leült az ebédhez; Budge az egyik oldalán, Toddie a másikon; engem szerencsére vele átellenben ültettek. Ebből a helyzetemből kiindulva, könnyű volt a figyelmeztető integetés, homlok-összeráncolás. Tálalták a levest. Intettem a fiuknak, hogy vegyék az asztalkendőjüket az álluk alá; aztán a jobboldalon ülő hölgyhöz fordultam. Udvariasan felém hajtotta a fejét, de a gondolatai úgy látszik, máshol jártak. Követtem a pillantását és az én tekintetem is ifjabbik unokaöcsémén akadt meg. A tányérját mindkét kézzel magasratartotta; a feje az asztalteritőn, a szeme kinosan pislant fölfelé. Nem mertem szólni; féltem, hogy akkor leejti a tányért. Hirtelen visszakarta a fejét; angyali mosollyal mosolyog; olyanformára ereszti el a tányért, hogy annak tartalma Miss Mayton bájos, habos ruhájában keresett menedéket. A bűnös felkiált:

- Ó-ó-ó i-i... van a tányéomon teknyős-béka! - Budgie! az enyimen van tek-nyős-béka! -

Budge is fel akarja emelni a tányérját, mikor ráesik a pillantásom; leteszi. Szegény Miss Mayton talán életében először látszott zavartnak, ijedtnak, én legalább úgy itéltem. De hamarosan magához tért és a gaz csemetét a legkeresztényibb türelemmel kezelte az ebéd hátralevő részében. Mikor a gyümölcsöt elfogyasztottuk, gyorsan bocsánatot kért, én pedig a veranda egyik legfélreesebb sarkába állítottam Toddiet. Ott olyan leckével szolgáltam neki, a mi belőle siralmas bömbölést váltott ki. Végre is nekem kellett simogatással vigasztalnom, magához térítenem, miáltal elrontottam az egész jó hatást, a mit a lecke okozhatott. Aztán Budge-el együtt lementek a ház előtti tisztásra, én meg Miss Mayton megjelenésére vártam, hogy bocsánatot kérjek Toddie miatt és bucsuzkodjam. Mrs Clarkson házában lakó hölgyeknek az volt a szokása, hogy ebéd után, úgy alkonyatig a szép utakon sétálgassanak köröskörül. Ezen a bizonyos délutánon kettes-hármas csoportokba verődtek széjjel; bocsánatot kérhettem tanuk nélkül. Szinte sajnáltam pedig, hogy magamra hagytak; nem volt kellemes az érzés, hogy magam vagyok felelős unokaöcsém ügyetlenkedéséért; így nem volt alkalmam arra, hogy lelkiismeret-furdalásaimnak könnyed társalgásban engedjek szabad utat. Miss Mayton nagyon soká jelent meg; már felhívtam az öccsöket, hogy legyen kihez beszélnem.

Hirtelen megjelent; abban a percben áldani kezdtem Toddiet és a levest, melyet a gyermek céltalan utra bocsátott. Inkább kifizetnék valami drága toilettet, semhogy megkísérlejem Miss Mayton öltözékét itt leírni. Csak annyit mondhatok, hogy szabása, színe, diszitménye gyönyörű volt; pompásan állott neki; olyan arcot keretezett, a miről sohse hittem, hogy kellemesnél, intelligensnél több. Talán a harag - Toddie gonosz ügyetlensége méltán fölingerelhette - festette olyan rózsásra azt az arcot; valószínűleg az változtatta a szemét is olyan csillogóvá.

De akármilyen lett legyen az oka: királynőien szép volt; úgy véltem, az orcán tükrözik afölötti megelégedése, hogy váratlan megjelenése akarattalan bámulatot váltott ki belőlem. A Toddie gonoszsága fölötti bocsánatkéréseimet királynői kegygyel fogadta; aztán ahelyett, hogy felajánlaná, hogy kövessük a többi hölgyet, ahogyan reméltem, székbe ereszkedett. Én engedtem hívásának és helyet foglaltam mellette. A gyerekeknek már félórája ágyban kellene lenniök; de a felelősségérzet nagyot csökkent bennem mindig, ha Miss Mayton jelen volt. A kis semmirekellők biztos helyen vannak és nem zavarnak mindaddig, míg újabb istentelenséget el nem követnek. A veranda másik végére vonultak vissza. Hatalmas újfundlandi kutyán kíséreltetek; magam, a világ legboldogabb embere, ott ültem a mesebeli királynővel szemben s élveztem ragyogó szépségének látványát. Alkonyodott; nőttek az árnyak; de a látomány nem homályosodott el; a képzelőtehetség ereje mind élénkebbre festette. Ahogyan sötétedett, ahogyan ott föl a csillagok rendre kigyulladtak; a hangunk akaratlanul meghalkult; az ő hangja, mintha csupa zene volna. Pedig nem mondtunk semmi olyast, amit az egész világ ne hallhatott volna. A hölgyek kis csoportokban jöttek vissza, de vagy női tapintatosságból, vagy kimondatlan, de heves könyörgésemre elhaladtak mellettünk, be a házba. Engem valami kétségbeesett bátorság, egyben sajnálatos gyávaság szállt meg. Szerettem volna neki mindent elmondani, de úgy visszariadtam ettől a feladattól, ahogyan soha háboruban rohamtól meg nem hőköltem.

Hirtelen kis árnyék kerülközött mellénk; közénk állott s hallhatóvá válik Budge hangja:

- Harry bácsi „csül” ám téged, Miss Mayton. -

- „Csül”? - kérdi a hölgy, megveregetve unokaöcsém pofácskáját.

- Budge! - mondom és érzem, hogy a hangom majdnem ordításba vész; - Budge; meg kell, hogy kérjelek: tiszteljed a bizalmas közlések szentségét. -

- Hát mit csinál, Budge? - kérdi Miss Mayton; - hisz ismeri a régi közmondást, Mr Burton: gyerekek és bolondok az igazat mondják. Hát hogyan „csül” engem Harry bácsi, Budge? -

- Nem „csül”; „le-el-csül”. -

- Lebecsül? - ismétli Miss Mayton.

- Nem; nem le; -e-be-csül. Tudom, mer kérdesztem. Csülni annyit tesz, mind hogy az ember aztat gondujja rólad, hogy hejes vagy és hogy szeret beszélni veled és hogy - -

- Becsül; - azt akarta a gyerek kihozni, Miss Mayton; - szakítom félbe, hogy megakadályozzam, amitől tartottam: többet is mond majd. - Budgenak rettenetes szokása, hogy folyton meghitt kérdéseket intéz az emberhez. Ennek eredménye aztán, hogy ma reggel kérdéseire megmagyarázni igyekeztem neki annak a tiszteletnek a természetét, amelyben urak részesítik a hölgyeket. -

- Ugy van; - folytatja Budge; - aztat mind jól tudom. Csak a Harry bácsi nem mongya ám jól. Akit ő úgy mond hogy „csülni” aztat én annak mond, hogy „szeretni”. -

Csuf szünet - egész esztendőnek tetszik. Lám; újabb baklövés; megint a förtelmes apróság okozza. Nem birtam az égvilágon semmit se kinyögni, hogy változtassak a tárgyon; ami még furcsább, Miss Mayton se tudott. Valamit pedig *kell* tenni - hisz lehetek legalább becsületes, nemde? - aztán jöjjön, aminek jönnie kell - legalább őszinte voltam.

- Miss Mayton; - mondom gyorsan, komolyan, de nagyon mély hangon; - Budge tökfej; de azért a magyarázata helyes lehet. De akármilyené váljék is a sorsom, ne gondolja, hogy kéthetes vakációmát hirtelen megszerelmesedésre használtam. Az én betegségem már egy pár hónapja tart - - mert én - -

- *Én* is akarok beszélni; - veti közbe Budge. - Mindig csak te beszélsz. *Én* - én - mikor én szeretek valakit, akkor asztotat meg is csókolom. -

Miss Mayton összerezzen; az én gondolataim pedig képzelhetetlen gyorsasággal keverednek egymás nyomába. - *Ő* nem változtatott a tárgyon; - - lehetetlen dolog pedig, hogy ne *tudna*, ha akarna. Nem haragszik; hisz másképp kifejezést adna a haragjának. Eszerint - -

Föléje hajoltam és Budge tanácsa szerint cselekedtem. Miután a hölgy nem mutatott a dolog fölött sajnálkozást, vagy haragot, ajkamat másodszor is homlokára szoritottam. Aztán Miss Mayton könnyedén felemelte a fejét s sötétségnek, alkonyatnak dacára láthattam, hogy Alice Mayton minden fenntartás nélkül hallgatólagos beleegyezését adta. Megragadtam a kezét és kiegyenesedtem: hálásabb köszönetet rebegtem alkotómnak, mint aminőt templomban valaha is hallott tőlem. Aztán Budge szavát hallom; - *Én* - is - én is meg akarlak csókolni - s látom, amint királyi Alice-om a kis gonosztevőt a karjába kapja s annyi gyöngédséggel szorítja magához, amire soha képesnek nem hittem volna. Aztán Toddiet ragadja meg és bocsánatának jelét adja - - nem merem hinni, hogy a cirógatás hála jele volt.

Hirtelen két-három hölgy jelenik meg a verandán.

- No jertek, gyerekek; - mondom. - Akkor hát holnap délután három órakor jövök a kocsival, Miss Mayton. Jó éjt! -

- Jó estét; - felel a világon a legédesebb hang; - háromra kész leszek. -

- Budge; - mondom, mikor a sövénykerítés láttávolán kívülre jutottunk, mit szeretsz te az égvilágon a legjobban? -

- A süteményt; - mond gyorsan és határozottan Budge.

- Hát aztán? -

- Narancsot. -

- Hát azontul? -

- Ó; fűgét; barackot; - aranyos kis cicuskákat; trombitákat, képeskönyveket meg csinos kis főzőedényt akibe sárból vajot lehet csinyálni meg teknyősbékákat meg kis malomkerekeket. -

- Hát aztán? -

- Ó; - szeretem a nagy erős fekete kutyákat - meg kecskét, ha gyeplő van rajta; meg kocsikat; akibe engem huz. -

- Jól van, fiam - - ezt mind megkapod holnap. -

- Ó-h! - kiált Budge; - táncsak nem lettél te a jó istenke? -

- Miből sejtet, Budge? -

- Mer ojan sokat birsz eccere. Hát szegény kis Toddie nem kap semmitsenem? -

- De; amit csak akar. Mit szeretnél, Toddie? -

- *Én* sukor-*sivart* szeretnék.

- Hát aztán? -

- Nem köll több semmi - - nem aka-ok *annyi* mindenféét a nyakamba. -

Micsoda gondolatok ez éjjel! Milyen isteni dolog, ha férfi az ember és szeretik s mégis, micsoda megaláztatás; olyan győzelem után, aminőt én nyertem. - Boldog gondolatok, nemes elhatározások gyors, röpke váltakozása. Van-e férfi, aki ne tudná az egész történetet nálamnál jobban elmondani? Lefektettem az öccsöket; elmondtam nekik valamennyi történetet, amit

csak akartak. Budge az imájában még azt is elmondta „és áldd meg istenke a csinos nénit, akit Harry bácsi „csül”. Itt az imáját szívélyes öleléssel szakítottam félbe. Olyan soká maradtak fönn különben is a rendes lefekvés idejükön túl, hogy elaludtak, anélkül, hogy valamelyes külső jelét adnák ebbeli ténykedésüknek. Ahogy ott alszanak, az arcuk igazán angyali. Gyertyatartóval a kezemben, hálás pillantással mustrálok végig őket. Sajnosan elhanyagolt kötelesség jutott eszembe. A könyvtárszobába siettem. Irtam a testvéremnek:

Hillcrest; hétfő este.

„Kedves Helén; - irtam volna előbb is, ha egész biztos lettem volna afelől, hogy mit irjak a fiaidról. Bevallom, eddig vak voltam némely erényeikkel szemben; úgy képzeltem, itt-ott hibákat fedezek föl rajtuk. De a hályog lehullott a szememről s most már tisztán látom, hogy apró angyalkák az unokaöccseim - csakugyan azok. Ha azt hiszed, hogy tulozok, fordulj Mayton Alice kisasszonyhoz tanuságért. Ne is jere haza - minden olyan jól megy, ahogyan csak mehet; -; sőt azt hiszem, majd meghivatom veled magamat s itt töltöm a nyár hátralevő részét is. Megváltoztattam a felfogásomat; úgy tetszik, nem olyan rettenetes a városon kívül való élet; nem is olyan nagy dolog az a mindennapi ki- meg beutazás. Kérdezd meg Tomot, nem tud-e a szomszédságban valami nekem megfelelő kisbirtokot.

Ismétlem: angyalok a gyerekek és Mayton Alice a harmadik angyal; míg e földön a legboldogabb nagykereskedő

szerető fivéred
Harry”

Másnap korán reggel kerestem már unokaöccseim társaságát. Feltétlenül szükségem volt rá, hogy kiönthessem szívemet *valaki* előtt - valaki előtt, ki rokonszenvez, ki ártatlan, tiszta. Vágytam a nővérem, - az anyám után; de beszélnem rögtön kellett, Budge tökéletesen megfelelt a feltételeimnek; pompás hallgató; természetből fogva rokonszenves és válaszádsban gyors. A világ legtiszteletreméltóbb bölcsének elmélkedései kevésbé kedvemre valók lettek volna ezen a gyönyörű reggelen, mint a gyermek csacsogása. Toddie - áldva legyen a megszokás törvényszerűsége - ! - örökösen működésben levő visszhangzó-tehetségével egyebet se hangoztat, mit „Mif Mayton, Mif Mayton!” s mentől többször mondja, annál édesebben hangzik a név. Budge persze nem feledkezett meg arról, hogy szakadatlanul emlékeztessen az elmúlt este tett ígéreteimre; alkalmilag Toddie is megemlítette a kilátásbahelyezett „sukorsivar”-t. Még ezek a kizökkentések is csak fokozták a dolog iránti sajátos érdeklődésemet. Budgie kívánságainak teljesítése igénybe vett két-három órát; valamint a kocsis egész üres részét; a kecskefogatot magunk után kellett vonszolnunk. -

A délután programja mindenből jóleső meglepődést váltott ki. Mike, a kocsis, egy dollárt kapott tőlem, hogy szerelje fel a kis kocsit és tanítsa ki a gyerekeket a hajtásra; ez aztán megszabadított engem attól, hogy kikocsizásomat két szomorú kis alak és szivrázó bömbölés kísérje.

Mindig azt tartottam, a lovat áthatja a kocsit hajtó lelke. Drága öreg négylábu harci kísérőim mindig kitalálták a kívánságaimat; a mai délután sógorom lovai semmiben se maradtak amazok mögött. Büszkén léptek ki; gyönyörű nyakukat forgatták; a lábuk alig érintette a földet; nem lanyhultak el; nem ijesztette meg őket egy csuf gőz-utihenger, amelyik szembe jött ránk. Mrs Clarkson házához érkezvén, tapasztalhattam, hogy a lakók majdnem valamennyien a verandán gyűltek egybe - itt-ott kitűnő emlékezőtehetsége van a hölgyeknek. Alice rögtön megjelent; a viselkedése tökéletes, mint mindig, de ő ragyogóbb, mint valaha.

- Ejnye! hol vannak a kicsik? - kérdi.

- Félttem, hogy talán zavarják a kedves anyját; - feleltem; - inkább otthon hagytam őket. -
- Óh! anyám pedig aligha kocsizik ki ma velünk; - mond Alice; - bent fekszik a szobában.
- Akkor utközben fölvehetjük a kicsikéket; - feleltem, mely megjegyzésért szép varázslónőm - akkor már lefelé jött a lépcsőkön - olyan pillantást vetett rám, amiért a hölgyek mögötte, ha látták volna, tiz évet adtak volna az életükből.

Olyan ünnepélyességgel hajtattunk el onnan, mintha vasárnap lett volna. A templom felé fordultunk. Utközben nagy igyekezettel mutogattuk meg egymásnak a mutatósabb kerteket, csinosabb hajlékokat; más kocsibanülőkkal találkoztunk és a lovakról csevegtünk velük; majd kocsikról, ruhákról. De mikor a házcsoporthoz végére értünk s a „Boldog Völgy”-be fordultam - hegyesvölgyes, erdős ut, amiben egyetlen egyenes mellékutacska nem torkollik - megfordultam s szépen arcába pillantottam. A tekintete találkozott az enyémmel s bár olyan boldogsággal volt teli, amit soha azelőtt nem láttam benne, mégis könnyekkel telt meg s drága birtokosuk fejét a vállamra hajtotta.

Hogy mit mondtunk egymásnak a hosszú kocsit alatt, aligha érdekli az olvasót. A tapasztalat megtanított rá, hogy a regényből kihagyjak mindenféle szerelmes beszélgetéseket; akármilyen nagyszerű szerelmesekről legyen szó. Ha most úgy eszembe jut az a beszélgetés, nem találok benne semmi különlegeset, csodálatosat. Csak annyit mondhatok, ha boldog voltam előttevaló este, akkor a boldogságomat most szentesítették; ha egyszerű lény szerelmét, bizalmát birjuk, ki alig van túl még a gyermekkoron, nagyobb tisztesség, mint mit királyi udvar, vagy csatamező valaha adhat. De még ezerszer nagyobb tisztesség, férfire nézve, ha rendkívül intelligens, tapintatos, jómodoru, világos, embert ismerő nő az, ki szívét, érzelmeit, reményeit, aggodalmait feltárja előtte s sorsát az ő kezébe teszi le: formálná meg azt szerelme nagysága szerint. A Mayton Alice-féle nők nem adják oda magukat minden fenntartás nélkül, hacsak bizalmuk nem megismerésen, érzelmen alapuló s mindezeknek viszont az én részemről való felismerése azon a délutánon megváltoztatott: abból az emberből, aki voltam, azzá lettem, mivé régóta lenni vágytam. -

De gyorsan röppentek az órák; a lovakat végre is hazafelé kellett irányítanom. Már majdnem az egész „Boldog Völgy” mögöttünk volt; emberlakta vidékre kerültünk.

- No most már illedelmeseknek kell lennünk; - mond Alice.
- Biz azoknak; - felelem; - isten veletek, ma délután boldog csacsкасágai. -

Feléjahajoltam s gyöngéden fontam nyaka köré egyik karomat; hozzám emelte föl drága arcát, honnan az öröm, a bizalom elsöpört minden elővigyázatot, tartózkodást; az ajkam megkereste az övét - mikor is hirtelen nem e földre való, rettentő hang csendül föl; az a hang hirtelenében kettészakadt s mindkettő a végtelenségbe látszott veszni. A lovak meghököltek s Alice - áldva legyen valamennyi ijedség most, a jövőben és örökkön örökké! szorosan hozzám simul. A hangok közeledtek; valami kopácsoló zaj kísérte őket; fahangu dübörgés. Hirtelen, az ut egy kanyarulatánál, ifjabbik unokaöcsémet pillantottam meg, amint láthatatlan helyről élémbe csöppen; tökéletes kört ír le testével a levegőben; könnyedén süppen bele valami földhányásba, s onnan a csatornába hengeredik. Ugyanakkor kerül előtérbe a kecskefogó; egyik oldalára billenve - végezetül pedig a Budgie fiú, erősen szorongatva a kocsitest hátsó oldalát s irtózatossággal szól. A kocsit közé és közéje kő került; ez megakadályozta, hogy tovább is a kocsiba kapaszkodják. A kecske rövid terepszemlét tartott, aztán terhével kényelmesen továbbcammogott. Egyik olyan mellékuton tűnt el, amelyik régi tulajdonosának házához vezetett.

- Budge! - rivalltam a fiúra - hadd abba a bögést és gyere ide! Hol van Mike? -

- E-he - - he-he-helment, hogy pihi-pi-hi-pipájára gyujtsion és én rá-há-engettem az usstort a ke-he-hecskére és attu me-heg-bokrosodott.

- Csu-huf, ő-eg kecske megvadút; - mond mintegy igazolásul Toddie.

- Jó; menjete egyenesen haza és mondjátok meg Maggienek, hogy tisztogasson le, aztán öltöztessen fel benneteket.

- Ó Harry; - könyörög Alice; - mikor olyan veszélyben voltak? Jere ide Alice nénihez, Budgiem - jere ide te is, Toddie - hisz ugye ugy volt, hogy utközben fölszedjük őket, Harry? No no; ne sirjatok; na hadd törülöm le a csuf, öreg sarat; megcsókolom az arcod; - no most majd minden jól lesz. -

- Alice; - ellenkezem - ne engedd a piszkos fickókat magadra telepedni. -

- Csönd, uram; - mond ő tréfás méltósággal - szeretném tudni, ki adott nekem jóbarátot? -

Olyan emberek módján hajtattunk vissza Mrs Clarkson házába, akiknek egész délután volt vesződsége elég a két gonosz fickóval. És gyorsan haza is vittem a gyermekeket, nehogy szertefoszlassam az illuziót. Hamarosan találkoztunk a rohanó Mike-al. Alighogy megpillant, felkiált:

- Ó; a gonosz bestiák - - bocsánatot kérek, Mister Harry - no hála annak a szentséges Atya-uristennek, hogy a semmirevaló kis csontyaik nem zuzódtak pozdorjává. Ezek aszhitték, hogy ők a Fáraó, a kecske meg a Hipepatámusz. -

De bármily számu hippopotámuszok és hozzátartozó fogatok az én kedvemet meg nem rontják, az én nyugalमतat föl nem borítják ezen a gyönyörű estén. Sőt mintha unokaöcséimen az illendőség valamely halvány árnyalata suhant volna keresztül. Talán szép varázslónőm kezeérintése; - talán csak nagy izgalmak természetes lecsillapodása utáni állapot. Mindegy, akármi; a valóság az, hogy az este hátralevő részén két rendkívül piszkos ruha olyan gyermekeket fogott körül, akik képét mutatták a Paradicsom bennszülötteinek. Megették a vacsorájukat anélkül, hogy a mindenkori vacsorákra vonatkozó trükkjeik dus tárházába nyultak volna; nem hurcoltak el az asztalról kenyér-, meg sajtmaradékokat, hogy a zongorán helyezték el őket, vagy a kefetartóban, vagy egyéb alkalmatlan helyre dugják. Vacsora után azt akarták, hogy énekeljek valamit, s mikor azt énekeltem nekik: - „Te vagy a szemem fénye” meg „E keblen te uralkodol”, hallgatva, ragyogó szemmel álltak körül. Mikor ágybaszálltak, különleges kívánságukra odáig kísértem őket; de nem volt kedvük a rendes ágybéli „övülés”-höz. Budge az ágyban lehunyja a szemét; összekulcsolja a kezét. Ugy imádkozik:

„Drága uristenke. Áldd meg a papát, meg a mamát. Toddiet, Harry bácsit és a többieket mindet is megáldhatod. Igenis és áldd meg sokszor azt a kedves, kedves jó nénit, a ki ugy szeretett, mikor a kecske elugrott és hadd szeressen nagyon sokszor Isten nevében ámen.” -

Toddie küzködik, nyög, liheg, hátrahajtja a fejét, ugy imádkozik:

„Drága istenke ne hadd, hogy a ronda öreg kecske megin a fejemtől dobgyon a satornába és hadd gyűjön Arry bácsi me’ a sép néni megin mikó fejemre pottyanak.” -

Aztán jóéjt kívántunk egymásnak. Otthagytam a drága kicsikéket és a saját gondolataim társaságát élveztem, mik olyan békességesek, elragadtatottak voltak, mint ha ebben a világban nem is volna már áru nagykereskedés. Nem volna gyanakodó vásárló, üzleti verseny; - nem több politika, arannyal teli banktermek, értékpapírok, veszedelmes pénz-spekuláció, személyi aggodalmak - nincs semmi, a mi visszatartsa a rövid vakációt attól, hogy egész életen át tartson.

A másnapra virradó reggel jéghidegre dermesztette volna a szívét akárkinek, kivéve a frissen meghallgatott szerelmest. Csapkodott az eső; olyan szolid, erős, határozott formában csap-

kodott, a mi arra engedett következtetni, hogy ragaszkodni fog a szándékához egész nap. Az eget áthatlan ólmos felhődarab fogta be; a víz térdig állott az utcákon, miket pár órával előbb még ugyanolyan magas porréteg borított. A virágok úgy lógatták a fejüket, mint a csirkefogók, a kik átvirrasztották az éjjelt s most szégyelik magukat; nem mernek a napba tekinteni. Még a csirkék is kétségbeesett helyzetekben álldogálnak, kapargálnak; más majorokból való vándor szárnyasok Tom óla alá menekültek, anélkül, hogy Tom harci kakasa erőre, vitézségre kipróbálni vágyna őket.

De nincs ember, a kit hasonló kedélyhangulatban az időjárás befolyásolhatna. Szívesen kilovagoltam volna; szívesen ábrándozok a fák alatt; szívesen megyek át délután a postahivatalba is, a melyik majdnem szemben van a Mrs Clarkson házával. De hát nem szabad elfelejteni, hogy nem vagyunk egyedül a világon. A mellettem levő szobában két gyöngye kis népség szunnyad, a kiknek sokkal tartozom. Azokat is nagyon fájdalmasan fogja érinteni az ég s a föld jelenlegi állapota. Olyan boldoggá kell őket tennem, hogy elfelejtsék a napsugarat, mezőt, virágot - a szabadban való életet - ágyuk mellé ülök s szép történetet mondok el, mihelyt fölébrednek. Olyan jókedvűek lesznek tőle, hogy akárcsak én, kacagják az esőt, ködöt. Rögtön gondolkodni kezdtem lelkiállapotukhoz alkalmas történeten. A hely: falusi lak lesz esős napon. A szereplők két kis fiu, a kiknek a csunya idő dacára kacagósan jókedvűvé kell válnia. Mint a legtöbb mesecsínálásban nem jártas egyénnek, nem működött hamar a képzelőtehetségem. Nem is jutottam messzebbre, csak a fenti vázlatig; a gyerekek szobája felől máris hallom a haragos kurrogást:

- No mi baj, Budge? - rivallok át, s olyan gyorsan öltözködöm, a hogy csak birok.

- Ó-ó-jó ó-ó b-b-b - a kicsit zavaros felelet.

- Mit mondtál, Budge? -

- Nem montam semmitsenem. -

- Ugy; mindjárt gondoltam. -

- Semmi gondótam. -

- Budge; - legyél illedelmes. -

- Nem akka-rok-a-a-A - -

- No Budge; kicsit jobb kedvvel. Nem akartok „örülni”?

- Nem; nem is szép a örülés. -

- Nem kéne kis cukor, Budge? -

- Nem kő - - nincs is cukrod, tudom. -

- Hát bizony nem is kapsz, ha ilyen morc maradsz. -

Egyetlen felelet tulerős fészkelődés hangja a gyerekek szobájából; aztán olyan hang követi, a mi nagyon hasonlít hátbaveréshez; aztán olyan, a milyen olajozatlan vasuti kocsi kerekée lehet.

- No mi baj, Toddie? -

- Budge be-e-vágot a ‘átamba! -

- Minek vágsz a testvéred hátába, Budge? -

- Nem is igaz! -

- *Igaz!* - rikolt Toddie.

- Montam nem igaz; utálatos, gonosz fiju vagy, hogy ieneket hazuc, Toddie. -

- Hát mit csináltál, Budge? - kérdem.

- Nohát - - semmit - - mekfordultam az ágyba és kiállt a kezem és véletlenül belement a Toddieba - - azt csinyátam. -

Felöltözve, benyitok a gyerekszobába. Mindkét unokaöccs ott ül az ágyban; Budge olyan morózus, mint öreg börtönlakó; Toddienak végigszántanak az arcán a könnyek.

- Fiuk, - mondok - ne veszekedjete egymással; nem szép. Mit gondoltok, mit érez a jó istenke, mikor látja, hogy így marakodtok? -

- Semmitse érez; - felel Budge; - nem is lát keresztül ien fekete égen. -

- Biz keresztüllát az mindenén és szomorú, mikor látja, hogy testvérek acsarkodnak. -

- Jóvan; - én is szomorú vagyok és bár ne vóna soha csunya öreg esső; soha, semmi. -

- Hát akkor mit inna a sok fa, bokor, virág és miből lennének a folyók, a melyiken hajózol? -

- Mibü csinyá-nánk sárlepént? - - teszi hozzá Toddie. - Rossz csunya fiju vagy, Budge; - s Toddie könnyei újból patakzanak.

- Nem vagyok rossz fiju és nem kő nekem csunya öreg esső sehogyse és nem mondok többet. Nem is kelek fő és a Maggie hozza a reggelimet az ágyba. -

- Ó-bu-bu-bu; - zokog tovább Toddie - én is ágyba a-ka-om 'geli evesemet. -

- Fiuk; - mondok - ide figyeljete. - Semmiféle reggelit nem kaptok addig, míg föl nem vagytok öltözve. Készen kell lenni, míg a csöngettyü megszólal. A harang már régen elütötte az órát. Öltözzetek föl, mint jó kis fiuk; akkor aztán reggelizünk. Akkor jobban érzitek majd magatokat; Harry bácsi majd szép történetet mond és egész nap játszik veletek. -

Budge szánom-bánom képpel kimászik az ágyból és egyik harisnyáért nyul; hanem Toddie újra sírásba kap.

- Toddie! - rivallok rá; - hadd abba' azt a borzasztó nyöszörgést. Öltözködj! Minek bőgsz ugy? -

- Oan jossul érzsem magam! -

- Öltözz csak; akkor majd jobban érzed magad. -

- Te öltöztessél! -

- No hát eredj - hozd el hamar a ruhád! -

Ujra könnyzápor. - Nem aka-om elhozni! -

- Nohát csak gyere ide! - kiáltok. - Keresztülhuzom a szobán, utközben fölszedvén apró öltönydarabkáit. Nem öltöztettem kicsi gyereket azóta, hogy magam is kis fiu voltam; Toddie öltözéke kicsit összezavart. Végre valamit ráakasztottam. Budge megvető kacaja félbeszakította munkámat.

- Hogy adod máj akkor alá az inget, mikor má mindent rávett? - kérdezősködik idősebbik öcsém.

- Budge; - felelek; - hogyan reggelizel, ha semmi egyéb sincs rajtad, mint harisnya? -

Az ifju ember az orrát lógatja; épp akkor szólal meg a reggelire hívó jelző-csöngettyü. Budge fölemeli a fejét; a lépcsőházba siet:

- Maggie! -

- No mi az, Budge? -

- Evvót a reggelihez hívó csöngetés, vagy a fölkeltő-csöngetés? -

- Reggeli-csöngetés. -

Pillanatig halálos csönd; akkor Budge kirobban:

- Nohát: akkó e' lesz a fölkeltő csöngetyü. Maj csöngessen másik csöngetőt nemsokára mikor kész leszek. - Aztán a házirendek önkényes javítója nyugodtan visszatér és öltözéshez fog, míg én Toddie ruhatárával vesződöm.

- Budge; hol a cipőgomboló? - kérdem.

- A - - izé - - hogyishívják - nem - odatettem. - Todd; mit csinyátál tennap a cipőgombolóval?

- 'Em láttam csipő-ombolót; - biztosítja Toddie.

- Láttad; igenis; nem emlékszel? Jácottunk és a doktor kutyájának a foga fájt és én husztam ki a fogát a gombolóval és te vótál a kis inas és oda'ttam neked a gombolót, hogy foggyad? Hová raktad?

- Nem tom'; - felel Toddie; a zsebébe nyul és beteges külsejű békát von ki.

- Nézd csak meg újra; mondom és kihajítom az ablakon a békát, Toddie borzalmas visongatása mellett. Újra tapogat; kutatásának ez alkalomból való eredménye Helén varrógépének orsója. Aztán személyesen végeztem valamelyes kutatást; az ujjaim valami kemény, ellentálló tárgyra akadnak. Gyorsan visszahuzom a kezem:

- Micsoda csuf piszok van ott a zsebedben, Toddie?

- Nem suf pisok, kenyé, meg salonna; sép inkább és Budge meg én sokszor teázunk a ólba és akkó megessük és aranyos. - -

Vizenyős, undok dolgok, és cipőgomboló sehol. Közben kihül a reggeli. Sikerül Toddie cipőjét az ujjammal begombolni, valamennyi körömöt bevágva munkaközben. Tulságosan el voltam foglalva Toddieval, semhogy Budge-re ügyelhettem volna; azt félig öltözötten találom, a mint legyeket próbál agyoncsapkodni az ablaküvegen. Megkapom Toddie kezét és az ebédlő felé indulok, mikor Budge szemrehányóan figyelmeztet:

- Harry bácsi; te se vótál felöltözve, mikor a csengő szót a reggelihöz és mos neked szabad kapni reggelit?! -

Biz igaz: egy gallérral, nyakkendővel és kabáttal kevesebb van rajtam. Ezeket gyorsan fölkapom; újra megindulok; újra megállítanak:

- Harry bácsi; kell máma a fogamat mosni? -

- Nem; - siess; - gyere most már; ne csinálj több semmit, gyere, hisz ebédidő lesz, mire a reggelihez érünk! -

A kis istentelent ezen a reggelen most látom először jobb hangulatban; kuncogva mondja:

- Istenem! Milyen nagy lesz a hasunk, ha má' mindent megettünk, nem igaz? -

Asztalnál Toddie újra sirásba kap, mert én belekezdtem a reggelizésbe, mielőtt Budge érkezett. Aztán egyik fiu se tudja, hogy mit akar tulajdonképen. Budgenek sikerül a tányérja tartalmát az ölébe ejteni s míg azon segédkezem, hogy a nyomokat eltüntessem, Toddie az alkalmat arra használja föl, hogy a tejét ráöntse a halra és pár kanál zablisztet a kávémba. Sietősen fölkelek a reggeliző-asztaltól és átszármaztatom a gyermekeket Maggie kezeihez. Olyan fáradtnak érzem magam, mintha egész napi súlyos munkát végeztem volna s kicsit

meglepett, mikor rájöttem, hogy alig kezdődött még a nap. Szivarra gyújtottam és leültem Helén zongorája elé. Nem vagyok muzsikus-ember, de még a harmónika is örömet okozott volna nekem ezen a reggelen. A hozzám legközelebb fekvő kóta templomi ének. Az első szó, a mire a szemem esik, „Greenville”. Valamikor egy városkában éltem, a hol egy kalmár harmincnyolc harmónikát kínált megvételre. Valamennyi mellett utasítás és kóta; mindeniken ugyanez a nóta és a harmónikák csak erre az egyre jártak. Még évekkel azután is a melódia felelevenítése buskomorságba ejtett. De most megbocsátottam valamennyi muzsikus kinzómnak, mikor az ismert dallam hangzott fel a billentyűk alól. Hirtelen kísérni kezdett valaki - fuvolahangon - s megfordulva, újból Toddie könnyázott arcába pillantok. Gyorsan abba-hagyom:

- No mi az megint, Toddie? -

- Nem kő a öreg nóta; ujj nótát aka-ok akire táncsolhatok. -

Hamarosan belekaptam a - Yankee Doodle-be s Toddie köröskörül topogta a szobát olyan ember arckifejezésével, a ki mindenben eleget akar tenni a kötelességének. Aztán Budge jelenik meg; hatalmas „Mikulás” könyvet cipel. Mihelyt Toddie ezt megpillantja, abbahagyja a táncot; újra a bőgés feladatának szenteli magát.

- Te Toddie; - rivallok rá s felugrok a zongoraszékről - mi bajod, hogy ma minden megrikat? Ujra ágyba fektetlek, ha siró kisbaba akarsz lenni. -

- *Mindig* így tesz, ha esik az eső; - magyarázza Budge.

- Aka-om játni a csethalt, ki medette H-jónásst!

- Nem kívánnál esetleg olyast, mi a lehetőség határán belül mozog? - kérdem szeliden.

- Az a cethal, akit Toddie akar, ebbe a nagy piros könyvbe van maj mekkeresem neked; - mond Budge a lapokat forgatva.

Hirtelen megváltó sikoly jelzi Toddie részéről, hogy megtalálták a Leviathánt; gyorsan oda-pillantok. Igazán borzalmas állat. Hatalmas szája van; Toddie gyöngéden simogatja kövér kis kezével; majd csókolgatni kezdi:

- É-é-é-des öreg cset-hal; *ugy* seet-lek. A Jónáska má kiment a'asadból, csethal? Jótetted, hogy megetted a Jónást mikó semmi semmi ennivalód nem vót *segén* öreg csethal. -

- Hát persze, hogy kiment belüle a Jónás; - mond Budge; - má réégen égbe szállt. Nemsokára asztán, hogy Ninivébe vót és megmonta, hogy mit üzent a jóistenke. Lóbálj, Harry bácsi; most megyünk hintázni. -

A hinta a verandán van; esőtől védett helyen; engedelmeskedem. Mindkét fiu küzd az első jogáért. Mikor Budge érdekében határozta, Toddie keserves sirásra fakad. Kijelenti, hogy majd utánnané, mit csinál az az „é-é-des csethal.” Pillanattal később velőtrázó sikoly; segítségére sietek; egyik ujját fájósan fogja; darazsat tapos.

- Mi az megint, Toddie? -

- Ó-ó-ó rátettem azs ujjam a bogárra és a csuf öe-g bogá' mehaapott. Nem is see-etem a bogá-tot söppet senem; én mindik sak a csetha-at see-etem. -

Jó gondolat cikkázott át a fejemen. - Gyerekek; mért nem csináltok abból a nagy ládából, a mi a gyerekszobába van, cethalat?

Szavaimat öröm, diadal-ujjongás követte. Mindkét fiu fölmászott az emeletre; magam újra szabad ember maradtam. Bünbánattal tekintettem a halom könyvre, mit olvasás irányában hoztam le magammal s egy hete kezembe se vettem belőlük egyet se. De még a bünbánatom

se volt elég erős ahhoz, hogy legalább most nyissam fel valamelyiket. Inkább a sógorom könyvtárát vettem szemügyre; átnéztem a regények, költemények címeit. A szememet megragadta valami új regény. „Kezdetük” a címe. Mindig kerültem; azt hallottam róla, hogy érzelmes ifjú hölgyek rajongnak érte. Most fölkaptam; karosszékre vettem magam vele. Hirtelen Mike-t, a kocsi hallom kiáltani:

- Jó lesz onnan elkerülni! én mondom! Kis vadállatok; jó, hogy az apátok nem lát odaföl! Eriggyetek onnat, vagy hívom a nagybácsit! -

- Nem bánom a csuf ö-eg ‘csit; - szipog Toddie.

Sóhajtván teszem le a könyvet; a kertbe indulok. Mike meglát; odakiált:

- Mishter Burthon: amoda pillantson! Látott már életébe valaha ijedni? -

Föltekintek a gyerekszoba ablakába - gót tetőben keskeny lőrés - ott áll az ifjabbik öcs az ablakpárkányon!

- Toddie - bemész! rögtön! - ordítok rá. Az ablak alá rohanok, hogy felfogjam, ha ki talál esni.

- Nem bii-ok! - szipog Toddie.

- Mike; siessen föl és kapja el onnan! Toddie bemenj! rögtön menj be. -

- Há nem mondom, hogy nem to’k; - ismétli Toddie. - A na’ láda a csethal émmeg va-ok a J-hónás és a csethal megett engem és azse mos itt á-á-lok mer ha bemék megin ecseré bekap. -

- Majd megtiltom, hogy bekapjon! kiáltok föl. - Most aztán rögtön befelé! -

- Accs neki e’ pennyt ha nem kap be újra? - érdeklődik Toddie.

- Adok no - - sok pennyket. -

- Jóvan. Csethal; mos má ne kapgy be mej a Arry bácsim ad neked sok-sok pennyket. Mos má legye jó-ó-ó kis csethal, akkor astán vesek neked a sok pennyder csukrot is meg - -

Épp akkor kapja meg két markos tenyér hátulról; üvöltve tűnik el az ablakpárkányról. Én olyan gyöngérem, szinte halálra válva, a milyen eddig soha nem voltam, kalapácsot keresgélek elő, meg erős kötelet, hogy az ablak külső tábláját beszögezzem. Deszkát nem találtam; fölmentem hát a gyerekszobába és darabokra kezdtem vágni a ládát, a mely cethali kötelességeket teljesített. Abba kellett hagynom; Toddie keserves vonítása kényszerít.

- Bántod a é-é-des ö-eg csethalamat; - egészen kiö-öd a ‘asát - - oss, oss embe vagy; ne bántsd a csethalamat; i-i-i - visit.

- Nem bántom én, Toddie; - felelek; - inkább kitágítom a száját; úgy jobban tud fölfalni téged. -

Vig gondolat képe suhan keresztül Toddie arcán; átcillámlik a könnyein. - Akkó fő-fajja Budge-t is ám és akkó kettő Jónások lesnek - o-ho-ho! Csinyád oan nagyra a sáját, hogy Mike-t is bekapgya és akkó csinyád kicsi-e megin és akkó Mike nem gyühet ki soha többet; csuf, ö-eg Mike! -

Kijelentettem, hogy Mike nem jön föl többet. Miután az ablakot megerősítettem, újra lejtöttem.

Könyvvél a kezemben, a szivarral a szájamban helyet foglalok újra: megvolt még az a külön élvezetem is, a mit becsületes munka után érez az ember. Hamarosan Budge lép a szobába. Ugy tettem, mintha észre se venném; de ez őt nem látszott zavarni csöppet se.

- Harry bácsi? - mond és az ölembe veti magát közém és a könyv közé; - nem érzem ám magam csöppet se jól. -

- Mi baj, öregem? - kérdem. Mig meg nem szólalt, nagy gyönyörűséggel rángattam volna meg a fülét; de mikor beszél, abba annyi nagyszerű érzés szokott nyilvánulni, hogy tiszteletet parancsol.

- Óh; belefáradtam má a játszásba Toddieval; olyan magánosan érzem magam. Nem mondanál szép történetet? -

- Budge akkor mit csinál szegény Toddie?

- Óh ő nem bánja; van mos neki egy döglött egere a ki a Jónás; má nem is törődik velem. Nem mondanál szép történetet? -

- Melyiket? -

- Olyat mongyál, a kit nem hallottam még eddig soha. -

- No várj; lássuk csak; talán - -

- E-ö-ö-ö- hallik messziről; távoli, de ijesztő hang. A hang közeledik; jön lefelé a lépcsőn; be a könyvtárszobába; a hangot Toddie kíséri. Körülkémlel; meglát; abbahagyja az értelmetlen vonítást; feltartja mindkét kezét:

- J-hónás - e-törte a fa-ha-harkát! -

Csakugyan; egyik kezében egér, a másikban hozzávaló fark. Nem annyira a látóérzék, mint inkább a szaglószervecnek feltűnő erős illat kísérte a jelenést.

- Toddie; - mondok; - eredj, vágd Jónást a tyukólba, akkor adok cukrot. -

- Nekem is! - ordít Budge; - mer én tanátam az egeret neki! -

Mindkét gyereket boldoggá tettem valamelyes cukorral; szavukat vettem, hogy nem mennek ki az esőre; a verandára küldtem s én visszatértem a könyvemhez. Olvashattam úgy féltucat oldalt, mikor a Toddie sikoltását, sőt dagályossá váló ordítását vélem hallani. Örült elhatározás kél bennem, hogy mindkét fiut megfogom és hozzákötöm valami székhöz; tapadó flastromot ragasztok a szájukra, - s kisietek a verandára.

- Budge meg akargya enni a csukromat! - sikolt Toddie.

- Nem is igaz; - mond Budge.

- Hát mi igaz? - kérdem.

- Nem haraptam bele - csak asztat akartam tudni, hogy érződik, mikor a fogam köszti van. -

Éreztem, hogy a szájam széle mint biggyen fölfelé; visszasiettem a könyvtárszobába s mintegy negyedóraig azon tűnődtem, hogy minő romboló, erkölcstelen hatása van a nevetségesnek, mulatságosnak minden erős elvre. Darabig aztán a gyerekek megvoltak békességben azon kívül, hogy rettenetes lármát csaptak. Ez arra indított, hogy kitaláljak valami szerkezetet veranda-folyosók hangtalanítására - arra az esetre, ha valaha én falusi lakba költözködöm. Viszonylagos csönd alkalmi szüneteiben nagyon különös társalgás foszlányait kapta meg a fülem. A gyerekeknek egész szótára volt olyan szavakból, aminek az értelme nyilvánvaló; de erősen csodálkoztam azon, vajjon Tom és Helén mért nem tanították őket a megfelelő kifejezésekre.

Többek közt a szó: „hótt.” Nem tudtam elképzelni, mit értenek alatta. Budge fölri vall:

- Ó Tod; ehun gyün egy hótt. Né, hogy hajolnak a sok nagy farkasok! Igen bizony; hótt is van kösztük. -

- Na-on fura! - jegyzi meg Toddie. -

- Asztán nézd csak, mennyi emberek gyön utánna! - folytatta Budge; - ezek tuggyák a hóttat; mos mennek, hogy lássák, mikor elteszik. Itt gyün ni! Halló; hótt!

- H-hh-ó-ótt! - visszhangzik Toddie.

Mi az ördög lehet az, hogy „hótt”?

- Juj; mos itt mennek épp előttünk - kiált Budge - hát ien sok ember! És kettő lók huzzák a hóttat; némej hóttnak csakcsupán egy van!

Hiába fáradság; nagyon kíváncsi leszek. Odamegyek az utcára nyíló ablakhoz - kikémlelek: uristen! temetési menet. Pillanat alatt a verandán termék; kezem a gyerekek nyakán; egy perccel később a két fiu ott áll a hallban; az ajtó csukva - két határozott kéz fog le a két ellenkező kis ajkat.

Mikor a menet elhaladt a ház előtt, kiengedem a fiukat; kiszabadul belőlük az üvöltés is. Megkérdem Budge-t, nem szégyelli-e magát, hogy ilyenformán fecseg, mikor temetés halad el a ház előtt.

- Nem is vót temetés; - mond. - Csak egy hótt vót; - aztán meg a hótt uccse hall meg semmitse! -

- De hát a népek, akik kocsin utánnajöttek?! -

- Asse baj; - mond; - azok oan nagyon örülnek, hogy a lelke belement a menyországba, hogy a nagy örömtül usse tuggyák, hogy én mit mondok. Mindenki örül, ha a hótt másik fele a menyországba mén. Papa aszmonta, hogy örüjjen, hogy a drága kis Phillie az égbe ment, és én örültem is; pedig borzasztóan szerettem vóna őtet látni. -

- Borzasztóan see-etném látni medin Philliet; - mond Toddie, mikor megcsókolom Budget és visszasietek a könyvtárszobába. Nem voltam képes a pillanatban leinteni. Hanem egy dolog biztos - szerettem volna, ha megszűnik az eső és a gyerekek kimehetnek; ha kicsit több nyugalmat hagynak és fölszabadulok valamelyest a felelősség alól. De a mennybolt nem nyújt vigaszt; a gyerekek a lépcsőfokon ülnek; morognak; magam kezdek dühössé válni.

Hirtelen eszembejut a saját gyermekkorom egyik nagy öröme - saját magam csináltam magamnak képeskönyvet. Tom könyvespolcainak egyik fiókja teli van Hölgyek Lapjával, Helén persze be akarja köttetni; de hisz könnyen újra megvásárolhatom neki ugyanezeket a számokat. Két-három dollár; elég olcsó áron vásárolt békesség lenne. A zongoraszoba valamelyik magas polcán az „Üzletvilág” néhány száma. Az nemsokára ugyis szemétre kerül. Az íróasztalon ragasztó-folyadék - a gyerekeknek van régi ollójuk. Két perc múlva két boldog gyerek ül a fürdőszoba pallóján. Megtanítottam őket, hogyan kell képeket kivágni (ezt meg is tanulták csakolyan hamar, amilyen hamar gyermekkoromban én tanultam meg.) Aztán azt is megmutattam, hogy kell a képeket újra beragasztani. Arra otthagytam őket; s mig kiértem, Newmann Hall művén töprengtem: „A munka méltósága.” Ugyan mért nem gondoltam már előbb arra, hogy a kis rokonok elméjét, kezeit ilyképen foglalkoztassam? Hisz ki is kárhoztatta volna a kis tehetetleneket, hogy ragaszkodjanak minden rögeszméjükhöz, mikor senki komoly foglalatosságra nem birta őket soha? Nem megmondták-e nekem magamnak is ezerszer, mikor legifjabb napjaimban renyhén andalogtam a kert bokra, a patak mohája mellett

„Rak Sátán kárt, bajt eleget
A dologtalan kézbe”

Soha többé nem vádolnám gonosszággal a gyereket, mikor a lelkét, eszt munkanélküliséggel hanyagolták el.

Békességes, kellemes órácskát töltöttem a regényem fölött. Hirtelenében úgy éreztem, hogy jó volna új szivarra gyújtani. Fölmentem, hogy keressek egyet. Budge telitöltötte vízzel a

fürdőkádat. Hajókat menesztett rajta; a hajók hajkefék. Ez se olyan nagy bűn, a mi tulszigoru rendreutasítást vonna maga után. Folytattam az utamat, anélkül, hogy a dolgában zavartam volna; a saját szobámba indultam. Toddie hangját hallom. Emlékszem, hogy a testvérem azt mondta volt, hogy érdemes a Toddiet végighallgatni, mikor úgy sajátmagához beszél. Megállok az ajtó előtt. Hallom, amint Toddie halkan morog odabe:

- Ehun ni, szép nénike; itt vannak. No látot látot kisfiju; ideteslek a mamádhó. A mamák see-etik, ha kisfijuk otand van mellettük. És idetesem a kis testvé-eedet is hozzsád - idetesem astotat is. Mostan te vagy a kisfiju és kisjány mamája - - övüls? - - hát nem övüls naon-naon, hogy oda'ttam a kisgyee-kejidet? Mostan ast köll mondani: - Kössönöm, köszönöm Toddie; - a-anyos, édes fijatal ur va'tte. -

Óvatosan körültekintettem; - gyorsan benyitottam. Hirtelenében nem szóltam semmit; lehetetlen is lett volna egyszerre szólni a tárgyhoz. Toddie haladó szellem - ha a kép-ékitmény disziti a régi könyveket, mért ne diszitené az olyan tárgyakat is, amire nagyobb öröm pillantani? Lehet, hogy Toddie nem egészen így gondolkodott, de jelenlegi működése mégis pontosan ilyesmire engedett következtetni. Kivágott jó csomó képet és fölragasztotta a szobám falára - a testvérem kedvenc szobája, amit olyan gyöngéd rózsaszínűre festetett! Mint tárlati bizottsági tag, magasnövésű embereket aligha elégített volna ki, de azért igen ügyesen rendezte el a képeket olyanformán, hogy azok körülbelül az ő szemével egyenlő magasságba kerültek. Nem részesítette az egyik művészt sem a másik fölött előnyben; részrehajlás nélkül helyezett el tájképet, arcképet, zsánert, csendéletet. Itt-ott megszakad a fal folytonossága; például ott, ahol az ő szobájába nyílik az ajtó. De segített magán; betette az ajtót és képeket ragasztott annak is az alsó felére. Itt-ott leesett ugyan egy-egy kép a falról, de a ragasztóanyag szépen ott maradt azért; odaadással ragyog. Engem azonban minden művészi igyekezet annyira sem hatott meg, hogy mikor végre szóhoz birtam kapni, fel ne kiáltak: Toddie! S olyan hangon volt ez mondvá, mely a műkedvelő-diszítőt hevesen felijesztette. Leejtette a ragasztós üveget. A nyitott végével lefelé ejtette le és a szőnyegre ejtette.

- Mit szól ehez anyuska? - kérdem.

Toddie - először sok nyíltsággal, aztán kérdőleg tekint az arcomba. Mikor ott nem lát feleletet, rokonszenvet, könnyekbe tör ki.

- Nem tom'. -

Az ebédre jelző csöngettyűszó Toddie könnyes angyalarcából igen gyakorlati jellemű ifju vonásait váltja ki. Felrikolt: - Gyere má, Budge! - lerohan, mialatt én azzal kinozom magam, hogy hogyan tehetném jóvá leggyorsabban és legsikeresebben a hibát, mit Toddie elkövetett.

Meg kell adni, hogy ebédek alatt unokaöcséim ésszerű nyugalmat tanusitanak. A nyelvük kétségtelenül szeretne mindkét tulajdonságban tündökölni, mire e fontos szerv hivatott; de az is kétségtelen, hogy vagy hallgatni kell, vagy koplalni. - Eredmény: aránylag elég csöndes fél-óra. Épp amikor egy dinnyébe vágtam belé, Budge megtöri a csöndet:

- Ó Harry bácsi! ma nem mentünk ki megnézni a kecskét! -

- Budge; - mondok; - majd elkisérlek ebéd után esernyővel; ha akarod, játszatsz a kecskével egész délután. -

- Ó de pompás lesz! - visit Budge. - Szegény kecske; biztosan hiszi, hogy má nem szeretem egy csöppet se. A kecskék is a menyországba mennek, ha meghalnak, Harry bácsi? -

- Ugyhiszem nem; összezavarnák az arany utakat. -

- Ó; hm; akkor Phillie nem láthatja majd a kecskémet. Ugy sajnálom; - mond Budge.

- Én látom a kecskédet, Budge - véli Toddie.

- Bhhh! - mond nagy megvetéssel Budge. - *Te nem haltál meg.* -

- Na - - én is mekhalok maj és akkó a suu-nya öe-g keskéd nem fog látni engem - maj megátod, hogy fog azs teccseni neki! - S Toddie vad rohammal indul neki egy szelet dinnyének, amelyik majdnem akkora, mint ő maga.

Ebéd után Toddiet a szobájába küldik - délutáni alvásra. Budget a vállamra veszem; úgy tekintünk be az istállóba. A kecske megkerült. Mike egy dollárt kapott tőlem és azt az utasítást, hogy tartsa szemmel Budget; ne kinozza az állatot; a fiura is vigyázzon, hogy meg ne sebesüljön, meg ne karcolják. Én heverőn nyultam végig és azon töprengtem, hogy csakugyan félnap mulott-e el azóta, hogy én és a világ legimádandóbb nője azt a feledhetetlen délutánt töltöttük el. S mennyivel boldogabb leszek még, ha legközelebb találkozom vele! Ennek az esős napnak minden kinja csak bensőbbé, meghittebbé, édesebbé teszi majd az örömet. Pár percig boldogan, nyitott szemmel álmodoztam; aztán, tudtomon kívül, valahogy lecsukódott a szemem. Nem tudom, mi juttatta eszembe Copperfield Dávid történetéből a hajótörés-jelenetét. De megjelent az előttem; álmomban ott ülök Boothék erkélyén. Érdeklődéssel kísérek minden dolgot; akkor észreveszem, hogy a mennydörgés moraja kevésbé éles és fahangubb, mint ahogy jó szinpadai mennydörgéstől elvárja az ember. A tárgy fölötti megerősítésem akkora, hogy még a szundikálásomat is megzavarja. De mire éberségem urrá lesz fölöttem, a rosszul utánzott mennydörgés akkor se megy ki a fülemből. Sőt; csak olyan erős marad; reménytelenebbül rossz mint valaha. Mi a csoda lehet ez a hang? az ablakon át a verandára léptem; a hang egyenesen a fejem fölül jön. Kiugrom a ház előtti térségre; fölpillantok és szemembeötlik ifjabbik unokaöcsém; *ide-oda csuszik a veranda tetején; csuf, elnyűtt öreg ernyőt tart a feje fölött.*

- Toddie! beméssz - - rögtön! - -

Hangom annyira megijesztette az ifju gentlemant, hogy elvesztette a lába alól a talajt; megcsuszott; elesett, gördülni kezdett a tető vége felé; aztán ordított s mindkét dolgot egyidőben és igen gyorsan végezte. Odaugrottam, hogy fölfogjam, ha leesik; de a vízcsatorna külső széle elég magas volt ahhoz, hogy haladásában megállítsa, bár arra nem volt képes, hogy üvöltését is beszüntesse egyidejűleg.

- Toddie; - rivallok rá, - maradj egész csöndben, míg a bácsi odaér hozzád. Hallod?

- Ha a-lom, de nem aka-ok söndbe ma-adni - hangzik az eresz fölötti felelet. - Nem átok ittend semmitsenem csak essőt meg égt. -

- Maradj veszteg; - ismétlem - vagy borzasztóan megverlek. - Aztán fölsiettem; levettem a cipőm; kimásztam és megmentettem Toddiet; előbb őt, aztán magamat jól megráztam.

- Sak mamát jácsottam és kísétáram a n-a-agy ennyővel; - magyaráz Toddie.

Odadobtam az ágyára; otthagytam. Világos: se értelmes beszéd, se fenyegetés, se veszély jelenvalósága vissza nem rettentik ezt a gyereket attól, hogy azt tegye, amit akar - milyen eszközzel éljen az ember? Bár nem vagyok annyira vallásos, mint ahogyan jó anyám szeretné, mégis azon gondolkodtam, vajjon az ima, mint utolsó menedék, nem volna-e jóhatással? Az ő javára, a saját békességemért, szívesen átolvastam volna az egész imakönyvet. De nem maradt rá időm. Mike jelent meg az ajtóban és előadta, hogy Budge a kocsimosó spongyát a kecskével etette meg, a szivattyucsőbe marékkal szórta a zabkását, a fekete mén farkából marékkal tépi ki a szőrt; hegyes szöggel képeket rajzolt a fogat fekete lakkfestésére. Budge nem is tagad; nagyon kimerültnek látszik; kijelenti, hogy ő ugylátszik már sohse lehet boldog anélkül, hogy valaki mást meg ne zavarna s az a végső kívánsága, már ne is volna senki más az egész világon, mint kintornásember, meg cukorkereskedő. Követett a házba; székbe vetette

magát; olyan arcot vág, aminőt Byron vághatott véleményem szerint, mikor olyan öreg lett, hogy gunyorossá vált; aztán kijelenti:

- Igazán nem tudom, mi a csodának vannak kisfijuk a világon; nem én; hisz ugyis mindenki haragszik rájuk; sose hagyják, hogy azt csínyájják, amit ők akarnak. Fogaggyunk ha a menyországba megyek a jó istenke sose lesz oan gonosz hozzám mint ez a Mike ittend; - meg mások is - igen. Szeretnék meghalni és ha mos mingyá el is temetnének - engemet, meg a kecskét is - és akkor fölmennénk a menyországba, ahol senkisenem veszekedne úgy velünk. -

Szegényke! Előbb befelé nevettem azon, hogy a menyországot képzeled; aztán azon gondolkodtam, vajjon az enyém olyan nagyon különbözik-e az övétől; valószínűbb-e? De nem volt időm; nem elmélkedhettem tovább ezen a jámbor vonalon. Budge csupa nedvesség; a cipője csöpög; máris köhög. A szobájába vittem, átöltöztettem; s azon tűnődtem, hogy a saját apámnak mennyi hasonló dolga lehetett velem s hogy mindez mennyire megrövidítette az életét; csodálkoztam, hogy lehet, hogy mégis olyan soká élt. Az a gondolat, hogy némineműképen ifjui bűneimért vezekelek, annyira eltöltött, hogy eleinte fel se tűnt előttem Toddie hiánya. Mikor pedig feltűnt, akkor észrevettem azt is, hogy ifjabbik öcsém nincsen abban az ágyban, ahová helyeztem volt; keresésére indultam hát. Nincs egyik szobában se. Valamelyik kis zárt mellékfolyosóról gyanus mormogást hallok. Betekintek: ott ül Toddie a földön; égerfogóból eszi ki a sajtot. A cipőm kopogása elárult; Toddie, hogy kellőképp fogadja a zavaró jelenést, talpraszökik:

- 'Em bántottam se-gén kis egeret hozsá se nyu-u-ltam; inkább kieresztettem naon hamar, hogy saladjon segén.

*

És esik; még mindig esik. Oh csak órányi napsugarat, hogy az a vastag sár kicsit fölszikkadna; hogy a gyerekek játszhatnának odakinn és ne kinoznák az embert! De nem lett szép idő. Nóták, dalok, improvizált állatsereglet segítségével lassan hajlott alkonyatba a délután. Nincs állat az égvilágon, amit meg nem játszottam volna; osztriga voltam és orrszarvu. Sok-sok emésztő baj után esteledett és a szívem megkönnyebbült. Egy-két óra még és a gyerekek lefeküsznek; kimondhatatlanul fogom én akkor élvezni azokat a békeséges órákat, mik végre enyémek lesznek. Máris kezdik magukat tisztességesebben viselni; fáradtak, éhesek; elnyulnak a padlón, úgy várják a vacsorát. Felhasználtam az alkalmat, hogy a könyvemhez térjek vissza. Alig fordítottam egy lapot, mikor recsegéssel egybekötött sikoltás az ebédlőbe kényszerített. A pallón Toddie; igen sok tányér-cserép; fél sült borjuláb; a fűszeres doboz; a vajtartó vajjal meg sok egyéb nemodaváló háztartási cikk. Egy dolog teljes bizonyossággal megállapítható: a mártás ott párolog Toddie karján és hogy mennyire égette vele magát össze szegény gyerek, azt meg nem birtam állapítani. Gyorsan fölszakítottam a ruhaujját a válláig; a bőre nagyon piros. Eszembe jutott anyám kedvenc szere égések ellen. Burgonyapépet kentem szét tiszta asztalkendőn; az egészet orvossággá Toddie karjára kötöttem. Akkor magyarázatot kértem.

- Sak éppen sak e'da-ab kenyeet aka-tam lesenni; - zokog Toddie - és akkó a suf öe-g ass-tal mozgott és énrám dobá't mindent aki rajta vót és ő is rám akart esni.

Kétségtelenül a valóságot mondta, amennyire ő ítélhette meg a helyzetet. De rossz szokása a nagyon alacsony ifju embernek az asztalra fölfelé való nyulkálás, különösen, ha az anya ragaszkodik a régi, örökölt, fiókos asztalokhoz, mikbe olyan könnyű kapaszkodni. Toddiet vacsora nélkül a szobájába küldtem; hadd gondolkodjék azon, amit csinált. Budge-el kettesben jól megvacsoráltunk a maradékokból, miket Toddie hagyott nekünk; aztán fölmentem, megnézendő, vajjon a bűnös megbánta-e bűnét. Ugy látásra nagyon nehéz lett volna meg-

ítélni, hogy igen-e, vagy nem; mert a hogyan laposan nyomta az orrát az ablak üvegére, csak hátulról láthattam. Azt azonban rögtön észrevehettem, hogy a borogatásom eltűnt.

- Hol van az, amit a bácsi a karodra tett, Toddie - kérdem.

- Megettem; - így az igazságot kedvelő ifju.

- Az asztalkendőt is megetted? -

- Nem ettem meg; suf, öe-g kendőt kidobátam azs ablakon; - nem kő nekem suf, öe-g kendő a súp kis sobámba. -

Annyira örültem rajt, hogy égése nem sulyos, hogy elfelejtkeztem az asztalkendőről s Budge-t szólítottam, hogy egyszerre fektessem le mindkét fiut s szabaduljak a kényszer alól, miben az egész napot töltöttem. De nem volt könnyű a feladat. Sógorom, Tom Lawrence biztosan minden más halandónál jobban tudja, hogy mire van szüksége a gyermekeinek; de soha az én gyermekeimnek, ha lesznek, nem lesz annyi eszköze arra, hogy apai jóindulatom uralkodjék, mint ennek a kettőnek. Az ő programjukban mesék, történetek, dalok; erkölcsi tanulmányok, örömök, pennyk, kis gyűjtő-perselyek; a gyűjtőperselyek tartalmának süketítő időközönkénti fölrazogatása; majd ima fordul elő és a közönséges, egyszerű imát nem fogadják el. Aztán elköszönnek, s megengedik nekem is, hogy távozzam a „Jó éjszakát” váltásának néhány módozata után. Ahogy aznap este otthagytam a szobát a jámbor jókívánságokkal, a nap sok-sok eseménye valami elgyöngülést váltott ki belőlem; arra készítetett, hogy buzgó „Amen”-t is küldjék foháskép az ég urához.

Anyák - amerikai fiuk anyái - fogadjátok hódolatomat. Nincs szó, mivel igaz kifejezését tudnám adni érzéseimnek. Jobban bámullak, mint a mennyire valaha elbámultam a világ nagyszerű dolgai fölött. Imádatom olyan mély, olyan tökéletes, milyennel katolikus adózik az ő Szüzanyjának. Én, az erős férfi egyetlenegy napon, melyiken pedig semmi egyéb nem foglalkoztatta az agyamat, testileg, lelkileg össze vagyok törve; összetört két kicsiny fiu szükségleteinek kielégítése, kik nem is tulságosan rosszak, pajkosak. Ti meg - az Isten a tudója, hogyan viselitek el - megszakítottatlan heteket, hónapokat, éveket - egész életeket töltötök ilyen foglalatosság mellett. Pedig rajtatok a háztartás gondja; testi bajok, betegségek; - lelki gyötrelmek vigasztalása - aggodalmaitok oly számosak; szíveteket annyi szomorúság tördeli, mint a Szent Anyáét. A ti erőtökhöz képest gyöngeség az ifju férfi, az atléta duzzadó ereje - titokzatosság maga az idegeitek; még gyöngeségeitekben is csodálatosak vagytok; olyan hatalmasak, mint a szélvész ereje. Neked, anya több alkalmad nyilik ítélkezésre, döntésre, mint a legnagyobb államférfinak - hősiességed jelentéktelenné halványítja, nevetségessé teszi a harcterek, bástyák győzelmeit; olyan diplomácia iskoláját csináltad keresztül, aminővel a legszakavatottabb udvar se láthat el. Gunyosan mondják rólad, hogy nem bírnád erősen megragadni az uralkodás gyeplőjét? Könnyebb elkormányozni a vadak csoportját, mint a te kis királyságodban sikerrel oldani meg az uralkodás kérdését. A férfiak dolgához hasonlítva, még a hibáid is csupa dicsőség. Az ő ezer tulajdonságaik, hibáik fölé emel téged egyetlen, megközelíthetetlen erényed - anyaságod. Magasabbra harcosnál, uralkodónál, papnál!...

Mindez akkor suhant keresztül a fejemen, mikor az ágyra dőltem, miután elhagytam a gyerekek szobáját. Akármicsoda környékezte is meg az agyamat másnap reggelig, nem igen találhatott utat, mert arra ébredtem, hogy az egész éjjelt ott töltöttem el egyhuzamba, a hová ruhástul estem; nagyon kényelmetlen helyzetben, fáradtan, összetörve. A legközelebbi észrevételem az volt, hogy jókora levelet csusztattak be az ajtó hasadékán keresztül. Tán csak nem kedvesem - gyorsan kinyitottam a boritékot; a testvérem írása; és pedig tartalmasabb, hosszabb levél, mint a minővel e hölgy valaha is megtisztelt. A levél mellől összehajtogatott papírlap csuszott ki: valószínűleg olyan dolgok listája, a melyeket sziveskednék ott beszerezni és elküldeni. Maga a levél:

„Kedves, jó öreg bátyám; - Szeretnék legmelegebb testvéri öleléssel megölelni. Alig merem hinni; mégis, tulságosan szépnek találom. Ha az ember elgondolja, hogy épp a *tiéd legyen* az a pompás, tökéletes leány, ki annyi kitűnő ajánlatot utasított már vissza. Im *te*, az én józan, üzletemberforma, minden regényesség nélkül való bátyámuram - nohát; nem bírom én ezt elhinni. De aztán, ha úgy utánnagondolkodom, rájövök, hogy ezt szerettem, így szerettem volna mindig; hogy azért hivatalak meg Hillcrestbe, hogy létrejőjön az ügy; hanemhát ha ezt állitanám, az volna a dolog bibéje, hogy nem volna igaz. Hisz mindig megvolt benned az a tulajdonság, hogy azt tedd, a mit épp jónak találtál; a mit soha senki nem gondolt volna. Most aztán tultettél sajátmagadon. -

- S ha elgondolom, hogy drága kicsikéim olyan fontos szerepet játszottak benne, hogy mindez így legyen! Biz ezt már a *magam* javára könyvelem, mert ha *én* nem, akkor ugyan ki segített volna benne, uram? Elvárom, hogy karácsonykor méltóképp gondolj mindkettőre.

- Nem hinném, hogy a bizalom pecsétjét töröm meg vele, ha elküldöm neked az itt mellékelt levelet, a melyet e percben kaptam reménybeli sógornőmtől. Majd megmagyarázza némileg gyors sikered titkát; férfiúi önteltségedben arra bizonynyal egy percig sem gondoltál. Beszél majd hozzád e pár sor a leány első, aggodalmas félénkségéről, ki hirtelenében ilyen körülmények közt találja magát - olyan félelem, miről tudom, hogy becsületes, nagylelkű sziveddel sietni fogsz majd azt eloszlatni. Miután férfi vagy, egész biztos vagyok benne, nem fogod tudni elolvasni azt, a mi a sorok között áll - hát inkább megmondom. Alice attól fél, hogy amiért olyan gyorsan, hamar engedett, úgy talál festeni a dolog, mintha hiányozna belőle a természetes tartózkodás, önbecsülés. Szükségtelen, hogy figyelmeztesselek rá, hogy nincs a világon nő, kiben több volna ezekből a tulajdonságokból, mint benne.

Az isten áldja meg az öreg szived, Harry - a lelket kellene kirázni belőled, ha nem volnál a világon a legboldogabb ember. Haza *kell* sietnem, hogy saját testi szememmel láthassalak mindkettőtöket; hogy rájöjjenek, hogy mind ez a sok csodás, dicső dolog tényleg valóra válik. Csókold meg Alice-t testvériesen az én nevemben (ha egyféle csóknál többfélét is tudsz adni); aztán csókold meg anygalkáimat az anyjuk nevében, a ki már annyira kívánczozik hozzájuk.

Szeretetteljesen üdvözl ez alkalomból

Helén”

A másik levél, mit tiszteletteljes tartózkodással bontottam föl, sokkal nagyobb élvezettel, így hangzott:

„Hillcrest, 1875. június 29.

Kedves Helénem: - Valami történt, a min nagyon boldog vagyok, de a mi aggaszt is valamelyest s miután te azok közé tartozol, kiket a dolog közéről érdekel, úgy gondoltam, legjobb, ha mindent bevallok neked a lehető leggyorsabban. Harry - úgy értem, a bátyád - bizonynyal hamarosan értesít téged a történetekről, ha már nem tette eddig is. Én pedig a lehető legnagyobb sietséggel akarom tudtadra adni, bevallani, hogy leghalványabb sejtelmem se volt arról, hogy ilyesmi történhessék; én magam nem is tettem a világon semmit arranézve, hogy történjék.

Mindig úgy tartottam, hogy a bátyád pompás legény; nem is hallgattam el soha a róla való jó véleményemet olyankor, mikor csak lányok voltak a hallgatóim. De ittkinn - Isten tudja - valahogy jobban tetszett nekem, jobban csodáltam, mint valaha. Örömmel oldom fel *őt* minden olynemű vád alól, mintha igyekezett volna azon, hogy ilyen jó

véleménnyel legyek fölé. Ha különböző formákban való hirtelen felbukkanásait *csak-ugyan* betanulta volna, akkor ő határozottan a legeredetibb lény, kit a világon valaha ismertem. A te gyerekeid angyalok - hisz ezt mondtad magad is jónéhányszor - nekem pedig megvan a magam határozott nézete a dologról; - dehát *ők* igazán nem tanulták be, hogy minő alakban jelentessék meg a nagybátyjukat előttem. Hogy a szerencsétlen itt-ott milyen alakot öltött magára - no; azt meg sem kísérlem leírni; félek, valamikor meglesi a papirost; még megsértődik. De mindig türelmes volt a gyerekekhez; mindig szolgáltrakész - s lehetetlen dolog lett volna meg nem látnom, hogy a férfi, ki olyan elragadó tud lenni értelmetlen, gondolat nélkül való kicsiny emberi lényekhez, egyenesen imádandó lehet az asszonnyal szemben, kit szeret. Ha az az asszony egyáltalán asszony. Nekem pillanatra se jutott eszembe, hogy én lehetnék az a szerencsés. Végre elérkezett az a nap; de én teljes tudattalanságban voltam afelől, a mi történni fog. A te kis Charlied megvágta magát és azt kívánta Har-tól - a bátyádtól - hogy valami bolondos nótát fujjon el neki; - és épp abban a percben, mikor az elegáns fiú valami fél tucat hölgynek tette a szépet! Istenem, ha *láttad* volna az arcát! - Hallatlanul furcsa volt! Végre győzött a bosszúságán; igazában sajnálni kezdte a kicsi teremtményt - s egyszerre csupa gyöngédség, csupa szív lett. Egy pillanatra bizony akkor azt kívántam, bár ne létezne annyi formaiság; bár megmondhatnám neki, micsoda pompásan fest. Aztán ifjabbik csemetéd roppant ügyességgel öntött végig a ruhámon egy tányér eledelet (ne félj; - közönséges muszlin; könnyen kijön). Persze, váltanom kellett a ruhát s úgy véltem, ha nagyon sokáig vesződöm az öltözéssel, nem készülök el s nem tarthatok a hölgyekkel szokott esti sétájukban - ennek pedig az lesz a következménye, hogy egy ifju urat a magam részére foglalhatok le vagy egy félórára - s olyan esély ez, melyben az ifju uraknak csöppet se dicséretére - a hillcresti hölgyek egyike se sütkérezhetett még ez-iden. Én tehát sokáig vesződtem az öltözködéssel és valahányszor kikukkantottam az ablakon, hogy lássam, vajjon eltávoztak-e már a hölgyek, *őt* láttam olyan szomorú, lehangolt volt; úgy ült ott, vigyázva a két gyerekre, mintha az anyjuk volna; tudod és *olyan* kedvesnek, jónak láttam. Ugy látszik, tetszettem neki, mikor végre megjelentem s ilyen férfitől az igazán átértzett bók nagyon kedves dolog előttem. Akármit mondott, valahogy úgy tetszett az, többet ér, mint ha olyan ember mondaná, a ki nem olyan jó. Aztán idősebbik fiad egy párbeszéd töredékét kezdte elmondani, mi közte és nagybácsija közt folyhatott. És ebből pattant ki a dolog; Harry nyilatkozott. Csöppet se volt regényes; magamon kívül voltam, hogy egyetlen szót nem birtam volna kimondani. Aztán a gyalázatos megcsókolt; én pedig az iméntinél is jobban elvesztettem a beszélőképességemet. Ha előbb tudtam volna már az érzelmeiről, akkor tudtam volna tisztességesen, illedelmesen viselkedni. De - ó Helénem! annyira örülök, hogy nem tudtam előre! Én volnék a világon a legboldogabb lény, ha nem tartanék attól, hogy te, meg a férjed azon a véleményen vagytok, hogy tulságos gyorsan engedtem. A mi a többieket illeti, majd teszünk róla, hogy még hosszú hónapokig ne tudjanak semmit a dologról.

Kérlek ird meg, hogy nem cselekedtem helytelenül; hitesd el velem, hogy szívesen fogadnál testvéredül, mert én nem bírnám Harryt átengedni senki másnak, a kinek esetleg szántad őt.

Igaz barátnőd

Alice Mayton.”

Álmodott-e valaha valaki ilyen szépet? Minden, a mi bennem gyerekes, hirtelen felszínre törekszik, s ahelyett, hogy azokat a pompás dolgokat mondanám, vagy vinném végbe, miket a regények hősei szoktak hasonló alkalmakkor, csak annyit rikoltottam: „Hurrá!” és a gyerekek szobájába táncoltam, még pedig annyi vadsággal, hogy Budge felült az ágyában s szemre-

hányó pillantással mért végig, míg Toddie boldog kacajra fakadt s társul ajánlkozott a tánc-hoz. Akkor vettem tudomásul, hogy az eső elállt; hogy süt a nap - kikocsizhatom Alice-al újból; addig pedig a gyerekek majd vigyáznak sajátmagukra. Hirtelen az is kivilágosodott bennem - belesajgott a szívem - hogy a vakációm vége felé hajlik s rajtakaptam magam, hogy türelmetlenül töprengék azon, meddig marad Alice Hillcresten. Kegyetlenség volna, ha azt kívánnám tőle, hogy augusztus vége előtt a városba jöjjön; - hanem biz én...

- Harry bácsi; - mond Budge; - papám mindig azt mondja, hogy asse szép dolog, ha az ember leül reggel korán oszt mind gondózkodik; pedig a haja meg sincs fésülve. Bizony; mindig eztet mongya. -

- Bocsánat, Budge - ugrom fel kicsit zavarodottan; - valami nagyon fontos dolog volt, a min így elgondolkodtam. -

- Ugyan micsoda - - a kecském? -

- Nem; - bizony nem az. Ne légy csacsi, Budge. -

- Nohát tudod; én sokat gondolok rá; és az nem csasiság csöppet se. Én azt hiszem, ha meghal, a mennybe kerül. Van az angyaloknak kecskefogatuk, Harry bácsi? -

- Nem, öregem - szállnak, járdogálnak azok fogat nélkül is. -

- Hotyha én metyek fő a mennybe; - kél fel vánkosaiból Toddie - énnekem azéris lesz boz'zasztó sok 'ecskefogatom és mindet az angyalokat evviszem rajt 'ocsikászni. -

Mig az öltözködésemet befejeztem, még sok jámbor, vallásos és prófétai leírásban volt részem. Kisiettem a házból; alkalmat kerestem, hogy zavartalanul gondolkodhassam. A tyukólon keresztülhaladtomban teknőcöt pillantottam meg. Felszedtem; felkiáltottam az öccsökhöz; megmutattam. Az ablakszárnyak felpattantak; egyhangu, bár nem harmónikus „Ó” kiáltással üdvözölték zsákmányomat.

- Hol vetted, Harry bácsi? - kérdi Budge.

- Ottlenn a tyukólban. -

Budge elmeresztí a szemét; egy percet mélységes gondolkodásnak szán. Aztán felkiált:

- Nohát: nem értem, *hogyan* birnak a tyukok ekkorát tojni? Kérlek, tedd a kalapodba, mig lejövök; jó? -

Beletettem zsákmányomat Budge talicskájába s a virágoskert felé tartottam. Mintha a virágok - eddig is csupa bájos gondolat - most ezer új színben virulnának ki. Határozottan arra ingereltek, hogy láttukon rimeket faragjak - én; a józan, értelmes nagykereskedő! Mégis; nem birtam ellentállani a vágynak. Bár meg kell adni, hogy az eredmény nyomoruságosan sovány lett:

Páratlan báju, drága rózsaszál,
Amelyről művészlélek álmodott
Ragyogó vagy, mint hószin lilium
S mint ibolyáé, szerény mosolyod.
Oly tiszta vagy, mint virág kelyhén harmat
Auróra kertjében te vagy a dísz
Gyöngéd a lelked, mint a nőszirm
Mindez, s még sokkal több, te vagy, Alice....

Mikor e zöngét az olvasó elé tálozom, arról vagyok meggyőződve, hogy a legcsekélyebb költői érdemet se fedezi fel bennem; talán, ha gyakorolnám a versírást, többrevinném. Mikor eme nyomoruságos sorokat összeeszkábáltam, rájöttem, hogy se papirom, se írónom, a mivel megrögzíthetném. Elveszítsem? az első magamcsinálta verset? Soha! Nem az első alkalom,

hogy szükségességét látom: nem elég, ha pusztán emlékembe vésem a szavakat. Kénytelen voltam bolondos soraimat újra, meg újra elmondani; végre is a heves megindultság, melynek e sorok voltak báj nélküli kifejezői, arra késztetett, hogy a szavakat mozdulatokkal kísérem. Hatszor, hétszer, nyolcszor - egy tucatszor - huszszor elismételgettem a sorokat. Mindig hozzávaló lelkesedéssel, mozdulatokkal kísértem az ügyet, mikor is vékony, hozzám közel levő hangocska megjegyezte:

- Arry bácsi; ugy teszõ; minha usz-ká-ná'. -

Megfordulok; ez unokaöcsém Toddie. Hogy meddig állt ott mögöttem, arról fogalmam sincs. Komolyan pillant a szemem közé; aztán megjegyzi:

- Arry bácsi; csuppa vize a' arcsod; oan, min' a vi-ág. -

- Menjünk csak reggelizni, Toddie; - mondok, míg a megfigyelőképesség élességén tünődöm, mivel Tom gyermekei fel vannak ruházva.

Reggeli után rögtön pár sorral Alice-hoz küldöm Mike-t. Arról értesitem, hogy boldog lennék, ha délután a vizeséshez kocsikáztathatnám; két órákor eljövök érte. Aztán minden fenntartás nélkül a gyerekek szolgálatába szegődtem délelőttre, kikötván, hogy ne várjanak délutánra. Először a kecskét kellett felkantároznom; alig készültem el vele, azt kellett megcsodálnom, mint huzza, vonja a szigorú állat az öccsöket fel s alá az országuton; az arca csupa kötelesség-érzet. Mintha távol állna tőle minden olyas gondolat, hogy rögtön otthagyja a színteret, mihelyt hátat fordítottam. A kecskefogó kerekei a legszivfakasztóbb dübörgést vitték véghez, minőt valaha kenetlen kerekek okoztak. Rábírtam a gyerekeket, hogy szálljanak le és egyezzenek bele a kecske időleges leszerelésébe; majd én azalatt megolajozom a kerekeket. Félórai piszkos munka megtette; unokaöcsém ifjui tanácsai segítettek. Aztán újra megindult a jármű; Budge megpattogtatta az ostort; a fogat nesztelenül fordult meg; Toddie keservesen bögni kezd.

- S-é-p kocsi mind csupa eltört; - mond; - *ke-e-kek nem da-nolnak má e picsikét se nem*; - Budge pedig megjegyzi:

- Mos olyan magányosan hangzik a kocsi; nem igaz, Harry bácsi? -

- Harry bácsi; - kérdi valamivel később, a délelőtti folyamán, Budge, - tudod, mitől van a mennydörgés? -

- Tudom Budge - ha két felhő nekimegy egymásnak, jókora lármát csinál; azt hívják mennydörgésnek. -

- Nohát nem az; - felel Budge. - Mikor tegnap mennydörgött, az azér vót, mer a jóistenke keresztülhajtott a mennyországban; az ő fogatának a kerekei csináltak olyan borzasztó lármát; az vót a mennydörgés.

- Nem see-tem suf, öe-g mentörkést; - mond Toddie - belesalad a pincsébe ost mind savanyu les a tej tüle - a - Maggie monta. Akkó astán nins súp fehér téám a 'eggeli vacsoá-hó. -

- No hallod; biztosan szeretné látni a jóistenkét, a mint lovagol, és mögötte mind a sok angyalok. Még akkor is, ha savanyu lesz tőle a tej, Toddie. - Olyan nagyszerű, mikor úgy látja az ember a mennydörgést kopogni. -

- Hát azt hogy látod, Budge? - kérdem én.

- Nohát nem tudod, mikor a mennydörgés dobog és akkor nagy, nagy darab világos csikot látsz a mennybe? - azér van, mer a jóisten kocsija nehéz, osztán mély csikokat ás bele a mennyországba; aztán azon keresztüllácik a mennyország belülről. De mér nem látunk soha senkit se abban a repedésekben, Harry bácsi? -

- Nem tudom, öregem, - talán azért, mert nem repedések azok, a mik úgy világítanak. Az valami tűz, mit a jó istenke ott csinál a felhőkben. Majd többet tudsz róla, ha nagyobb leszel. -

- Ó; nagyon sajnálnám, ha nem volna semmise, csak tűz. Ismered aztat a tréfás nótát, a mit a papám szok énekelni?

Égbolt; mennydörgésid, villámid ha szólnak
Dicsőségét zenged tán nagy Alkotódnak?

Nem tom' biztossan, mit jelent, de azér' igen szép; nem igaz? -

Én jól ismertem a szöveget; alig lehettem idősebb Budgenél, mikor tábori gyülekezésben hallottam; úgy látszik, ugyanolyan hatással volt az én kedélyemre, mint az övére. Áldottam kis, érző szívét; a karomba fogtam. Rögtön kisfiuvá vedlett újra.

- Harry bácsi! - kiált; - lépj a kezedre, meg a lábadra és játszd, hogy ló vagy; én meg majd lovagolok rajtad.

- Nem, Budge; köszönöm; - kicsit piszkos ahoz a föld.

- Akkor játsszunk állatkertet, osztán te legyél minden állatok. -

Ebbe belementem és miután a ház egyik félreeső sarkába bujtunk, - ne tudja senki, ki töri meg a csendet ilyen irtózatossággal - az előadás megkezdődött. Hol medve, hol tigris, hol zebra voltam, - hol elefánt, különböző kutya, vagy macska. Mikor utóbbi állatot adtam, Toddie visszhangommá szegődött.

- Miau! Miau! - mond - u' ccsinyál kis csicsa, mikor beledobgyák a kutba! -

- Szavamra; ő csak tuggya, hogyan; - mond erre Mike, a ki meghivatta magát ingyenes látogatónak a menaszériába s minden egyes szám után segít tapsolni. - El nem hinné, Mishter Harry; ez a fia-ördög kimászik ám e' szép nap még hajnalhasadtakor a bejárat kapun; csak úgy, a kicsi ingibe. Átmén a doktorékhoz; fölvesz egy macskát, a ki ott feküdt a konyhaajtóba; beledobja a kutba. A doktor ur nem volt odahaza; de látták a kisasszonyok; a fiatalabbiknak pedig oán gyöngye a szive, hogy mingyán kiszaladt és kosarat kötött kötéltre, osztán leeresztette, hogy szegény állatnak legyen mibe kapaszkodni; mikor kiszette szegény állatot, úgy elgyöngült bele, hogy elvesztette az eszméletét, oszt úgy terült el a fűvön. Aztán belegyűtt Mr Lawrence-nek harminc dollárjába, mikor ki kellett tisztíttatni a doktor ur kutját. -

- Öhö; - mond Toddie, ki figyelmesen hallgatta Mike idézetét; - és a csicsuska-micsuska mind aszmonta „Miau! Miau!” mikor lement a kutba. És a dokto-kisasszon monta: - Ross, ross fiju - mennyi hazsa hamar - - soha, soha többet ne gyere azs én házamba - - estet monta. *Legyél* még más állat is mostan, Arry bácsi. Nem lehets csethal? -

- Cethal nem lármáz, Toddie; csak csapkodja a vizet. -

- Akkó mennyi a nagy ájokba és csapkott a vizset! -

Villásreggeli; utánna itt az ideje a Toddie mindennapi szunyókálásának. Szegény Budge-nek nem maradt játszópajtása; a doktor kislánya beteg; nyugodtan járkált hát utánam. Az arca gondterhes; - majdnem arra készítetett, hogy magammal vigyem kocsikázni - a mi kocsikázásunkhoz. Ha panaszkodik, sóhajtozik, akkor talán nem érzem magam olyan kényelmetlenül; de nincs ember, isten előtt olyan megható, megkapó dolog a világon, mint a néma lemondás. Végre, nagy megkönnyebbülésemre, kinyitotta a száját.

- Harry bácsi; - mond; - gondolod, hogy az ember a menyországban unatkozik? -

- Alig hinném, Budge. -

- Sokszor mennek látogatóba a kisfiju-angyalok papája meg mamája, oszt soká elmarannak? -

- Tudod, határozottan nem tudom, Budge; de ha úgy is van, a kisfiu-angyaloknak van ott más sok kisfiu-angyal játszópajtásuk; nem igen érnek rá unatkozni. -

- Nohát; tudod, azoknak én nem nagyon örülnék, mikor a papámat, meg a mamámat szeretném látni. Ha nincs senkim, a kivel játszhatnék, akkor oan nagyon szeretném papát és mamát - de oan nagyon, hogy asz' hiszem, meghalok, ha nem látom mingyá.

Éppen borotválkoztam; de csak félig készültem még el a munkámmal. Gyorsan letörültem az arcomat; karosszékbe vetettem magam, a szegény elárvultat a karomba vettem, megcsókoltam, becéztem, cirógattam - egész ráadtam magam, hogy megvigasztaljam, felvidítsam. Józaná vált arcomkája nemsokára vigabb kifejezés telepedett; az ajka úgy nyílik meg, a hogy soha mester angyal még meg nem festett; fátyolozott, reménytelen szemének pillantása átmelegszik, ragyog, izzik. Végre pedig megszólal:

- Mos oan boldog vagyok, Harry bácsi. És nem járhatna Mike velem, meg a kecskével addig, a míg te kikocsizol? Aztán hozzá cukrot meg süteményt - meg igaz; hozzá új kutyát.

Bármennyire igyekeztem, hogy gyorsan ott legyek a kijelölt helyen, mégis szinte megutáltam Budge-t, mikor visszatértem a borotvámhoz. Míg magára volt hagyatva s én voltam az egyedüli reménye, szó ki se fejezhette odaadását, de abban a pillanatban, ahogy - az én segítségemmel - visszanyerte jókedvét, fürgeségét, pusztán arra használt föl, hogy újabb előnyöket csikarjon ki belőlem. Pedig ha jog, igazság szerint vesszük a dolgot, szegény gyerek! A dolog nyilvánvalósága sokkal veszedelmesebb magára az egész emberiségre, mint Budgere nézve; erős fényt vet a saját külön vallási, teológiai meggyőződéseimre, kételyeimre s annak a szükségességéről győz meg, hogy valami új tan prédikálása lesz a kötelességem.

Ahogy fölfelé haladok Mrs Clarkson házának lépcsőin, úgy rémlik, egy hónap telt el azóta, hogy utoljára itt voltam. Az időnek ez a különös fordulata volt, a mi megakadályozott, hogy földöntúli hatalmak rovására írjam azt a csodálatos, elragadó változást, a min Alice arckifejezése ment át két rövid nap alatt. Tartás, gyors felfogás, magáravigyázás mind nagyon is helyén való a jó társaságbeli ifjú hölgy arcán, kifejezésében. De mikor anélkül, hogy mindezt elveszítené, újabb varázs kerül e vonások közé; a szerelem, bizalom kifejezésének varázsa, a hatás leírhatatlanul bájos - különösen a férfi szemében, ki a változás előidézője. Hillcrest és a vizesések közt hosszabb, járatlanabb utakat, merem állítani, sohse tettek még, mint a minőket én jártam be lovaimmal aznap délután - boldog utitársam pedig nem kérdezte egyszer sem, hogy helyes uton járok-e. Csak egyetlen könnyű felhő borongott homlokán: annak is hamarosan megtudtam az okát.

- Harry; - mond s szorosabban hozzámsimul, hizelgő, kérő hangon szól: - szeretsz-e annyira, hogy miattam valami kellemetlenséget is eltűrj? -

A felelet ezuttal nem szóban következett, de úgy látszik, az értelmét mégis felfogták és elfogadták, mert Alice folytatta:

- Nem tenném meg-nem történté azt, a mi történt - hisz a legboldogabb, legbüszkébb nő vagyok a világon. De nagyon gyorsan csináltuk; *igazán*; hisz csak egyszerű ismerősök voltunk. Anyám borzasztóan ellene van az ilyen ügyeknek - - olyan régidivatu asszony, tudod. -

- Pusztán az én hibám; - felelek. - Majd szépen, ügyesen bocsánatot fogok kérni tőle. Azt az időt, mikor nem igyekszem, nem fáradozom a szíved megnyerése körül, arra használom majd, hogy anyád kegyét nyerjem meg. -

Olyan pillantást kaptam cserébe a szavamért, a mi megvigasztalt volna akkor is, ha Bringham-Young anyósát kellett volna megpuhitanom. De Alice mosolya elhalványodott, mikor folytatta:

- Nem tudod, milyen feladat vár rád. Anyámnak nagyon jó szíve van; de ő maga előítélettel teli. Az ő idejében, az ő osztályában, az udvarlás lassu, méltóságos, hosszadalmas ügy volt; anyám úgy véli, most is úgy helyes, rendjénvaló; én is így gondolkodom, de megengedem, hogy a szabály alól lehet kivétel. Attól tartok, haragudni fog, ha megtudja a tiszta igazságot; pedig nem titkolhatom el előle. Az egyetlen lánya vagyok.

- Hát ne titkold előle; - mondok; - ha nincs rá valami különös okod. Hadd mondok én el neki az egész történetet; hadd vegyek magamra minden felelősséget; hadd bűnhődjem én, ha szükség lesz rá. Anyádnak ebben igaza van, ha lehet is bizonyos drága kivétel, mint a mi esetünkben.

- Csak miattad félek; - mondja drágám, közelebb simulva. - Anyám olyan családból származik, melyben alkalom s ok esetén sok volt a vita, nézeteltérés, s melynek ősei sokat harcoltak valamikor az elsőbségért. Nem bírnám elviselni, ha te lennél az oka újabb vitának. -

- Szembeszálltam én a legrettenetesebb ágyuval a szerelem másik formájának, a hazaszeretnek kedvéért, kislányom, - felelek - s még többre vagyok képes azért az érzelemért, a melynek te vagy az okozója. A mi magamat illet, akármit inkább képes vagyok tűrni, mint az érzést, hogy megcsaltam valakit; különösen ilyen leány anyját. Különben a legdrágább kincse vagy; joga van hozzá, hogy mindenről tudjon, a mi veled összefüggésben áll.

- Drága fiu vagy; nemesszívü... és a szó, mi hiányzott, ékesszólón fénylett a szemében.

Pedig Uristen! - micsoda gyáva szívre fektetted egy perccel később drága arcodat, szép Alice! Nem első eset életemben, hogy remegtem attól, a mit a kötelesség előírt - nem először mentem keresztül olyan harcon, mi keményebb, mint a mit karddal, ágyuval valaha is vívtanak! S a veszély esélyei itt sokkal nagyobbak, mint valamennyi csatamezőn. Megnyertem a küzdelmet, mint a hogyan a férfinek nyerni kell ily küzdelmekben; de nem tehettem róla; a hogy hazafelé hajtottunk, valahogy kijózanodtam.

Közeledtünk; az az egészségtelen érzésem volt, mintha ahelyett, hogy két lovat hajtának; az egyiket lovagolom; kard az oldalamon; sarkantyú a lábamon.

- Hadd szóljak tán most vele, Alice, hm? Kár az ilyesmit elhalasztani; gyávaság. -

Oldalamnál megremegett valaki - - egy percig csönd volt; mintha egy óráig tartott volna. Mégis; a patáknak csak hat dobbanását számoltam az alatt. Alice végre felel:

- Jó; ha a szalon üres, akkor majd megkérem őt, hogy pár percre álljon rendelkezésedre. - Aztán a pillantása: csupa gyöngédség, aggodalmas tanácsalanság; két szép szem könnyel teli.

- Már majdnem otthon vagyunk, drágám; - s bátorítólag átölelem.

- Igen; s majd meglátod; nem te leszel az egyedüli hős; - mond ő, büszkén kiegyenesedve s pompás mintaképe valamely Zenobiának.

Ahogy egy csomó örökzöld mellett haladunk el, a melyik eltakarja szem elől a házat, akaratlanul felkiáltok: „Uristen!” Kint a verandán Mrs Mayton. Oldalán az én két unokaöcsém; olyan piszkos az ábrázatuk, a ruhájuk, a milyennek még magam se láttam. Isten tudja; egy pillanatra megbocsátottam nekik; jelenlétük pusztá haladék; s kötelességérzetem egyébként nem engedett volna olyat.

- Idegyüttünk, hoty ve-ed hava-ocsikásszunk - jelenti ki Toddie, mikor Mrs Mayton az udvariasságnak, csodálkozásnak és derűtségnek furcsa keverékével köszönt. Alice a társalgóba vezet bennünket; az anyjával suttog s gyorsan el akar tűnni. Mrs Mayton visszahívja és székkal kínálja. Alice és én oldalpillantást váltunk.

- Alice azt mondja, beszélni szeretne velem, Mr Burton; - mond Mrs Mayton. - Kiváncsi vagyok, vajon ugyanarról az ügyről van-e szó, a miről ma délután már szóbelileg is felvilágosított az idősebb ifju Lawrence ur. -

Alice megdermed - egész biztos vagyok benne, én is. De csak cselekvésben lelhető fel a biztonság. Dadogni kezdek.

- Ha arra céloz netán, Mrs Burton, hogy a családjába való esetleg nem kívánatos beférkőzés. -

- Arra, uram; - felel a hölgy. - A gyerek kijelentései s leányom viseletének, külsejének eddig előttem érthetetlen megváltozása... a dolog két-három napos... most, azt hiszem, nyitjára jöttem a dolognak. Ha bárki más lenne a bűnös, azt hiszem, szigorúnak kellene lennem. De mi, egyleányos anyák, erősen biztos ösztönűek vagyunk ifju férfiak megítélésében s épp azért...

Az idős hölgy bólintott; én felugrom; megragadom a kezét s tiszteletteljesen megcsókolom. Mrs Mayton egyetlen fia tizenöt évvel ezelőtt halt meg, felemeli a fejét s olyan módon fogad el, mint szerető anyák, mig Alice könnyekben tör ki s mindkettőnket csókol.

Pár perccel később, midőn mi boldog hárman rendes tartásban ülünk már egymás mellett s igyekszünk olyan arcot ölteni, a min nem akadhat fenn az, a ki véletlenül a társalgóba lép, Mrs Mayton megjegyzi:

- Gyermekeim; köztünk nyílt dolog ez; de intelek: ügyeljete rá, nehogy minden átmenet nélkül nyilvánosságra kerüljön. -

- Óh; bizzál bennem, anyám; - mond Alice.

- S bennem is; - teszem hozzá.

- Nem kételkedem egyikőtök szándékában, diszkréciójában sem; - folytatja Mrs Mayton - de az ember nem lehet soha eléggé óvatos. - Az ablak alól, a gyümölcsből hangos kacagás; Mrs Mayton pillanatra megdermed; aztán folytatja: - Cselédek, gyerekek. Mosolyog; én lehajtom a fejem - - „s épp azért, ha véletlenül találkoztok valakivel...”

Ujra kacagnak az ablak alatt.

- Ugyan min kacaghatnak azok a lányok? - mond Alice, s az ablak felé indul. Anyja meg én követjük.

Félkörben ül a fűvön a Mrs Clarkson penziójának valamennyi hölgye. Előttük Toddie; abban a vérmes izgalomban él, a mibe a dicséret szokta őt hozni.

- No mondjad újra; - így a hölgyek egyike.

Toddie mélységesen bölcs ábrázatot ölt; erősen kalimpál mindkét karjával s elismétli, széles taglejtéssel:

Báatlan báju, dd-ágga ósasál
Akirül möhö-lékel á-á-modott
‘Agyogó vaty, min ósin lilijom
S min ibojáé, sehehe mosojot. -
Ojj tista vaty, min viág kehhén ‘armad
A-rá-rá kertyében te vaty a diss
Dönklét a lelket, min’ a nősiom
Mindestet s mék sókal töpp te vad, Aliss.

Levegő után kapkodok.

- Ki tanított a szép versre. Toddie? - kérdi a hölgyek egyike.

- Senkisem tanított; én meg-tanultam! -

- Aztán mikor tanultad?

- 'Áma 'eggel. Arry bácsi monta eccser, öccsor, nyóccsor, na-on soksor. Ottkin a kerbe. -

A hölgyek pillantásokat váltanak - hölgy olvasóim tudják, milyet; az urakat pedig biztosítom, hogy nem volt nehéz elolvasni, mi állott e tekintetekben. Alice kíváncsian pillant rám; most már elmondja, hogy akkor bűnbánóan elpirultam. Szegény Mrs Mayton székhez támoanyag.

- Késő, késő!

Elkövetett tetteiket számbavéve, Toddie és Budge szerény párocska, mikor hazafelé hajtattunk. Budge még valami bocsánatkérés-félével is előhozakodik, a miért eljöttek. Azt mondja, nem találták Maggiét és így nem várhattak tovább: de biztosítottam, hogy fölösleges minden bocsánatkérés. Olyan pompás hangulatban voltam, hogy résztvevővé lettem; énekeltünk: történeteket mondtunk el egymásnak és mulatságos játékokat játszottunk egész este; alig vettük tekintetbe a ránk készen váró vacsorát.

- Harry bácsi; - mond Budge; - tudod-e, hogy nem is énekeltük egyszer se aztat, hogy:

Igy lőn vége Fáraó seregének
Alleluja.

Soha, mióta csak itt vagy. Énekeljük mostan.

- Jól van, öregem. - Ismertem valahogy a szenténeket, mint a hogyan minden iskolásgyerek ismeri; csak az előkészületeket nem értettem, a mikkel Budge fogott hozzá az énekhez. Nagy karosszéket huz a szoba közepére; aztán felkiált:

- No Harry bácsi: oda ülj bele. Jere Tod; te ülsz erre a térdre, én meg majd emerre. Emeld föl mindakét kezéd Tod, ugy, mind én. No most már készen vagyunk, Harry bácsi.

Én eléneklem az első sort:

Az Istenhez kiáltott Izraelnek népe
A fogságból az Istenhez kiáltott.

Ezt egymagam; de a versszak végén a fiuk erőteljesen belevágnak; s ugyanegy időben erőteljesen vernek hozzá taktust négy ököllel bele a mellembe. Rögtön abbahagytam az éneklést; a fiuk azonban cselekedetemet másféle szempontból ítelték meg. -

- Minek hagyod abba, Harry bácsi? kérdi Budge.

- Mert csúnyán ráütöttek, fiuk; nem szabad. -

- No hallod; ugy látszik, nem vagy valami erős; éppigy csináljuk papával és ugy látszik, őt nem bántja. -

Szegény Tom! Nem csoda, ha szűkmellű lett!

- Oan vagy min' eggés kisike gyee-k; - véli Toddie.

Alázatosan elviseltem a gyanusítást; ellenben azt a megjegyzést mertem kockáztatni, hogy itt az ideje a lefekvésnek. Néhány percet engedtem a rendes ellenkezési áradatnak, aztán felfelé indultam. Toddieval a karomban, a hátamon Budge; mindkét fiu a néger-himnusz utolsó sorát üvölti:

„Csuf világ ez, min által-evezek...!” Az az ajánlatom, hogy darab cukrot kap az a fiu, ki előbb vetkezik, gyors igyekezetet váltott ki belőlük ezirányban. Mindkettő megkapta a jutalmat. Budge nagy darabot harap le; a foga és az arca közt rágicsálja; behunyja a szemét; összeszi a kezét a mellén, ugy imádkozik:

- Jóistenke; áldd meg papát és mamát; meg Toddiet meg engem, meg azt a teknőcöt, a kit Harry bácsi tanát; aztán áldjad meg a szép nénit, akivel Harry bácsi kocsizni jár és hogy hadd vigyenek engem is, aztán áldd meg azt a szép öreg nénit, akinek fehér a haja és a ki sirt és monta, hogy hejes kisfiu vagyok. Ámen. -

Toddie nagyot sóhajt, a mint kihuzza a cukrot a szájából; aztán lehunyja a szemét:

- Dd-ága jóistenke; áldd meg Toddiet oszt csinyájj jófiut belüle és áldd meg a sok néniket, akik monták, hoty mongyam nekik mégeccser... S a „még egyszer”-t jól megértette legalább három felnőtt ismerős.

Budgenek a Mrs Maytonnal való tárgyalását később így beszélte el nekem a hölgy maga:

Benn ült a szobájában (ugyanarra a folyosóra nyílik, mint a társalgó) s derűsen olvasgatta az új „Szabadjára engedve” című regényt. Hirtelen véletlenül leesik a szemüvege. Ahogy lehajol, hogy fölvegye, észreveszi, hogy nincs egyedül. Kicsiny, nagyon piszkos, de jóarcu gyerek áll előtte. A kezét hátrakulcsolja; a szemében kérdő pillantás.

- Menj csak vissza, kisfiju; - mond a hölgy. - Nem tudod, hogy illetlenség idegen szobába benyitni, ha az ember nem kopog előbb? -

- A nagybácsimat keresem; - mond Budge dallamos hangon - és a többi hölgyek aszmonták, néni majd tudni fogja, mikor gyön meg. -

- Attól félek, tréfáltak veled, - vagy velem - mond, kicsit szigoruan, az öreg hölgy... Én semmit se tudok kisfiuk nagybácsijáról. No menj; ne zavarj tovább. -

- Nohát; - folytatja Budge; - azt mondták, hogy a néni kislánya vele ment és hogy a néni majd tuggya, mikor térnek meg. -

- Nekem nincs kislányom; - mond az öreg hölgy s a vélt tréfán már majdnem felháborodik. - No menj hát. -

- Nem oan nagyon kicsi; - mond Budge, a ki becsületesen iparkodik azon, hogy kiengesztelje; - sokkal nagyobb, mint én; de nekem aszmonták, hogy a néni a mamája; hát akkor a néninek a kislánya; nem igaz?

- Miss Maytont keresed? - kérdi a hölgy, vélvén, hogy megtalálta Budge igyekezetének nyitját.

- Persze! az a neve - - nem jutott eszembe. - Felel gyorsan Budge. - De *borzasztóan* csinos; nem igaz? Tudom, hogy olyan. -

- Ha az ember ifjuságotat tekint, akkor az ítéleted teljesen helytálló; - mond Mrs Mayton s több érdeklődéssel van Budge iránt, mint eddig volt. - De mért gondolod, hogy csinos? Fiatalabb vagy mint általában a hódolói. -

- Nohát mert Harry nagybátyám monta; - felel Budge. - Az pedig tud ám mindent!-

- Ki az a te Harry bátyád, kisfiu? -

- Harry bácsi; hát nem ismered? Sokkal szebb furujákat csinál min' a papám. Talált galambot is. -

- Ki a papád? - szakítja félbe az öreg hölgy.

- A papám a papám; azt csak tudja mindenki. -

- Mi a neve? -

- John Burton Lawrence; - felel gyorsan Budge.

Mrs Mayton pillanatra összeráncolja a szemét. Aztán megkérdi:

- Az a nagybácsi, a kit keresel, Mr Burton?

- Nem ismerem Mr Burtont; - mond kicsit megzavarodva, Budge, a bácsi a mamának a testvére; asztán nálunk lakik, mióta papa, meg mama elmentek látogatóba. Ő hajtja a mi lovainkat, meg...

- Ha! - mond annyi nyomatékkal az öreg hölgy, hogy Budge abbahagyja a kérdezősködést. Pillanattal később Mrs Mayton megszólal:

- Nem akarlak zavarni, kisfiu; csak folytasd. -

- Aztán a legszebb nénivel kocsikázik a világon. Ő úgy gondolja, én meg *tudom*, hogy u'vvan. És „csüli” is ötöt.

- Mit csinál? -

- „Csüli;” - ő azt mondja, „csüli”. - Én aszmondom, hogy csülni annyit tesz, mind szeretni. Mer ha nem az vóna, akkor mé' ölelgetné, csókolgatná? -

Mrs Mayton visszatartja a lélegzetét; darabig nem talál feleletet. Végre:

- Hát azt honnan tudod, hogy - ölelgeti, csókolgatja? -

- Mérmer láttam. Akkor nap, mikor Toddie belevágta a kezét a sarjuba. Aztán úgy örült, hogy másnap kecskefogatot vett énnekem - maj megmutatom, ha a néni legyön az istállónkba; láthattya a kecskét is. Vett még...

Itt Budge elhallgat, mert Mrs Mayton a zsebkendőjét a szemére nyomja. Két-három perccel később valaki gyöngéden megérinti a térdét. Megtörli a szemét; Budge kedvesen az arcába néz.

- Mér oan szomorú? Azér' fél, mer a kislánya oan nagyon soká kocsikáz? -

- Azér'; felel nagyon határozottan Mrs Mayton.

- Azér nem kéne félni; - mond Budge; - Harry bácsi nagyon vigyáz és nagyon udvarias.

- Harry bácsi szégyelhetné magát! - mond a hölgy.

- Akkor bisztosan szégyelli is, mer mindig megcsinálja, a mit köllene. Na-a-gyon udvarias. Multkor, mikor a kecske elszalatt, és én, meg Toddie belekerültünk a nagy fogatba, nagyon szorosan fogta a néni kislányát; eggész biztosan nem birt kiesni. -

Mrs Mayton nagyot dobbant a lábával.

- A néni is „csülné” ám ötöt, ha tudná, miben hejes, - folytatja Budge. Oan bolondos dalokat dalol; meg naccerü történeteket tud.

- Képtelenség! - kiált a haragos anya.

- Nem képtelenség csöppet se, - mond Budge. - Nem is illik ieneket mondani; a történetek mind Ábrahámruól szólnak, meg Mózesről, mig mikor a Jézuska is kisfiju volt csak; meg az izraeliták gyermekeiről és mindenféle népekről, a kiket a jóistenke szeretett. És borzasztóan kedves ember; bizony. -

- Ugy; lehet; - mond Mrs Mayton. -

- Mikor az imát mongyuk akkor imádkozunk a szép néniér' is, a kit „csül”; és nem bánja, ha imádkozunk érte is; - folytatja Budge.

- Honnan tudod? - kérdi Mrs Mayton.

- Mer' mindig megcsókol, mikor tesszük és a papa is u'ccsinál, mikor nem bánja, hogy mit imádkozunk.

Mrs Mayton kedélye elborul; komoly gondolatokba merül. Pedig Budge még nem mondott el mindent, a mi a szívéen feküdt.

- És ha Toddie, vagy én leesünk és gyól megütytjük magunkat, akkó akámit csinyát is Harry bácsi; otthaggya és felállit, megvigasztal, cirógat minket. A mu-utkor eldobta szivargyát; ugy sietett hozzám, mer egy szunyog csipett és akkó Toddie fel is szette a szivart és megette; *rettenetes* beteg lett bele.

Ez utóbbi esemény nem volt valami nagyon mély hatással Mrs Maytonra; talán a hallott, meg-másíthatatlan dolgokból kifolyóan. Budge folytatja:

- És hát mien jó vót hozzám máma! Oan magamba vótam; oan szomoru vótam; meg akartam halni és a menyországba akartam menni! és akkó nem borodválta magát tovább, hogy meg-vigasztalgyon. -

Mrs Mayton gyorsan, komolyan gondolkodik. A szive valahogy meglágyul a főbünös irányá-ban.

- Mit gondolsz; - mond - hátha nem engedném többé a kislányomat kikocsikázni vele? -

- Nohát akkor; - mond Budge; - biztosan tudom, hogy re-e-tenes, re-e-tenes szerencsétlen vóna és én akkó bór-zasztóan sajnánám; ijjen kedves embernek nem kéne elvenni a kedvit. -

- Hát mondjuk, hogy *engedem* vele; - mond Mrs Mayton.

- Akkó egész teli kosárra való csókot adok neked, hogy oan jó vagy a nagybácsimhó; - felel Budge. S feltételezem, hogy utóbbi felfogása szerint fog eljárni, Budge az ölébe mászik és azonnal adósságának törlesztésébe fog.

- No isten áldja meg a jó kis szived; - mond Mrs Mayton; - hisz ugyanabból a vérből való vagy; és jó vér az, ha heves is kicsit. -

Mikor másnap reggel felkelek, levelet találok az ajtóm alatt. Kelletlenül veszem fel; nem Alice írása. Mégis; jó, hogy ír a testvér, különösen mikor így hangzik a levél:

1875. július 1.

„Kedves öregem!

Átéltém ujból két olyan hetet, a minőt éltünk át valamikor így fürdőhelyen. Most azonban elhatároztam, hogy kicsit megröviditem itteni tartózkodásomat; hazasietek, hogy alkalmat adjak neked és Alice-nak arra, hogy olyan társalgókban cseveghessetek egymással, hol nem valószínű, hogy tizen-tizenketten zavarni fognak, mint a mit most kell átszenvednetek. Tom egy véleményen van velem; drága, engedelmes öregem marad. Azért kérlek, várjon készen az állomásnál a kocsi péntek reggel 11 óra 40 perckor. Hívd meg Alicet és az anyját az én nevemben, hogy vasárnap nálunk ebédeljenek... majd magunkkal hozzuk őket templom után.

Szerető testvéred

Helén.

P. S. Persze magaddal hozod drágáinkat a kocsiba.

P. S. *Bánnád*, ha a legjobb vendégszobánkba kellene átköltöznöd? - Nem birnék aludni ott, a hol nincsenek közvetlenül mellettem.

Hát pénteken reggel érkeznek - - hogy az isten áldja meg a szivüket, hogy mindenre gondolnak! - hisz ma van péntek? A fiuk szobájába rohanok.

- Toddie! Budge! No mit gondoltok: ki akar meglátogatni ma reggel benneteket? -

- Kicsoda? - kérdi Budge.

- Verklis-bácsi? - kérdi Toddie.

- Nem a'; a papátok, meg a mamátok. -

Budge pillanatra angyali; a Toddie szeme kicsit megrebben; gyászosan mondja: - As hittem a verklis. -

- Ó Harry bácsi! - Budge boldogan ugrik ki az ágyából. - Istenem; ha papám és mamám még tovább is odamaradtak volna, én akkor m-ekkhaltam volna! Ugy - - ugy kíváncsoztam utánuk; u-ugy nem is tudtam, mit csinájjak má' - - egész mindig telesírtam a vánkosom - csak este, mikor má' sötét lett. -

- Ejnye, szegény gyermekem. - Fölveszem és megcsókolom. - Mért nem jöttél hozzám; mért nem mondtad Harry bácsinak; hogy megvigasztaljon?

- Nem birtam; - mond Budge; - ha o-an nagyon egyedül, magánosnak érzem magam, akkó oan, mintha a szájam gyó be vóna kötve, meg minha na-agy, na-agy kő fekünnék ittend. - Budge a mellére mutat.

- Minha na-aty, na-aty kő vóna bennem; - mond Toddie. - Kiuznám onnand és sétdobálnám a - sirkékre! -

- Toddie; - kérde; nem örülsz, hogy papa, meg mama hazajönnek?

- De övülök; - mond Toddie; - ashisem, naon jó les. Mama min-tik hoz sukrot, akárhová mén.

- Toddie: közönséges, aljas kalmárlélek vagy.

- 'Em vaok - malmár-kélek; én va-ok Toddie La-arens. -

Mégis; Toddie csakugy siet az öltözködéssel, mint bátyja. Cukor annyi az előtte, mint némely vallás-rendszer a hivei előtt - nem valami kiválóan serkentő, cselekedetre-hajszoló, de legalább édes; olyasmi, a mit teljesen megért az ember. Bámulatos volt az erély, a mivel ruháiba bujni igyekezett.

- Megálljatok, fiuk; - mondok; - ma tiszta ruhát kell ám felvenni! Csak nem akarjátok, hogy apa, anya mind csupa piszkos ruhába lászon benneteket; hm?

- Persze, hogy nem; - véli Budge.

- Engemet sé-épen fe-öltöztetnek? - kérdi Toddie. - Jaj de jó! Jajaj de jó!

Mindig azt tartottam, hogy Helénben kelletténél több a hiuság; im, itt van csökevénye az uj nemzedékben. -

- És a sipőm - supa nége' legyen a sipőm; - kívánja Toddie.

- Micsoda? -

- Supa nége' legyen a sipőm, na-agy skatuából - mond Toddie.

Kérdőleg tekintek Budgere.

- Azt akarja, hogy avval kenjék be a cipőjét, amelyik üvegbe van; kefével kell fényesre kefélni. -

- És aka-om a söke kaa-pom és a pios kestyüm; - folytatja Toddie.

- A szőrmekalapja, meg a piros keztyűje; magyaráz Budge.

- Toddie, olyan forró napon, mint a mai, nem hordhatsz keztyűt!

Kérdő tekintet; aztán olyan előkészületek, amik Toddienél mindig a sirás félreismerhetetlen kísérő-jelenségei. Nem szerettem volna, ha ködös a szeme, mikor az anyja belepillant; gyorsan kijelentettem:

- Vedd fel hát - vegyél föl szibériai medvebőr kabátot, ha úgy tetszik, csak ne bögj. -

- Emke' énekelem sibári kedvemőr; - jelenti ki Toddie, fonetikusán idézve engem - énekelem sak a magam sép kis dógai kellenek semmisenem ke' több. -

- Ó, Harry bácsi! - mond Budge; - mamát a kis kecskefogatomon hozom haza? -

- Nem elég erős a kecske ahoz, Budge, hogy elvigyen téged, meg anyádat.

- Jó van; akkorhát legalább engedd meg, hogy u'mmennyek le az állomáshó a kecskefogatban - tudom biztosan, mama borzasztóan sajnálná, ha tudná, hogy kecskefogatom van, oszt ő nem látta. -

- No jó; hát utánnam jöhetsz a kecskefogaton, Budge; de nagyon óvatosan kell ám hajtani! -

- Ó, persze; nagyon vigyázok; nem csinállok semmi bajt, mikor mama jön haza! -

- Nohát fiuk; - mondom; - most maradjatok benn a házba és játszatok valamit. Ha kimentek; csupa pizsok lesztek újra.

- Aszhiszem, a nap megharagszik, ha nem lát meg ottkinn bennünket; - vélekedik Budge.

- Nem baj; - felelek; - a nap már jó öreg; már megtanulta, hogyan kell türelmesnek lenni. -

Reggeli után a fiuk lemondó arccal a szobájukba vonultak. Én a háztájat vettem alaposan szemügyre; vezetésem alatt nem történt-e olyasmi, amit hibámul lehetne felróni. Egy-egy dollár Maggienek, Mikenek; csupa segítség a munkámban. Azt is kötelességemnek tartottam, hogy a nappalit, meg Helén szobáját virágokkal ékítsem. Ahogy az utóbbi szobába nyitok, hallom, hogy valaki a mosdóasztalon kotorász, amelyik az „alkovba” van állítva. Ahogy bepillantok, látom, mint issza ki Toddie egy üvegből valami piros keverék maradványát.

- Fetete ovossákt sedek; - mond Toddie; - u-ugy see-tem mindet, aki fetete ovosság.

- Miből csináltad? - kérdem Toddiet némi rokonszenvvel. Eszembe jut, hogy mikor Helén, meg jómagam gyerekek voltunk, órákat töltöttünk vele, hogy likőrös cukrot vízben feloldottunk s orvosság gyanánt vettük be.

- Sóda-everékbő; - felel Toddie.

Lám; gyermek-napjaink legkitünőbb orvossága. Orvosi előírás szerint készült; de nem jó, ha tulsokat használja az ember. Elvettem az üvegcsét tőle; lehetett ugy kétdecis.

- Mennyit ittál ebből, Toddie? -

- Medittam a eggés üveggel; gyó vót; - mond.

Hirtelen a felírás ragad meg. „Külső használatra”. Pillanat alatt sált csavarok Toddie köré; a hónom alá vágom; az istállóba rohanok. Egy perccel később *lovon ülök már; örült iramban vágtatok le a faluba*; egyik karom alatt Toddie; sárga fürtjei lebegnek a szélben. Az emberek kijöttek a házakból; úgy meredtek rám. Valamelyik öreg farmer, akivel utközben találkoztam, megfordította a kantárszárat; utánam suhogtatta az ostorát, rámrikoltott: „Állj, tolvaj!” Később megtudtam, hogy az elveszett Charley Ross rablójának vélt, karom alatt lopott gyermek - a 20.000 dollár jutalom lebeghetett a szeme előtt. A gyógyszertár előtt megállítottam a gőzölgő lovat; belerohanok:

- Gyorsan hánytatót a gyerekek - - - gyorsan! Mérget nyelt! -

A gyógyszerész rohan az asztalhoz; elkészíti a kívánt gyógyszert; egy anyás külsejű irasszony, aki szintén orvosságra várt ott, felkiált: „Szentséges szűz Mária! Megyek, elhozom az O’Kelley-t” azzal elrohan. Toddie azalatt - a mérég még nem kezdett hatni benne - a gyógyszerész macskáját megfogja a farkánál fogva, mely művelet az állatból tekintélyes hangbéli ellenvetést vált ki.

A rákövetkező események kifejezőbbek s forrongóbbak, semhogy részletesebben ismertetni lehetne őket. Elég, hogy Toddie sulyban átmenet nélkül sokat veszít; hogy az arca időlegesen belesápad a dologba. O’Kelley atya is megérkezett időközben és becsületesen örült rajta, hogy nincs szükség a szolgálataira, bár biztosítottam róla, hogyha a katolikus vallás dogmái és a szenteltvíz javító hatással volnának Toddiera, rögtön igénybevenném szívességét. Szép lassan visszaügettünk; s míg Maggiet arra kértem, kísérelné meg Toddiet álombaringatni, hallom, amint a páciens megjegyzi bátyjának:

- Budgie; odale a faluba cset-hal vótam ám! Nem okáttam ki a Jónást; de ki-ántam eggés somó mindenféle suf dolgokat. -

Az egy óra alatt, mi hátravolt addig, míg az állomáshoz mehetünk, egész figyelmemmel azon voltam, hogy a gyerekeket visszatartsam a ruhájuk elpiszkításától. Hanem olyan csekély az eredmény, hogy tökéletesen elvesztettem a kedvemet. Először is kinn a ház előtti tisztáson akartak játszani és pedig csakis olyan helyen, ahová a nap még el nem ért. Mikor aztán bementem a házba, hogy rágyujtsak. Toddie a nedves cipőivel kiment az ut sarába; térdigérő iszapjába. Majd négykézláb álltak fel a verandán; medvét játszottak. Mindkettő bokrétát akart kötni a mamának s Toddie olyan elővigyázatos volt, hogy minden virágot jól megszagolt előbb - e művelet sárga virághimpórral vonta be az orrát, arcát. Olyan lett, mint jól megkergett díjbirkózó. Tétlenségünknek egy pillanatában Budge megkérdi:

- Némely embereknek a templomba mér nincs hajuk a fejük tetején, Harry bácsi? -

- Azér; - felelek és elég hosszú szünetet tartok arra, hogy jól megrázzam Toddiet, aki elő akarja ráncigálni az órámat a zsebemből; - mer otthon csupa rossz kis fiaik vannak, akik folyton nyaggatják őket; attul aztán lemegy a fejükről a haj. -

- Akkó azs én hajam is kigyün maj; - mond Toddie szemrehányóan.

- Fogja be a lovakat, Mike! - kiáltok.

- Meg a kecskét is! - teszi hozzá Budge.

Öt perccel később ott ülök már a kocsiban; ezuttal Tom kétüléssel nyitott fogatában. - Mike; - mondom; - elfelejtettem megmondani Maggienek, hogy készítsen villásreggelit a hazaérkezőknek - - ugyan szaladjon csak gyorsan vissza; szóljon be hozzá; igen? -

- Menek, menek; - mond Mike. Már el is tűnik.

- Készen vagytok, fiuk? - kérdem.

- Rögtön; - válaszol Budge; - csak esztet kell még ideszoritanom.

- No most igen; folytatja és felkap az ülésre; megsuhogtatja az ustort. - Mehetünk.

- Várj csak, Budge; - tedd csak le az ostort és utközben egyetlenegyszer hozzá ne nyulj avval a kecskéhez. Én nagyon lassan hajtok; marad időd elég; neked csak a gyeplőt kell megszoritanod. -

- Jó; - mond Budge; - de szeretek oan lenni, min’ a felnőttek, ha fogatot hajtok. -

- Olyan majd akkor lehetsz, ha valaki melletted ül. No! -

A lovak lassu ügetésbe kapnak; *a kecske szorosan mögöttük*. De egy perccel, mielőtt az állomáshoz értünk volna, a vonat berobogott. A perronon akartam köszönteni Tomot és Helént; de úgy látszik, az órák késnek. Meggostorozom a lovakat; hátrapillantok; a fiúk szorosan mögöttem vannak; s ahogy a fejem visszafordítom, olyan közel vagyok a perronhoz, hogy élesszögű fordulat mentett csak meg komoly veszedelemtől. A nemes állatok éppolyan gyorsan felismerték a veszélyt, mint jómagam; hihetetlenül kicsiny helyen megfordultak. Rögtön rá, két kemény koppanást hallok a fa-szint fölött; két rettenetes üvöltés s látom, mint hempereg két unokaöcsém összevissza a perronon; a Bloom Park színház kocsisa pedig a fülemben ordít:

- Mi a mennydörgős mennykönek engedte, hogy a kecskét hozzákössék a tengelyhő? -

Széttekintek; az embernek igaza van. Hogy minő csoda folytán maradt a kecske nyaka, válla természetes állapotában és fordulatában a hajtás utolsó perce alatt, azt a természettudósokra bízom. Különben se volt időm, hogy ezen töprengjem; a vonat épp megállt. Szerencsére a gyerekek a fejüket verték csak be és Lawrence-Burton koponya a tartósság, keménység csodája. Talpraállítottam őket; letisztítottam a kezemmel; annyi cukrot ígértem nekik, hogy álló héten keresztül mind azt rághatják; letörültem a szemüket és az állomás oldalára veztettem őket. Budge odarohan Tomhoz:

- Nézd meg a kecskémet, papa! -

Helén kitárja a karját; Toddie beléveti magát, úgy zokog:

- Ma-ma-mám! Énekelt astat hogy hogy Toddie e' s' napon gye-ek!

Hogy az ember szeretett testvér és hasonlíthatatlan sógor társaságában mennyire kelletlenül érezheti magát, azt volt alkalmam tapasztalhatni rövid kocsiutunk alkalmával. Helén ugyan a gyerekekkel volt elfoglalva, mégis talált időt arra, hogy rámpillantson; a pillantása csupa rokonszenv, humor, érzés, leereszkedő nyájjasság; egész megkönnyebbültem, mire hazaértünk. Gyorsan a saját szobámba siettem, de mielőtt az ajtót betehettem volna, Helén már ott volt mellettem; a karját a nyakam köré fonja; s mielőtt a derék teremtés lefejtette volna, már sokkal közelebb álltunk egymáshoz, mint valaha is annakelötte.

S minő pompásan telt a nap többi része! Kitünő kis villásreggeli; Tom egy üveg Roederert hozott fel melléje. Helén nem ellenkezett, mikor a férje azt akarta, hogy a legszebb poharakból igyunk. Ittunk az „ő” és az „ő anyja” egészségére s minden eljövendő boldogságra. Aztán Helén inni akart a „közvetítő”, Toddie és Budge egészségére. Vigan csendültek össze a poharak. A megtösztozott gentlemanek nem feleltek de olyan furcsán meredtek ránk, hogy fel kellett ugornom a székről, hogy alaposan összecsókolhassam őket, ami fölött Tom és Helén jelentőségteles pillantásokat váltottak. -

Helén aztán lesétált Mrs Clarkson villájába és pedig avval a célzattal, hogy egy ottlakó hölgynek megmagyarázza, milyen ügyesen átalakított szoknyát látott. Alice lesétált vele a kapuig, hogy elbucsuzzék tőle; aztán annyi közölnivalójuk akadt, hogy Alice majdnem a mi házunkig kísérté Helént; az meg arra kérte, jöjjön akkor már be, hogy kocsin mehessen haza. Mike Mrs Maytonhoz küldetett az üzenettel, hogy a leánya nem vehet részt az estebéden, de majd biztos fedezet mellett küldik haza. S estebéd után, mikor a gyerekeket lefektették, Tom mormogni kezd, hogy neki *muszáj* résztvenni egy értekezleten, Helén pedig megkért bennünket, hogy bocsássunk meg neki; csak átszalad az orvosékhöz, hogy megkérdezze, mit csinál szegény Mrs Brown. Három órát és huszonöt percet töltött csupa kérdezősködésben; hogy az isten áldja meg a jószívét!

*

Vakációm rettegett vége nem okozott akkora veszedelmet, mint ahogy hittem. Helén tudni szeretne volna egy este, hogy ha az ő jó öreg Tomja minden ég-áldotta napon be tud menni a városba és ki is jön onnan az üzlet kedvéért, mért ne tudna az ő nagy, lomha bátyja hasonlóképpen cselekedni, ha egyszer vendégül akarja látni az évad végéig. Bár éveken keresztül örületnek minősítettem azt, ha az intelligens ember városon kívül üti föl a tanyáját, Helén érvei előtt valahogy kapitulálnom kellett. Sőt többet tettem: bájos kis földdarabot vásároltam (Tom által) s Tom jónéhány falusi ház tervezetet adott elő. A tervek minden este az ebédlő asztalára kerültek. Körülöttük négy ember; köztük egy egyszerű nagykereskedő; egy csillogó-szemű ifju hölgy; az arca csupa rózsza, meg liliom. Ez utóbbi jelenlevőnek saját érdembeli véleménye van; azt állítja, hogy akármilyen legyen is a ház, abban *muszáj* egy külön kis szobának lenni, mely csakis és pusztán Helén kicsikéi részére legyen szentelve. Bár fiatalok még ez urak, gyakran féltékenykedni kényszerülök miattuk. De nem hat rájuk se a haragos pillantás, se meggyőző okok - egyedül csellel lehet rávenni őket arra, hogy ne foglalják le tulságosan az idejét egy imádandó lénynek, akinek a társaságát sohsem élvezhetem elég soká. Ő azt is kijelenti, hogy decemberben, a lakodalom alkalmával vőfélye lesz a két kicsi; csöppet se kételkedem benne, hogy keresztül is viszi, amit akar. De igazán: magam is erős rokonszenvvel viseltetem irántuk; ha anélkül térek nyugovóra, hogy nem pillantottam be hozzájuk előbb s nem nyomtam csókot öntudatlan kis ajkukra, úgy érzem, csunya hálátlanságot követtem el. Uristen; ha elgondolja az ember; reménytelen agglegény lennék ma is nélkülük! - Ilyenkor túlrad a szívem hálától, szeretettől irántuk s *Helén kicsikéinek* igaz köszönetet mondok. -